

314.81
J26s

THE LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS

Skildringar

fraa

Nordland og Finnmarki.

Bed

Kristofer Janson.

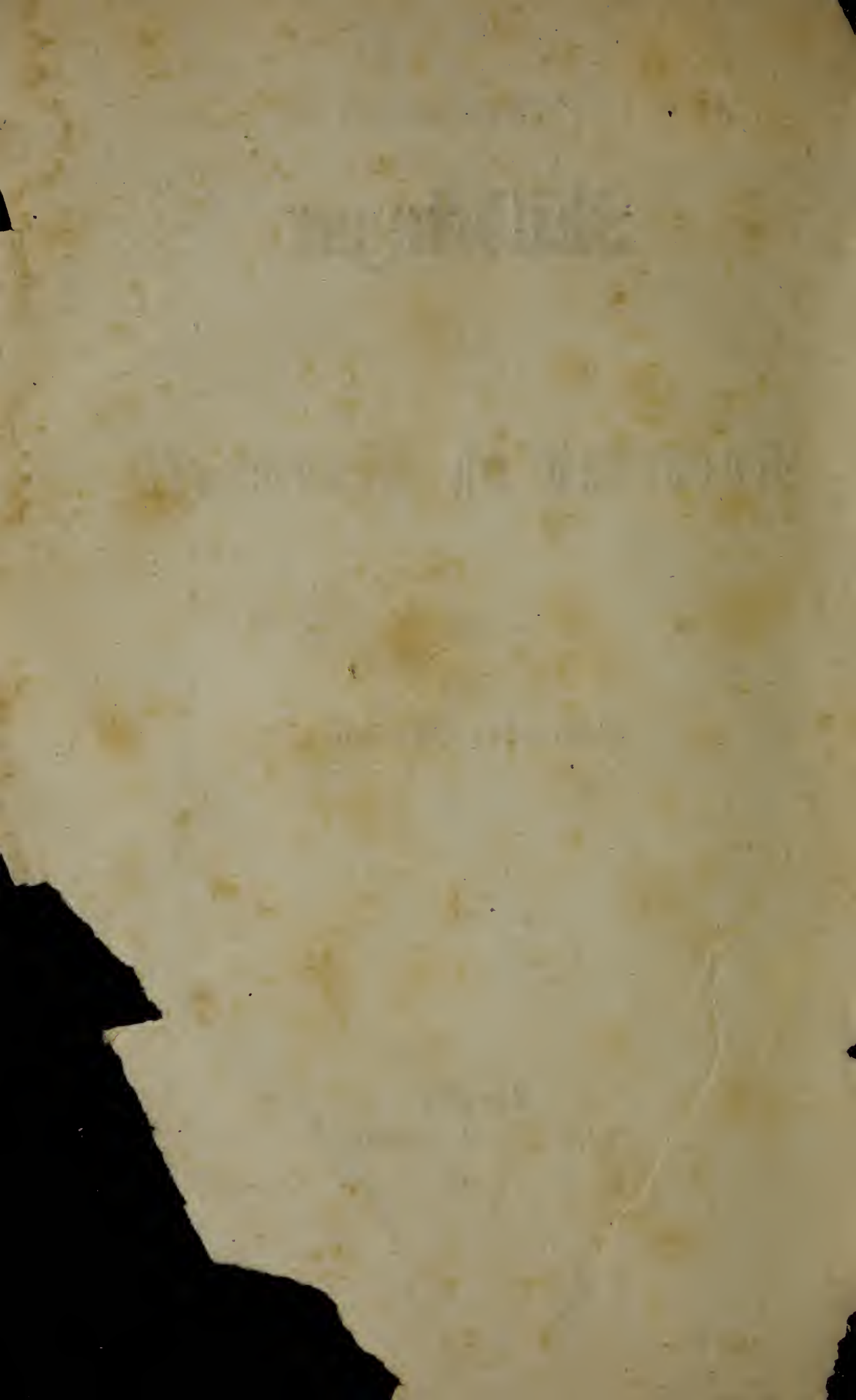

Bergen.

Hjaa Ed. B. Giertsen.

1874.

de

914.81

J265

1909 30 Krogh

Skildringar fraa Nordland og Finnmarki.

Bed
Kristofer Janson.

Ferdi nordetter. Trondheims Domkyrkja.

Den danske Diktaren Dehlenschläger skriv Aar 1805 soleides i si „Vaulundurs Saga“ um Finnmarki:

„Finmarken er et Land, som ligger saare høit mod Nord. Der er meget koldt; thi Solen hæver sig kun om Sommeren lavt over Synskredsen paa Himmelen. Aften og Morgenrøde løbe i et; og hvad der begynder og ender den lange, varme Dag længer Syd paa og ligesom indfatter den i røde Guldbræmmer, det glimter her hel mat og sørgelig, paa det at Livet skal ikke plat forgaa. Derfor er ogsaa al Overflødighed af Bærter og Urter flygtet fra disse Enemærker; kun de magre Naaletræer, som nærme sig til Forsteningerne, vore omkring paa de

Den. Bes. 7. Jan. 17. mai. 30. Krogh

nøgne Fjelde, der den meste Tid ere bedækkede med Is og Sne. Folkene her ere ogsaa hel smaa og sammensnærpede, og Kendsdyret er af Fæ næsten det eneste, hvad der opliver den døde Natur. Den halve Del af Aaret er Solen ganske ikke tilshyne, og da er det kun nogle fære Strimer i Nord, der lyse med et mat Skin, ret ligervis som Metalaarer i de hule Fjelde."

Skulde ein tru paa detta, maatte det infje vera for fyslegt at bu der. Og ein ser og, for det grys i alle Sørendingar med Tanken um at fara dit nord, og dei thkja Synd i dei stakkars Embættesmennerne, som verd nøydde til at slita ut si Tid deruppe nord fyre Folkeskikki i Snjo og Is.

Men vil du vita, kvat Sumar er, so far til Fjinnmorki. Der skin Soli baade Dag og Nott, du kann lauga deg i Barme og Vjos, Blomar hrja fram or Fordi, Graset stend knehøgt, dei grøne Riderna luta seg kjærlegt ned mot den speglblanke Fjorden, attum stend Skogen og lyder og haf denne reisa seg dei nakne Tindar og Piggar, blaae, med Snjorender i, upp i Vjosshavet. Det er som ei einaste Gleda, som ein einaste Takkfong uppimot Vaarherre. Og midt i denne lysande Natur yr det

av Liv. Maasar flagsa, Ternor, Skarvar, Teistar skrifa, Vefuglar symja; Baatar, Fægter og Skip koma strjukande, Dampskip fara pustande yver Hav og Fjord, dei lada og lossa, Song og Snakk og Raatt fring ein. Nordlendingar, Finnar, Kvæner, Nysfar, Utlendingar millom kvarandre.

Sjaa detta er no Sumarsandlitet. Um Betren hev eg inkje seet det, og daa kann det vel vera, at Hugnaden forgjekk meg, naar Sjoraaket stend tjuft, og Stormen hl nedigjenom Skard og Djuv, og Havet stend i Skum, og det syh og fokar fring Baaten og Snjokaben elder Haglet slær deg beint i Andlitet, og Snjoskavlarne reisa seg som Haugar og Berg, kvar du snur deg, og det evige Myrkr ligg som ei kjøvande Mara paa kvart Liv. Men daa kann og Stjernehimmeleu lysa med tvifald Glans, og dei bragande Berljøs fara som susande Andar gjenom Lufti, brenna, knittra, leika seg paa dei blenkjande, endelaufe Snjovidder. Alt er større her Nord, og du ser her Gud liksom meir beint i Andlitet, som den velduge, agande Herren, som den kjærlege, signande Faderen.

Eg hadde lenge lengtat etter at fara dit Nord. Vandet der stod fyre meg som eit Veventhyrland med

Fanget fullt av Segner, Sogor og Song. Her var Trollheimen, der Nasmund Fregdegævar foor etter Prinsessa;¹⁾ her var det Tor møtte Olav Trygvesson i Skobda og Drib;²⁾ her foor Torolf Kveldulvsson som ein Konge og kravde Skatten og sloft med Bjarmarne;³⁾ her gjøymde Gunhild seg i Finnegammen, daa Girik Blodøfse fann henne;⁴⁾ her galbrade Raud hin ramme;⁵⁾ her foor Tore Hund paa si bloduge Bjarmelandsferd;⁶⁾ her sloft Kongen og Bonden, Heidningadom og Kristendom, det hardaste Taket. Kvar Fjord aatte liksom sitt Dikt, si sterke Saga. Og dette Sjolivet og Fiskelivet, sterkt men vinglutt som Sjoen sjølv, med Liv og Daude, Raatt og Graat, Rikdom og Armod tett innpaa seg kvar Dag, det maatte og den Dag i Dag ala Folk, som det var verdt at gjera Kjensskap med.

¹⁾ Sjaa Landstad: Folkeviser I. ²⁾ Denne Segnistend inkje i Snorre men i ei onnor gomol Saga um Olav Trygvesson. ³⁾ Sjaa seinare i Stykket um Torge og Torg-hatten. ⁴⁾ Sjaa Snorre Sturleson: Saga hans Harald Haarfagre 34. ⁵⁾ Sjaa seinare i Stykket um Saltdalen, Ranen og Bessen. ⁶⁾ Sjaa seinare Stykket um Bjarkøy og Trondenes.

So bar det daa ein Vaardag sidst i Mai upp-
etter Gudbrandsdalen med meg. Hesten tverstupte
i dei bratte Dyerbakkom, so eine Skaaki raut sund,
og eg rullade or „Karjolen“. Men eg trøystade
meg med det gamle Ordet: „Fall er Lukka paa
Ferdi“, og det var og den fyrste og sidste Uheppa,
som raakade meg heile den lange Veg. Det var
fine Soldagar mest alle uppetter Dalen, Bjørkerna
i Kingeby og Fron helsade meg med fine lange
ljøsgrøne Faks, Kyri var utfløpne, Bestemor og
Ungarne sat og solade seg i Bakken med Vegkanten.
Dg so kom eg til Sel, der eg hadde livt tvau
luffelege Nar, der eg hadde somange lysande Minne
fraa Folkehøgskulen og fraa mit Samliv med Bøn-
derne. Det var ogso, som kvar Stein og kvar
Kjærr kjende meg og nickade aat meg, og naar Folk
møtte meg, smilte dei og kom springande lang
Veid. Dg so spurde dei og fortalde. Dg daa eg
atter sat med Peisen i den gamle Stova paa Uls-
vollen med gamle Kjeningar rundt ifring og fri-
skade uppatter gamle Minne, jau daa likade eg meg.
Den Kvelden skreiv eg eit Dikt, det fyrste paa
Ferdi, daa eg sat i mitt eget gamle Soverom.

Daa eg kom atter til Sel.

Du staute Bygd, som tok mitt Hjarta,
som lærde meg, kvat Lukka var,
som saag meg graata, saag meg garta,
som saag meg veksa meg til Kar.

I Kveld som Gjenta du meg femner
med Smil og Graat paa væne Kinn,
med Kjæraft-Namnet eg deg nemner
og frostar deg aat Bringa inn.

Dei trauste Fjell i Urdi spenner
og lyfta seg i Solargleim,
kvar Kjørr, kvart Skredelaup eg kjenner,
dei helsa meg: „velkommen heim!“

Fraa Hus og Hytta Minne strøhmer,
dei mest meg gjera Wegen trong,
eg ser og kjenner, smiler, drøhmer,
og høyrer som ein Takkasong.

Dei kjende Andlit ljost meg møta;
dei trykkja Hondi, helsa blidt,
det er som Gleda vil deim grøta,
naar ut dei spyr um meg og mitt.

Ja det er godt at finna Viner
i kvart eit Liv, paa Land og Strond,
ein liksom kvila paa seg kjenner
ei signande og kjærleg Hond.

Min Gud! giv dei av deg maa finnast,
og finna deg i all si Gjerd,
sign deim, fyr di dei kunde minnast,
lat meg faa vera Minnet verd.

Eg hadde inkje fyrr voret nordan Opdal, no fekk eg daa sjaa Bygderna oppetter aat Trondheim. Sofnedalen var den fagraeste, tykte eg, rike Bjørke og Granliden, grønne Bakkelag, Elvi snart skumande i tronge Djup, snart sigande stilt fram som ei Na; og so kjøhra her fagre Sumarsnotti, naar Lufti er mett av Angen av Hegg og Blomar, det er vel at liba. Paa Garlid var eg uppe og saag den Stova, der Mads Dalekar vardt skoten i Sjauaarskrigen 1564. Nordmennerne hadde hogget ned Bjørker og bar framfhyre seg, so det saag ut som heile Bjørkeskogen kom vandrande. So kom dei paa han Mads; han gjøymde seg i dette vesle Buret og stengde Dyri, men ein Bonde kraup upp paa Taket og skaut honom i Hel gjennom Djoren. Buret var

no fullstappat av Kopper og Kollor og var so litet, at ein snaudt kunde standa rett der.

Eg traadde etter Veventhrlondi der nord, so eg gav meg inkje Tid i gamle Nidaros meir en eit Par Dagar; men eg fekk daa alltid sjaa Kyrkja, og ho er Synet verd. Det er som Graaten kann taka ein, naar ein ser den Rikdom, den Magt, den Kunstsans, som preikar fraa desse halvmorkne, sundflegne Bogar og Sulor, som ein ofta finn innkllinte i den digre Murveggen, som no sthd Taket, og so ser vaare Forfedra Synder og vaar eigi Smakløysa so tjukk som her. Det er som dei skulde grundat paa, forleides dei paa beste Maaten kunde øydeleggja og sopa burt alt det fagre, som endaa stod atter etter Varmen: dei finaste Sulor hava dei ihopmurat og kvitat, so ein no berre ser ein diger Klumpevegg istadenshvre Kader av Sulor; dei fagreste Portbogar hava dei stengt og innebygt med Trev og Kyrkjebaasar kllinte med Gulmaaling. At det er gjort i god Meining faa me trøysta oss med, og sumt var vel og naudturvelegt, at det inkje skulde ramla ned alt i Hop — men soleides. Det var vel paa denne Maaten, det kostade minst, kann eg vita. Det minner forfælande um denne kjeid=

same, turre, flate, nyttige, utverdes ærbare „Upplýsningstid“, daa det galdt um at kalka og kitta og kvita alt ein berre orkade. Koren stend daa endaa nokorleides heil, og det er som det finaste Kniplingsverk i Stein. Blomar, Fruktar, Kransar vind seg kring Sulorna og Bogarne, som granne og fine lyfta seg upp og peika mot Himmelen. Segner um Kongar og Bispar kviskra fraa Gravom og Kapellom her i Kyrkja. Og so at stira upp i det uhorvelege Kvelvet, det er som Tanken verd lyft til Himmels i ein Gong. Eg høyrde ei Kyrkjekoncert her, Salmarne og Lovsongarne fylte Kyrkja og sveiv under Himlingen; eg drøymde um Munkatidi, høyrde Songen fraa den brunkyrtlade Flokken, kjende Knykkelsen og saag liksom Biskopen i sitt fulle Skrud standa i Koren og lyfta Belsigningi hver Mengdi, som bøygde Kne. I denne Kyrkja var det den fyrste norske Erkebiskopen, Jon Byrgesson, vardt innsett av Sendemannen fraa Paven, Nikolaus av Alba, og daa hadde det samlat seg i Kyrkja alt av stort, som fanst i Landet, dei tri Kongarne, Inge, Sigurd og Dystein, alle Biskoparne og tolv av dei beste Mennar fraa kvart Biskopsdøme, og daa var det Skallden Einar Skulesson gjekk fram paa Kyrkjegolvvet

og kvad sitt makalause Kvæde til Vra fyre St. Olav, „so heile Kyrkja vardt full av søt Luft“. Denne Kyrkja var det Erling Skakke helsade og kysste, fyrr han foor til si sidste Ferd; no kviler han her under Hella i sydre Rorgong; du ser infje Inskrift paa Hella, men den kvasse Talen hans Sverre skal standa som Minnetavla paa Gravi. Denne Kyrkja var det Svenskarne gjorde til Hestastall i Sjauaarskrigen, og daa tok dei og dei Slynaglarnne, som stod att i Olavskista. Danskarne hadde fyrr teket alt Gullet og Sølvet dei.

Kunde no det lutheriske Kyrkjefolket atterreisa dette Minnesmerket fraa den katolske Stormagt si Tid, so vilde det vera eit fagna Verk. Det vilde vera ein Part av vaar Landsfaga støypt i Stein til ævelege Tider. Det er og liksom Huguen er vekt Landet ifring fyre denne fredlege Stordaad; det skal seg berre, um denne Uppglødingi kann vara frametter til den Vett, som kjem; for dette Storverket er infje gjort paa ein Dag. Det var morosamt at sjaa, for hæve dei var til at arbeida her; det var som Arbeidsfloffen gleddest fyre kvart Stig, det gjekk fram. Sume slæpte og velte paa dei digre Steinarne, andre sagade og filade og blenkte, andre

skar ut Krot og Render, andre lagade Nasar og Kjakar til alle Kongarne og Bisparne og Trollkjeringarne og Djeblarne, som kik fram, kvar du ser uppetter Suleverket.

Den vesle tilbygde Kyrkja, Songhuset (St. Clemens Kyrkja, som ho fyrr med Urett vardt kallad) stend no fullferdig, nett som ho var i gamle Dagar; og med Kapellet hans Tomas Angell lid det og no. Der kviler daa denne merkelege Grautemannen, som aatte dei mange Tusund, og som heve gjort Trondheim so rik. Han var so tarvelegt van og var so forhugad paa Graut, at han sette den Vilkor fyre Maagen sin, Peter Suhm, fyrr han testamenterade honom alt sitt rike Gods, at han skulde giva honom Graut kvar Kveld, for sint dei andre so hadde det. Men so var det ein Kveld, Suhm hadde Lag, at han gløymde Grauten til Gamlen, og daa vardt denne so harm, at han gav Rikdomarne sine til Trondheims By og til alle Slag Stiftels. Difyre tora inkje Trønderne annat en velsigna Grauten den Dag i Dag.

Paa Dampskip til Hammerfest.

Det grøns vel i mange, naar dei tenkja seg 6 Dagar paa Dampskip, — Sjøshkja, Rjeidsfemd, ende= lause Dagar. Men nei — naar du er komen so langt som nordanfhyre Lekøh og ser Torghatten vest=i reisa seg som ein veldug Hovdingsstol, og Helgeland med sine nakne Knausar, sine Holmar, Skjer og Sjøfuglar opnar seg fyre deg, daa kann du sitja Dag og Nott paa Decket so lognt som i Stova (for Ferdi gjeng oftaste innanskjers) i endelaus Undring paa alt det fagre og nye, som syner seg fyre deg baade paa Himmel og Jord. Eg gløh= mer aldri fyrste Sundagskvelden heruppe. Dam= pen gjeff ut til nokre Utffjer, der han hadde Baror at lossa. Dei makalause Fjell paa Vegøh hadde me bak oss, Dønnesfjell rett imot, og dei „sjau Syster“ paa Alstengøh, Topp i Topp paa høgge Hondi. Sjoen laag so stavande still, Folk i Sun= dagskvila paa Land, Vefuglar symjande Bar um Bar kring Skipet, Steggen paa Vakt um sin Make, alt i raudghlte Straalar. Det var som i ei Kyrkja. Det er merkelegt, for ein kjem at elska denne Vefug= len fraa fyrste Stund ein ser honom. Det er nokot slikt huskoselegt med honom. Han er ogsa vorden

so tam, at han gjeng og ruggar millom Folk, inn i Huset, upp i Gruba og upp i Sengi. Det er ofta, Nordlendingen rømer Sengi si, naar denne kjære Gjesten kjem og legg Eggi sine der. Han elsker Ufuglen som sitt Barn, og det at drepa ein Ufugl gjeld som stor Synd. So giv Fuglen daa til Nordlendingen sitt fine Dun som Takk fyre Husværet. Han plundrar aldri Reidet i ein Gong, men gjeng burt, lettar Fuglen upp litet og tek ein Dott. Fuglen murrar, men finn seg daa i det og fyller ut det tome Komet med at ribba seg sjølv. Kvar ein kjem i Nordland, ser ein kveldde Baatar elder smaae Skur ihopsatte av Bord, der Ufuglen kann liggja og bræda sine Egg i Fred fyre Hauk og Kraaka og dei andre Uviner av Fuglaslaget. Det er og ein Kar, som er paapassug den Ufuglen; han er inkje myket fyre, at dei „gjera Kur“ til Kona hans. Eg saag fleire slike Uegtemenner, som var etter nasavise Friarar og dukkade deim.

Eg talade um Naturunder i Helgeland, men kvat skal ein segja um Salten, Vesterdaalen og Vofoten daa! Det er som Augat kvar Dag verd mett og maa segja: „nei no hev eg visst seet det største, no maa det daa minfa heretter.“ Og so aukar det

paa, aukar paa i det endelaufe, dei same blaae, for-
rivne Tindar og Toppar, som ein undrade seg paa
enkeltvis, veksa og stiga fram, hundrad paa hun-
drad, og fringsjetja deg paa alle Kantar. Og so
sigler du inn i Vestfjorden, denne uhorvelege Føtun-
stova, som Bjørnson segjer, med Himmelen til Tak
og sundrivne Tindar og Piggar og skjande Kyrkje-
taarn kring alle Veggjer. Det var stilt, straalande
Solskin, daa me tok fraa Bode. Eg kvidde meg
fhre Sjoskja paa Vestfjorden og skulde jaga dei
elgne Tankarne burt med at fortelja Eventyr. Og
so sat eg paa „Hyttan“ og fortalde um „Kolbren-
narpresten“ og „Besle Frif med Fela“ og ho Nas-
laug; og Menigheiti: Matrosar, ei feit Kaffekje-
ring, som skulde til Marknaden paa Stofmarknes
med Tenestgjentom sine og andre Passasjerar sat
rundt ifring paa Tog og Kasfor og Tunnor og
storskrattade. Men daa me kom inn i Vestfjorden,
so gløymde eg baade Sjoskja, Eventyr og Skratt.
Havet laag stilt, me høyrde berre som ein Andepust,
naar Smaabaarorna skvalade mot Skipet, og det
bar imot Lofoten, desse skjande Eventyrlond,
tolv Mil vest i, der Soli just seig imot. Det leid
ut paa Notti, eg sat paa Hytta og stirte og stirte

og kunde ikkje verda mett. Herre Jesus! den som ikkje kann tilbede her! Dette var større Kyrkje=kvælv en i Domkyrkja i Trondheim, detta var større Sulor og Bogar mot Himmelen, detta var høgtid=legare Kyrkjefongar, Bylgjefvalet og Susen, som leikade fring Dhar og Tindar. Habet skjer seg inn som ein diger Blegg, og paa alle tri Sidor av denne Trianten ser du dette same, Horn, Nasar, Tindar, Sagblad, blaae, med Snjorender, det eine attved og bak det andre, so nye og nye, som stinga seg fram, naar dei gamle kverva burt. Og hver alt detta Midnettes=Soli med raud, gul, violet, iblaa lit hver Nutarne og glitrande i Sjoen som sterkt Maaneskin. Sjølvi ligg ho og kviler byrg som ei Drottning i eit Straalehav derute paa Lofottindom. Ja Lofottindarne dei lokka paa deg der langt ute som blaa= og kvitklædde Møhar — so kjem du nærre innaat, og det er, som Tind etter Tind reiser seg fraa Sætet og verd til ei Kjempa i blaa Staalbrynja og kvit Hjelm, som retter Hondi mot deg; og fyrr du veit det, er du komen midt inn i den mest forrivne, villske Trollheimen, og dei standa fringum deg desse Kjempegutarne og skratta — dei sjaa, du ikkje er ein Kar piskad av Sjoskum,

uppalen millom Sverd, søygd med Saga, versliten og ru av Faarar paa Fjell og Hav, du som gjeng der skvetten og kulsen og sveiper Rasteplagget ifring deg.

Eg gjekk paa Deffet til Kloffa var 1—2, det var mest umogelegt at leggja seg, men det var ein Dag i Morgon og. Eg tvingade meg ned, eg lyfte Rifaren til Augat endaa ein Gong og so endaa ein Gong — farvel Tindar, Hav, Sol; — Gud er ein stor Gud!

Daa Soli tok til at letta seg fraa Straala-fengi si, tok det til at blaasa. Eg vaknade Kloffa 4 av di, at Bøkerna mine ramlade ned fraa Bordet; eg sveitte og kjende meg klen; det huskade og huskade. Eg tok ein Dram og let Hugo atter. Det stod inkje lenge paa, so var me i Livd, og daa eg so Kloffa 9 kom upp aa Deffet, byrjade Even-tyret endaa større paanhytt. Straalande Solskin var det, og klaart. Me foor just gjennom Rassund, som skil Hindøhi fraa Aust-Baagøh; dei same Toppar og Tindar med grønne Skard og Beitelider innunder. Segner maa føda seg sjølve paa slike Stelle, og her er og nog av deim. Du fer framum „Fallet“, ein bratt Fjellvegg med ein Brede i Fanget,

der ein Mann ein Gong vardt dømd at reisa utfhre paa Hest. Her var det og Gunnar=Zutelen heldt til; paa Gunnarsholmen budde han. Eit flatt Skjer ligg midt i Sundet, det er „Gunnarsbaaten“; so shua dei og, kvar han turkade Fiske sin „Gunnarsfjaaen“, kvar han bankade Bottarne sine, naar han kom fraa Sjoreis o. s. v. Det maa hava voret en raustleg Kar. Naar ein heve siglt Rafsundet, kjem ein liksom i eit Vatn, stengt paa alle Sidor av Fjell. Hasseløhi ligg beint imot. Naar ein stend der med Kyrkja paa Hassel, heve ein eit makalaust Rundshn. Paa høgre Hondi Tindarne paa Aust=Vaagøh, ville, nakne, blaae, med Snjo=render som ein uklivande Mur med Taarn, og dei møtast i ein Halvkrans med Tindom paa Hindøhi, der „Møhsadlen“ lyfter seg, høg og grann men avskoren som ei Egg øvst, og der paa Eggi ligg daa Snjoen som ein drivande kvit Duf paa den blaae Sadlen. Det var ei Møh, som sat deruppe, segjer Segni, so kom det tvo Friarar, som treiv i den kvite Raapa hennar; men ho kastade Raapa og sprang fraa deim. Raapa ligg der endaa drivande kvit.

Hasseløhi er elles inkje fager, jammflat med

Smaaskog og Myrar, men godt fyre Kjøpor er der, og Engelskmänner ligg stødt der og jaga um Sumaren.

Naar ein kjem hjer Nordlandsgrensa inn i Fimmorki, verd det som ei onnor Natur, Fjelli minfa, verd rundare og flatare oppaa, infje so sundrivne og ville. Vinlege Gardar med grønne Engjer ifring og Smaaskog laag med dei stavstille Sund og speglade seg i Vatnet. Det minte meg paa mange Stelle um Fjordarne fring Bergen, Østerfjorden og Fanefjorden. Trondenes tok seg vakkert ut. Smaaskog innerter heile Dalen og tettgrendt. Ute paa Neset laag daa den gamle taarnlause Øysteinskirkja, som Jonas Lie talar um i „den Fremshnte“. Der skal me sjaa ojs meir um sidan, no fara me berre framum paa Dampskipet. Det bar utetter Andsfjorden med ojs framum Grøtøy med sine ville Fjell og radt aat Andenes.

Her bur det ei 300 Sjøfolk og Fiskarar paa Lag fring det raude Fyrtaarnet. Her var infje fhjelegt at bu. Havet stend beint paa, i Storm driv Sprøyten som ei kvit Skj innhver den vesle Øyen, og Mannen i Fyrtaarnet disjar, for Taarnet styn og vrid seg under dei harde Støytarne. Her kann du faa høyra um Forlis og Rak, um

Folk paa Kvelvet, um Liv sett i Vaagan fyre andre. Her liver vel mangein ukjend Mann, som meir var verd ei Stjerna paa Bringa en dei, som fylgja Kongen og segja „Holdt“ paa ein Mynstringsdag.

Heile Andøhi saag and ut. Ei uhorveleg Moltemyr fløyver Dhi i tvo og breider seg uti Fjorden som ei Fjora attved Foten aat dei traufte Snjofjell; ho ligg so laagt Myri, at ho mest gjekk i eitt med Vasskorpa.

Fraa Andenes stemnde me attende mot Bjarkøy, som eg hadde traatt etter at sjaa. Her fekk eg daa fyrste Gong sjaa eit Fugleberg. Det var vel morsamt. Tusund av Maasar flagsade kring ofs som ei kvit Skj og skreik, og heile Fjellsida var som dekt av Ungar, Hovud paa Hovud stakk ut or Fjellet; sume skulde freista at fljuga og basfada med dei smaae Bengjom. Berget var inkje høgt, berre som ein skikkeleg bratt Holme, men Bergsida var liksom Hol i Hol, Hylla paa Hylla; og so livde det og røyvde seg alt ihop. So kom me daa seinnottes til Bjarkøy. So her var det du budde Tore Hund! Ei Sagt laag i Hamni, og paa Namnebordet stod: „Tore Hund“; so var inkje Namnet hans gløymt likavel. Dhi var liti og naki og laag, mest trelaus;

men Utshn hadde ein uppe paa Rhyggen, der Garden hans Tore laag, Utshn hver Grytøhsundet med dei stupbratte ville Fjell, Utshn inn i alle Gap og Fjordar, so det var lett at leggja Langskipet ut paa kvat Sida det skulde vera og smetta til Havs, naar nokot galet var paa Ferde.

Hammerfest.

Skulde nokon By faa Præmi, fhredi han var den sthggaste, so kom Hammerfest til at bera Prisen, denne Byen, ihop=knodad av roti Liver, Lhse, Mur og Stein. Her finst mest inkje eit Gras, so Gjeiti lht ganga paa Hustafet, skal ho finna nokot at gnaga. Byen ligg midt uppe i ei nafi Steinurd i ein Halbfrans kring Viki, og Tranosen ligg stundom som ein Rønh i Gatom. Gjeng du inn= hver Dhi eit Stykke, finn du nokre grønne Forder, og her hava daa eit Par av Rikmennerne bhgt seg „Landsteder“ attved ein Bekk — Herregud for smaanøgd ein kann verda lel, naar ein er tarvelegt van. Her raakar du og paa „Skogen“, det vil segja ei 10—12 krofutte, smaae Dvergbjørker, som rædde smhg seg burtetter Steinarne. Rjem ein upp paa Høgdi, og det er inkje langt, so lhfser og letnar det.

Ein ser vidt uthver Sjoen, og Fjelli paa Sørøh teikna seg sageret av paa Himmelsynet. Det var og, som Sumaren gjøymde seg, daa eg kom til Hammerfest. Dagen fyrr kunde eg mest ganga ermeskjorta paa Deffet, og her snjoade og haglade det.

Men rike Folk bu der i Hammerfest og høggelege Folk, endaa du ved i „Chignonner“ og „Falbelader“ og „Garneringer“ og annan Styggedom, for det er Folk, som veit at pynta baade seg og Husi sine, og detta gjeld no for fint daa. Og godt Bin halda dei, eg heve endaa infje druffet slikt godt Bin som i Finnmorki. Og so var dei mest tyfne fyre, at eg heldt Fyrelsingarne mine so billigt; dei er vane med at verda flaadde, for berre Sverdslukaren Paulsen kjem dit upp, skal det vera Halvdalaren strakst; og dei vil gjerna lata seg flaa, naar dei kann faa nokot som duger fyre Pengarne, for det gror Dalarar av Lysen deruppe, og det er vel infje so ofta Kunstnarar vaaga seg so langt nord. Tenstviljuge, høggelege og snilde var dei, det var visst.

Det er ogso so morosamt at ganga i Gatorna der i Hammerfest, for det er, som du var flutt til eit annat Land. Du høyrer Kvænemaal, Finnemaa, Russemaal og Morst ljoma fring Dyro dine. Maa=

let til Kvænerne (Finnlendingarne) er makalaust mjukt og klangfullt; det læt mest som Italiensk, og eg kunde moroa meg med at standa og lyda paa det lange Stunder, endaa eg inkje skynade eit einaste Ord. Kvænerne skal vera merkelege Folk, hardbalne og sterke og stride til at halda paa sitt. Dei hava mange av deim slike underlege Namn som: „Munter“, „Surtig“, „Flink“. Det er Heidersnamn, som dei framifraa Soldatarne fekk i sidste finske Ufreden mot Ryssland, som Runeberg syng um, og som no er vordne Døypenamn, endaa dei er svenske. Dei fleste, som bu her, er Sjøfolk, med paa Ishavs- og Spitsbergsfangst, so dei hava nog sumt at fortelja. Her er dei, som hava voret ei Snøggreis paa Havsens Botn millom dei store Hoggtennerne paa Rossmaalen (Hvalrossen) og er komne fraa det med Livet. Eg hørde eit Maal ei Kott ropa paa: „Ishavet hoi!“ det Maalet var nog skavet baade av Is og Snjo med Kobbar og Kval til Faddrar.

Her fekk eg og fyrste Gongen sjaa Lappar elder Finnar i Mengdevis. Det var mest Sjøfinnar, fatige, skitne, men i denne makalaus fagre Klædnaden. Fjellfinnarne, Adelsmännerne, var endaa inkje nedkomne med Reinsflokkom sine; eg saag

berre ein liten Flokk paa 10, 12 beita uppe i Urdi. Det tok meg so underlegt at sjaa og ganga millom Finnom, dette Folk utan Saga, utan Samlag, med sin barnslege Tanke og sitt shngjande Maal; dette Folket, som fyrr var frie Eigarar av heile Landet baade Fjell og Hav og Skog, men som av Federne vaare vardt jagat upp i Snjo og Is, gjorde til Trælar elder skattlagde og no meir og meir verb inneklemt av rudde Forder, av sterfare Folkacetter. Reikneskapen millom Normann og Finn er helder infje avgjord. Finnen kann hugsa, og det kann nog vera faarlegt fyre Normannen den Dag i Dag at vaaga seg einsleg til Fjels med honom. Det er fælt at lesa um, forleides Normennerne i gamle Dagar hundfode Finnen. Dei bitalade infje Barorna, som Finnen selde, flo og skamfor honom. Dei var etter honom med Brennevinsflaska radt upp i ville Fjellet, gjorde Narr av honom, naar han infje vilde driffa, og bygde Brennevinsbuder utanfyre Kyrkjedyri. Endaa Prestar dreiv Brennevinshandel. Dei kaupte Bornideira, spottade deim, som dreiv paa at beda og lesa, og jagade deim lengst ned i Kyrkja. So myrkt skilddrar Tomas von Westen det i 1720 Ari, han

som gav sitt Arbeid og si Halsa til Finnefolket. Dei hadde nog Orsak at spyrja honom Finnarne: „Fader, skal inkje Bumennerne og frngta Gud?“

Her i Hammerfest var det mest Vesarborn, som gjeff og drog seg i Gata. Eg laut heim og skriva eit Dikt um

Finneguten.

Staffars vesle Finnegut,
fostrad upp i Sorg og Sut,
lurvutt, skiten, godsleg, treg,
du deg fring i Gata dreg.

Du var Konge her ein Gong,
foor i Skog og Mark med Song,
flaug fring Fjell som Ornen fritt,
heile Landet det var ditt.

Norske Hauken med si Klo
jagad deg i Is og Snjo,
du vardt feld som vesall Træll,
du vardt trødd med jarnskodd Hæl.

No med Rein og Ulv du bur,
flakkar fring fraa Ur til Ur,
snikjer deg til eigi Strand
framand i ditt eget Land.

Stafars vesle Finnegut,
nøgd du er med Naud og Sut,
Kongatanken hev du gløymt,
Trælamerket hev du gjøymt.

Trums og Trumfedalen.

Veidi fraa Hammerfest til Trums er naki og
aud, Fjellformerna for inkje at rekna føre den, som
heve set Lofoten. Dess blidare verd ein, naar ein
sigler fram gjennom det vinlege Trumsesundet og stig
i Land paa den smilande Dhi. When Trums er
mest berre ei einaste lang Gata med Utsyn til Snjo-
fjell i baade Endar, Dhi, som han ligg paa, ein
einaste Bjørkaskog med rудde Flekkjer innimillom,
der Hagar og vakre smaae Landhus dukka fram,
rett som det er. Eg var so heppen at faa bu i
eit av desse hjaa ein god Vin, og her livde eg daa
slike Fagnaddagar, at eg mest inkje kunde riva meg
laus, so eg vardt verande der ein heil Maanad.
Det var no og, som Naturi vilde drysja paa meg
all sin Rikdom og Fegra dei Dagarne, for det var
Solskin paa Solskin, Dag og Nott, endelaust Ljos
og endelaus Fred. Eg gløhmer aldri desse Næterna,
naar eg sat paa Trevet og saag uthver det blanke

Sundet, inngjenom Gapet til Balsfjorden med blaae Snjofjell paa baade Sidor; ei Segt elder Baat kom sigande og skar Gaara i Vatnet; Soli skjein so mild med linne, lange Skuggar, burthyver Graset og Blomarne, det var som tidlegaste Morgonsoli heima hjaa oss. Og so var det so stilt, so stilt; alt sov so nær som Sporvarne under Tafet, som smaa kvitrade, og Kjupa, som farrade burt i Skogen og hadde seg eit litet Præt med Kona si. Og paa baade Sidor stod dei kvite Smaabjørkerna so tette, so tette og tok det vesle kvite Huset liksom i Armarne. Eg tykte mest det var Synd at leggja seg, men ein kunde inkje helder ganga vaken baade Nott og Dag.

Den Kjupa — den Kjupa — henne kjem ein og at hugleggja heruppe. Ein kann ofta renna beint paa Reidet hennar, naar ein gjeng i Skogen. Ho ligg mest ned med elder under Treerøterna og er so umogeleg at skilja fraa Lynget og Mosen, der ho ligg, at ein ofta kann vita, ho er der, men inkje vera god til at sjaa henne likavel. So misser ho og i den Tid ho bræder, all Utdunstning, so den finaste Hønsehund inkje kann vedra henne men ofta trakkar upp i Reidet utan at merka det. Kor

vislegt Gud heve gjort alle Ting! Men same Dagen Ungarne er utflekte og sovidt komne, at dei kann vandra i Skogen, so fær ho Utdunstningi atter, so Hunden kan teva henne lange Reider. Det laag ei Njupa og brædde tett med Huset, der eg var; eg var tidt burte og saag paa henne, daa eg hadde merkt meg ut Stellet. Ho laag so kyrr der millom Trerøsterna i Grasjet, let seg inkje sferæma av nokot, berre saag paa meg med sitt runde, svarte, kloke Auga. Det var Bilætet av ei trufast Moder. Eg var og so heppen at faa sjaa eit Njupepar paa Vandring med Ungom. Eg gjekk i Skogen, og braadt flaug det upp med Føterne mine eit flagfande Fuglapar og nokot lif smaae, brungraae Nyfsto, som rullade burtetter. Steggen foor rasande med framrett Hals rundt oss, Ring i Ring, og me stod. Hadde me røhyt oss hadde han floget luft i Synet paa oss. Imedan gjøhmer Moderi Ungarne, og naar Steggen ser, det er gjort, flhg han burt etter sin trufaste Make.

Beint framfhyre Trums paa andre Sida Sundet ligg Trumsedalen, som skjer seg ei halv Mil og vel so uppetter. Her ligg kvar Sumar fleire Finnar med Huslyden sin; det var dei eg skulde helsa

paa. Vedret var nokot skoddutt; det hadde rigt litet den Dagen, men daa me gjekk uppetter Dalen, klaarnade det. Vegen krøkte seg fram gjennom Smaassfog, Regndroparne gleim endaa paa det vaate Lauvet, me sprang Elvar og vod Myrar og kom endeleg til Gammarne. Me vardt strakst fringsette av Born og Kjeringar, som baud fram Skallar¹⁾ og Skjeider og Traad, men slapp daa endeleg fraa deim, daa me hadde kjøpt eit Par Skallar. So gjekk me inn i Gammen. Der var friskt og godt derinne, Eld brann paa Golvet, og rundt Elden laag elder sat det Karfolk, Kvinnfolk, Born og Hundar paa Kvister og Reinskinn. Karfolket røykte elder skar paa Smaasskjeider av Reinshorn, Kvinnfolket skar og saumade Bessar²⁾ og Skallar elder rørde i Gryta. Eg sette meg millom deim paa Golvet, og Vinen min, som kunde Lappemaalet, tok til at prata ved deim. Me bad Mannen syngja fyre oss, og det gjorde han og, men det var ein kvænsf Salme; han strauk Huda av, med' han song.

1) Finnsko av Reinskinn, der Solen er gjord av Skallefkinnet paa Reinen.

2) Fimmuddar, som er heile framme, berre med ei Hovudsmetta som ei Skyrta.

Me spurde etter Folkevísor paa Lappemaal, men slike kjende han infje elder vilde infje ut med. Eg fekk slik Hug til at liba paa slik Lappevis ein Summar, sutlaus og sorglaus, steikja seg i Solbaffen, putla med Smaaarbeid, fara eit Par Gongjer i Vika paa Fjellet og driva Reinarne i Hop til Mjølkingss. Sutlause er dei, for Reinen giv deim alt: Klæde, Sko'r, Mat, Mjølk, Ost, ja endaatil Ambod og Traad og Skillingar til Koffi og Tobak. Eg saag, for Kvinnfolket sat og saug og togg paa dei lange Sinestrimler, og drog deim grannare og grannare millom Tennom til Traad. Eg tenkte paa Sigurd Slembe, som livde eit heilt Aar millom deim paa slik Maate, med' han grundade paa Hemn¹⁾. Dei skal liba lukkelegt i Hop Lapparne, halda trutt saman Mann og Kona, og vera snilde og fredlege, naar ein infje ertar deim; men dei kann og hemna seg. Naar Lappeguten frir etter Gjenta si, er det paa ein underleg Maate. Han freistar at faa draga Bottarne av henne. Før han gjera det, utan ho strider imot, er det ja; held ho

¹⁾ Sjaa Snorre Sturlason: Saga Inga ok brœðra hans, 6.

atti, er det nei. Det skal vera morosamt at sjaa, for bljug ho er, naar ho slepp Bottarne. Borni var som oftaste vakre og sunne; fyrst naar dei verd gamle, vedrflitne, brunbrakade og ruffutte av det harde Livet og surøygde av all Gammerøyken, gjeng Glansen av deim. Her var soleides ein Unge paa sjan Maanadar, nokot so tjukt og lubbet heve eg endaa inkje fet; smal Skelid men Leggjer og Lær mest som kring Tjukfarken min, og so Rinner og Kjarar! — ja Moderi var ogsa byrg av honom. Ja um Sumaren kunde det vera hugnalegt at vera Finn, men Betren, hussa meg! Flafla kring paa ville Fjellet fraa Beite til Beite i 27—30 Gradar Skld utan annat Hus en opne Tjeldet, fullt av Røyk og so trongt, at dei mest ligg paa kvarandre; vaka Dag og Nott paa Reinsflokkom, som ofta er fleire tusund Dyr, og verja deim mot Graabeinen; ofta grava seg ned i Snjoen og verda liggjande der lange Tider til inkje at forkomast i Snjokave og Storm — det skal hardbalne Kroppar til det. Og likvel vil inkje Finnen byta dette Livet fyre alt det som til er.

Det var nokre Amerikanarar, som hadde sendt Bod um, at Finnarne skulde driva Reinarne i Hop

um Kvelden, og soleides fekk eg sjaa det og. Dei var no reist til Tjels etter deim, og um nokre Timar kom dei. Det kom daa fyrst eit Selskap av Tyskarar, so Amerikanararne med Kvinnfolk ridande; dei hadde med seg smaae Speglar og raude og gule Turklæde nett som til ville i Negerlandet, og detta gav dei daa Lappom. Det var ei underleg Blanding detta: engelske „ladies“ i himmelblaae Kappor, som kraup vart inn i Gammen med Kjolen sveipt vel kring Føterne, „sentimentale“ Tyskarar med lange Loffor og Gjerdestaurar i Hondi, den tjukke Amerikanar=Papa med eit Par Skallar paa Magen, som han strakst hadde kjøpt, fastnaglad til Flekken han hadde stelt seg paa, utan at mæla eit Ord, utan at røyva ei Mina, med Money=Bungen i Hondi, og so Lappeborn og Kvinnfolk peflekklædde midt innimillom, Gammarne ifring, blaa Himmel hver, Snjofjell og grønne Lider med Smaafog og Fossebekkjer paa Sidom, og so mange Maal som ved Babeltaarnet. Den tyske Konsulen var med, og han hadde Mista: Keks, Ost, Pylsa, Rinsvinn og Champagne; me vardt bedne i Laget, Rorkerna small, Skaaler vardt drukne, og soleides laag me paa den mjuke Grassvorden og ventade paa Reinom.

Der høyrde me Hundagnell i Urdi, der kom dei. Fyrst gjekk ein Finn, som leidde ein Rein i Tog, og syntte Wegen, so kom Flokken etter, drivne av Folk og Hundar. Her fekk eg daa sjaa dei namngjetne Finnebikkjorna i Arbeid, og det var sant, dei var merkeleg paapasfige. Strakst ein Rein vilde lura seg undan, hadde han Gnelbredikkja etter seg, og attende i Flokken maatte han. Det var berre nokre hundrad dei hadde fenget samna, daa dei fekk for seint Bod, og det var mest berre Simlor og Kalvar. Dei dreiv deim inn i ei stor Rvi, og no skulde dei til at mjolka. Fleire Finnar gjekk daa med sine lange, granne Reip twilagde og kastade deim burt paa Flokken fring Halsen paa den Simla, dei vilde taka og drog henne aat seg. Og so visse var dei i Kastet, at dei tok aldri i Mist. Detta temja Smaagutarne seg upp til, fraa dei er nevastore. Det er nog naudsynlegt at gjera detta, for Reinarne er endaa halvville; dei var reint usthyrande, sparkade, tverkastade seg, stangade, so ein elder fleire laut halda deim, med' dei mjolkade. Eg smakade paa Reinsmjølki; aldri heve eg kjent nokot so feitt; det var som tjukkaste Fløyte, jau det var Helsebot fyre Bringa! Dei mjolkade i ei rund Roks, som

dei heldt under Spenarne med eine Hondi. Me snudde tilbaka til Gammen; der laag den tjukke, vesle Ungen i sin „giedka“, ein Tingest som dei bera Ungarne i paa Ryggen med Toggrindar fyre Andlitet. Og so hadde Moderi bundet ein liten Spegel framved Andlitet, so han laag der so gamallklof, snudde paa seg og speglade seg, det var vel løget til at sjaa.

Daa me strauk heim, var det Midnott, Soli straalade i all sin Glans hver Sundet, som laag spegelblankt, og Hornmusik klang uthver. Der laag den store „Austria“ paa Hamni, som skulde ganga til Spitsbergen; mot Balsfjorden laag Skodda stinn som ein graa Mur, som Soli inkje kunde brjota gjenom.

Lynge.

At det kann vera oblege fagert i Finnmorki, det fekk eg daa sjaa i Lynge. Eg vardt kvinglen, daa Skipet tok til at rulla i Fjordagapet, eg laut standa upp, faa meg ein Dram og reifa paa Dektet; men det gjorde so myket, at eg fekk sjaa Fjorden innigjenom, og det var han vel verd. Det er som med Vestlandsfjordom. Winn ein seg innum

dei nakne Skjeri med Havet, opnar det seg rikare og rikare, med kvart som ein kjem lenger inn. Her i Lyngensfjorden fann eg atter dei same takkutte Tindar som i Nordland, stupande bratte og med grønne Isbreddar veltande nedigjenom Skardi. Og naar ein so sigler inn i den stille Viki, der Lyngseidet ligg, heve ein fyre Augom nokot med det vakkraste i Noregs Land. Paa baade Sidor av Viki ligg Dalen og Viderna som eit stort Fang fullt av Blomar, Gras og Lausflog, so rikt, so hndelegt, og attanfyre lyfter seg daa dei nakne, graablaae Nutarne, Skard i Skard, og fremst mellom deim Golgevarra med sitt snjokvite Hovud. Lengre innigjenom Fjorden ligg daa Tangar og Holmar og Dyar med Gras og Smaakjørr og tusund av Fuglar, og so det evige Solskin hver all denne Rikdomen. Grasskoffstren og Skogliderna er reint som tett attmed Bergen og i Vestlandsfjordom. Og so ligg Hus i Hus med Hage framfyre der kring den stavstille Viki med Kyrkja imillom seg so lognt og hyggelegt. Her fekk eg daa Tilføre til rett at sjaa Lapparne. Fjellfinnarne var nedkomne med Reinom, og daa det var Sundag og Messja, var det ein stor Hop av deim med Kyrkja. Stør-

stearparten av Meinigheiti er ogso busette Finnar. Det var tvau Finneborn til Daapen: „Henrik Marinus“ og „Hans Peder“. Det var so løget at høyra slike Namn paa Finneborn, det skal vel vera fint det, forstend seg. Det er nett det same, som naar vaare Bønder plent vil hava Namn som „Petum“ og „Severine Amalie“. Den eine unge Moderi, som bar Barnet sitt fram, var utifraa vakker; ho hadde ei Twillingshyster mest endaa vakkrare. Eg kom til at tenkja paa „Finnepigen“ i „Sigurd Slembe“. Det var fine, floke, barnslege Andlit; nokot merkelegt tekkelegt hadde dei i all si Atferd; det var Adalsmerke paa deim. So var det og ein Finn, ættad fraa svensk Lappmorki, ein staut, vakker Kar, med lange, ljose Lokkor. Han visste godt, han var vakker, han var visst litet av ein Sprett og skulde elles vera ein stor Skarv, sagde dei. Han hadde ein liten Son paa 2¹/₂ Aar, som fyrst bljug gjøymde seg i Barmen hans, men sidan fekk meir Mod og foor og sprang i Pesten sin med Kniv i Beltet og kastade Stein med slikt Handlag, at det morosamt at sjaa.

Her fekk eg daa og koma i nærre Kjennskap med dei namngjetne Finnebikkjom, for her frydde

det av deim. Dei sjaa ut som Millomting millom Rev og Bikkja, trufaste, kloke Dyr, som alltid fylgja Herren sin. Ein Finn kjem alltid med tvo tri Hundar rennande etter seg. Hunden er umissfande fyre honom, han agtar Keinarne, varar mot Ulven, fleikjer alle Koppar og Fat (annan Vass bruka dei infje) et og søv med Herren sin og Borni. Etter Messa stimde Finnegjentorna i Hop og glaamde paa dei pyfte Kjolarne med Sveiv og Drags og „Løvespødder og Gesveisninger“, som Lensmannsdøtterna og dei andre „kunsenerter“ hadde paa; dei tykte denne Stafen var grum. Hadde dei visst, for myket betre dei tok seg ut i sine blaae Badmaalskyrtlar med Krotabelte, utsaumade med raudt og gult og si Finnehuva!

Eg heve infje havt stor Hug til desja til at tru, at me skulde vera komne fraa Apekatten; men skulde nokot faa meg til at tru det, laut det vera det eg saag her i Lyngen. Det var eit halvtullat Kvinnfolk, som gjekk klædd som Karmann med Haarret stutt avskoret og Dhredoppar i Dyro. Ho bar ein lang diger Lurf i Hondi, og naar ho kom skridande fram, var det nett som ein Drangutang,

som labbade ut or Skogen. Det hadde voret fyre Karl Vogt¹⁾ det.

Her fekk me no og kjenna finnmarsk Gjestvinskap. Sjaa Landhandlaren paa Lyngseidet vardt me trakterade „two heile Dagar til Ende“ med baade Vin og Bakkels og forkunn Mat, so kjørde han oss Fjordungen hver Eidet, makalaus Beg millom Smaaskog, staute Fjell og Finnegammar, til Rjosen; der dalade me ned i Rjomegraut og Steik og Rombudding og Krem og Kafor og Toddh — og aldri Tanke um Betaling.

Ei Ferd med „Alken“.

Klokka 12 skulde „Alken“ ganga, og me skulde daa med henne sijnja heimatt til Trums; men det vardt den løgnaste Dampskipsferd eg endaa heve havt. Fyrst var det no so fullstuvat med Sekkjer og Kassar paa det vesle Deffet, at det var litet Raad til at røyva seg, og naar ein skulde ned i det vesle Rotet, som heitte „Salon“, laut ein krøkja og

¹⁾ Ein tyff Naturgranfkar, som i full Albora segjer, at Mennefskja er komi fraa Npekatten.

smetta seg ned millom Kopper og Tunnor, som var staplat upp mot Dnri. Mannskapet var: Kapteinen elder „Sjæferten“, som Matrosarne kallade honom, halvfull, svart og skiten som Bil og Kol og so eit Par halvvaaksne Gutar, som laag og krabbade ned i eit Hol, som heitte Kabuse. Sjæferten hadde nog voret allfefull, daa „Alfen“ kom, men daa han hørde, det skulde koma „skikkelege Folk“ umbord, skundade han seg at sova Ruset ut. Det bar no utigjenom Ulsfjorden med oss, forrivne, vills, bratte Fjell paa baade Sidor. Staffars Alfa puste og stunde og dreiv det til Mili i Timen, men so røynte det henne for hardt, og so negtade ho at gjera eit Slag lenger. So skulde dei daa til at sota Røhri og reinska Maskina og imedan laag me og dubblade paa Baara. Endelege hadde Alfa kvilt seg sopas, at ho kunde gjera eit Par Slag frametter, men so kom me til ein Stoppestad, og daa hadde Alfa mist Maalet, Pipa var ubrukande. So tok „Sjæferten“ ein Baat, rodde i Land og skulde upp paa Gardarne og segja ifraa, at no var han her. Han vardt burte eit Bil, og han vardt burte eit annat Bil, dei tok det i Ro og Mat deruppe, og Sjæferten sat og gjorde seg det hgggelegt med ei

Njomefolla og ein Dram, medan me laag og svalfode ute paa Sjoen og smaatt um Senn dreiv paa Land. So maatte Matrosarne til med Baatshakar og støyta oss ut atter. Eit Par Vender sumde rundt kring Alfa og saag forbinad paa henne, men sjaa der kom Sjæferten med eit Par Raskor og Tunnor i Baaten. Daa me tok til at bruka Munn paa honom, svarade han berre, at han skulde helsa so flittig fraa Madam N. og segja, at ho hadde ventat me var gjengne i Land og hadde helsat paa henne. No bar det daa vidare utigjenom, Vinden lagde seg, og det vardt stavstilla. Baatar laag rundt paa Fjorden og fiskade, og Midnettes=Soli lagde sitt milde, gule Skin burtetter Sjoen, so det blenkte rundt ikring oss som Gull. Eg og Vin min sat og snakke saman burte med Styret, han kom at leggja Henderna paa det, og daa Sjæferten saag det, at det var komen ny Mann til Kors, gjekk han og heile Mannskapet burt og lagde seg til at sova, viss um, at Alfa nog fann Begen heim til Trums. Passagerararne tok det og svært huskoselegt; dei prutade Billetten ned til det halve, elder so tok dei Mjølsekken, gjekk iland og sagde berre: „eg heve inkje Skillingar i Dag, du fær venta so lenge,“ og

dermed var Mats Hansa nøgd. Han fekk no inkje njota sin sjele Svevn lenge, for me purrade honom snart ut, daa me og maatte tenkja paa at sova. Me kraup daa ned i „Salonen“, der me hadde fenget Sjøferten til at setja Glas fyre Sluggarne, og reidde ofs Seng, so godt me kunde, paa Golv og Benkjer. Men eit Bil etter vaknade me med slikt Knokeverk, at me gav upp den Tanken, og so drog me Nista vaar og Vinet vaart fram og heldt Spikeshjøttlag. Ut paa Efta kom me lukkeleg og vel med heile Vimer til Trums, og lovade, at me inkje so snøgt skulde leggja ofs paa Sum med Alfa atter.

Den Draumen min.

I Trums var det eg hadde den Draumen min, den sjeleste Draum eg nokor Tid heve havt og vil faa. Eg drøymde eg skulde avrettaft. Kvad eg hadde gjort elder var skuldad fyre, det visste eg inkje; men det visste eg, at eg var ovlege glad. Eg skulde faa koma heim til Gud, eg skulde sjaa min Frelsar og Englarne og dei Heilage, eg vardt fylt med slikt Fagnad, at det skjein av meg, Otte fyre Dauden fanst inkje. Eg gjennomlivde alt i Hop

fraa fyrst til sidst, Skilnaden heima og. Kona mi var sterk, eg hadde gjennomglødt henne med min Varme, og ho gav meg viljugt burt. Moder mi tok meg inn i eit litet Kammers og me taladest ved. Ogso ho var logn og kysste meg til Skilnad. So hørde eg eit fælände Skrik, det flaug som ein Storm uppetter Troppi, det var Kona mi med Smaagutom i Armom — eg visste det, dei var komne og skulde henta meg. Detta var hardaste Taket. Eg bøygde Kne attmed Kona mi, ho laag som daud paa Golvet; eg snakke med henne, ho slo atter Hugo upp og saag paa Andlitet mitt; eg kjende, det skjein som forklarar. Ho lagde seg upp aat meg, ho vardt atter sterk i Gud, og so skildest me. Paa Wegen til Kettarstaden smilte eg og nickade til alle, som fylgde; so steig eg upp aa Bordgolvet. Og daa eg so sidste Gong saag uthver Fordi, daa kom det ein Salme upp i meg, eg kvad Diktet der eg stod og bad ein skriva det upp, so sagde eg med Presten: „no Prest er eg ferdug, infje langt Snakk no, eg vil helst beda sjølv.“ So lagde eg meg ned paa Stabben, Dksi fall, eg saag mitt eget Hovud rulla — so vaknade eg. Eg var som fortumlad, eg hørde Songen kring meg, Diktet dreiv i

Stubbar framfhyre meg, sume Bers mintest eg grant.
Eg sprang ut or Sengi, treiv eit Stykke Papis og
ein Blhant, og so skreiv eg det ned, so som eg
kunde hugsa det fram. Her er det:

Herren er stor, han som flhger paa Stormhestar
sterke,

Herren er stor, som ber Naaden i Hondi til Merke,
Herren er stor!

Freden er komen paa Jord,
Myrkret har Ljosgneisten sterke.

Herren er stor, som bur evig i Ljoset det hjarte,
jagar som Doggi framfhyre seg Skherna svarte,
krostar oss varm
inn til sin gudreine Barm,
andar oss Freden i Hjarta.

Herren er stor, han som evig i Skherna tronar,
han som med Blodet av Son sin oss tvættar og
sonar,

dit vil eg gaa
traar etter Bengjor at faa,
høyr — Englasongen han tonar!

Herren er stor, han som sviv millom solblanke Rader,
aldri paa Jordi no nokot meg saarar og skader,
Menneskja varm
Guds Barn og Syndar so arm,
Domaren din er din Fader.

Herren er stor, so bøyg Kne alt som Ande er givet,
knebøyg fyr honom, som hev deg or Abgrunnen
rivet,
lovshng og bed,
takka fyr Ljos og fyr Fred!
Dauden er glupt no av Livet.

Dette er min fyrste Salme at falla, giv det
inkje maatte vera den sidste! Men Gud vere Lov
og Takk fyre denne Draumen! Eg trur paa Drau-
mar, eg trur, Gud ofta arbeider paa Sjæli gjennom
deim, og visst er det, at denne Draumen var fyre
meg ei stor Naadegaava, han vil gleda meg og
styrkja meg i tunge Stunder, og mana meg til
Aalbora og Takk. Det som eg er for laak og for
veik til at kjenna vaken, det sende Gud meg i ein
Draum, so no kann eg tala um, kvat Marthrgleda

vil segja. Gud gibe det infje berre var i Draumar, eg hadde Mod til at vitna fyre Kristus og Kristendomen!

Russefarty. Farvel til Trums.

I gamle Dagar var det ein Ting alle Ferdamenner laut venta paa i Trums elder Hammerfest, og det var Russefodjerne. No er dei gjengne or Bruf, Russearne koma paa Sagter og Skonnerter, som det infje er nokot sermerkt ved, og ein fær infje helder sjaa deim reifa paa Dektet elder paa Gata med fotside Kjolar av Klæde og høge Topp-huvor. Russefkiparen ser ut som alle andre Folk. Men ein Ting er det, som infje er gjengen or Bruf, det er Bilætet av St. Nikolaus elder ein annan Helgen, som heng med ei brennande Kola framfyre seg, i kvar Kahytta, i kvar Bud, der det finst Russefar. Denne St. Nikolaus bukka og bøygja dei seg fyre baade seint og tidlege, og detta er deira Gudsdyrking. Vinen min gav meg ei Skildring fraa slik ei Russefahytta. Kapteinen kjem inn og skal hava sin Mongon-Te, Kahytsguten er inne. So bøygjer daa Skiparen seg fyre Bilætet: „Herre Nikolaus! ver ogs naadig av din Misgunn! — (til

Kahytsguten) din Svinehund! kjem du inkje snart med Teen? — St. Nikolaus! giv meg Heil og Luffa i Dag! — ditt Laufingbarn! hev du inkje endaa gjort upp Varme? — dyre Hr. Nikolaus! lat dine Hugo lysa paa meg! — kom med Teen segjer eg! Mo'r di heve daa berre født Bikkjeborn til Verdi — aa Herre Nikolaus! sign dine Born og vaka hver oss — —" o. s. v. Detta er ei Russfebøn.

Me var umbord hjaa ein Russ, han var svært vinleg og baud oss Te, Vin og Russeneter. Ein tarv inkje vera so rædd at koma nær deim no som fyrr, for daa kraup Smaadyri paa Silkekjolom aat Kvinnfolket og Alædeskufsta aat Karfolket i dei finaste Sellskap, det hørde med til Stasen. Og so var dei fæle til at naska. Det var ein slik Russehandlar, som var god fyre mange tusund, og som Trumsveringarne gjorde seg fælt læffre fyre, daa han borgade deim mange Pengar; men kom han inn i ei Bud og saag seg Kans til at smetta eit Par Turklæde i Luma, so gjorde han det.

Det leid no mot den Tidi, daa eg skulde segja Velfar til Trums. Eg gjorde mine sidste Ferderkring Dhi og paa den vinlege Ayrkjegarden, der

Krossar og Minnesteinar standa millom dei kvite
Kunnarne. Þyrr eg foor, skreiv eg i ei Bok aat
Vinen min:

„Dei segja, at Livet er ringt og armt,
aa nei — det er stort og rift!
her var det so godt, her var det so varmt,
her livde eg som millom Dift.

Her Barnafloffen fringum meg sprang
nett som i min eigen Heim,
dei leifad paa Golv, dei hoppad paa Fang,
og Gleda av Hugom gleim.

Gud signe det Hus, der Kjærleike bur,
der er Livd fyre Regn og Vind,
den fagrafte Blom i nafne Ur
er Blomen paa Barnafinn.

Gud signe ditt Hus, han heve det kjær,
han der fær koma som Gjest,
av all den Fred, som paa Jordi er,
Gudsfreden han er daa best.“

Maalselvdalen og Bardo.

Naar du er i Fimmorki maa du endelege infje
fara framum Maalselvdalen. Uppigjenom denne og

Barde, og so derifraa um Aasen ned til Sjøvegen, er med dei vakkraste Ferder du kann gjera. Og no er der god arbeidd Veg heilt fram og Skjssstatio- nar, so du kann fara som Storkar. Daa eg var i Maalselvdalen, var det 24 Gradar i Skuggen; det var som ein skulde braana. Eg budde paa Fagerliddalen, og den Garden svarade til Namnet. Store Bidder kring Garden med blomutte Engjar og Aakrar, paa eine Sida ein Aasrygg med tett Skog, og bak der atter Istindarne i fine blaae Raapor med kvite Flekkjer; paa andre Sida og beint framfhyre Haugar, Skog, Gardar, Utsyn yver heile Sidedalen, som skjer seg upp der. Og so ei Su- marnott at siga nedetter den breide megtuge Elvi! Vogn og kkaar sig ho fram, so ho mest er lik eit Vatn, Bjørkerna luta seg nedi, Smaabekker kjem siklande fram gjennom smaae halvløynde Avdalar, og bak standa Istindarne Vakt. Her var at liggja og kvifra med Rjæraften sin, gjøymd millom Blo- mar, Buskor og Blaad, med Bekkesurlet attmed seg og med den store Elvi i Gullstripor etter Mid- nettes=Soli framfhyre seg.

I Bjørkelider og djupe Dalar

der er det Moro med Guten tala

og liggja svalla ei Sumars Nott,
du skulde vita, for det er godt.

Det var, som Lufti var mett av Elskhug, og eg laag ogso i Baaten med eine Mari til Sthre og song dei finaste Elskhugsvisor eg visste fyre Kvinn-folket mitt, Kona til Vinen min paa Trums og ei Kjenning av henne, som hadde fylgt med paa Ve-gen, daa dei ogso hadde Hug til at gjefta Dalen her. Dei snakka so um ei Maaneskinsnott i Bene-dig, men dei skulde sjaa ei Sumarnott paa Maals-elvi! Og Baaten gleid og gleid med Straumen, Bjørkerna seig mot oss med Kjærleiksvisor i Fan-get, og dette evige Njoshavet kring oss. Me var komne ei Mil nedetter, daa eg so smaatt tok til at tenkja paa det upoetiske, praktiske Spursmaalet: „forleides skal du koma tilbaka?“ Eg hadde set, det gjekk so lett uppetter med fleire Baatar, me hadde møtt, dei stakade seg fram med Elvarbarden, og no skulde daa eg og freista. Men det vardt annan Leik. Best som det var, i Ring med oss og midt ut paa Elvi atter; for eitt var det at staka, eitt annat at sthrya paa same Tid. Eg merkade nog altfor snart, at Mari var for stutt til Sthrestong, og at det skulde eit litet Handlag til, og tre-nevad

hev eg alltid voret, Skam at segja det. Sau detta saag godt ut! Kvinnfolket skulde daa hjelpa, men det vardt verre og infje betre, dei stakade ut, naar dei skulde staka inn og rodde kvar sin Baat. Denne Baaten tok og no til at missa sin poetiske Glans, for det var med honom, som Bonden sagde til meg, daa eg ein Gong spurde um Baaten hans lak: „nei han lek infje, men han stridrenn.“ Ein av oss laut ausa mest stødt, og daa me no infje hadde Tid til det, tok Tiljorna alt til at fljota. So glatt Kvinnfolket paa Tofta, der dei stod og beint uti Vats-suppa, og der vardt dei liggjande og sfrattade, so Taarorna draup, Straahatten med fine Rosor paa flaug av den eine og uti Elvi, og no etter honom. Nei detta gjekk infje! Eg laut til at ro, men jamen var Straumen hard at ro oppimot, det fekk eg snart kjenna. Eg sleit paa, so Skinnet gjekk av Fingrom, men det var, som eg infje kom eit Fet lenger. Eg maatte segja meg sjølv, at eg orkade infje Baaten heim, so lagde me til Lands og skulde halda Statsraad. Raatten og Songen var gløymd, me saag alle so utmasade ut, som me skulde hava voret paa strengt Arbeid all Dagen, Kvinnfolket sat som dregne ut or Surpet og flate som vaate Høns paa Tofta.

Ja godt var det, at ingen saag oss no. Me laut krefa og krabba oss langs med Land, bykfa og smetta og sabba ut i Elvi, rett som det var, og draga Baaten etter oss. Og so desse forsett poetiske Bjørkebuskorna, som plent skulde leggja seg uti Elvi og meinka oss; eg tenkte inkje paa Elskhugsvisor lenger. Paa denne Maaten krabbade me oss fram til ein Gard, som heitte Fredriksberg, og der laut me upp etter Hjelp Kl. 1 um Notti, for endaa hadde me tri Fjordungar utter. Me fekk oss og Tak i ein sterkt Skjyskar, og no steig Modet, Portvinsflaska fram, me saag paa kvarandre og slo i ein Skrellelaatt. Kl. 3 kom me heim til Fagerliddal, men for me saag ut! Daa Kvinnfolket drog seg uppetter Bakken, kom eg at tenkja paa Ordi hans Falk i „Kjærlighedens Komædie“:

„Og Fruentimret med det skidne Skjørt
med skjæve Sko, som klasker under Hælene“. —

Folket her i Maalselvdalen er mest Inflytningar alle i Hop, Østerdøler (Thynsættinger) og Gudbrandsdøler, staute, sterke, kloke Folk men stride og sjølvbyrge. „Bækkelsen“ heve og naatt hit og heve sett sine djupe Merke paa deim.

Mannen paa Garden bad meg lesa nokot fyre

deim, so skulde han faa bodsendt Grannarne. „Korleides likar Folket det her?“ spurde eg; „vil dei hava det kvitt elder aalvorsamt?“ „Na,“ svarade Mannen, „eg høyrde paa Trums, at du kunde faa Folk baade til at graata og skratta, so det er vel best at freista baade Slag.“ Ja eg fekk M te tilfagt, og det dreiv daa ihop sume, endaa det var steikjande heitt, og dei hadde voret i Onni sidan Kl. 4 um Morgonen. Ein m tte fram med Salmebok. Eg fortalde fyrst „Faderen“ av Bjørnson, aa ja — det gjekk no paa ein Maate. So las eg „Per og Bergit“, men daa reiste Salmeboki strakst paa Dhri. Og daa var det, som det var gjenget Hol paa Ertesekken. Dei reis smaatt um Senn ein etter ein, og fyrr eg var halvferdug med Boki, stod Benkjerne tome, so n er som paa eit Par „kunse- nerte“, som endaa sat att. Etterpaa fekk eg no mitt Pass paaskrivet, kann du tru. Sau det hadde voret nokot at trumba Folk i Hop fyre, nokot Bas um Gjentor og Kj erleike. „Faderen“ kunde til Naud ganga, for det var daa nemnt nokot um Prest og Guds Ord der, men „Per og Bergit“ — det var daa det argaste T v. Var det slikt Folk l dde paa, laut ein segja, eg tiggad Pengar av Folk paa ein

skamlaus Maate. Naar det var Fyredrag, skulde det daa vera nokot med Lærdom i. Ja Gamlen paa Garden sagde, at hadde han visst, eg var slik ein Kar, vilde han inkje havt meg i sitt Hus. Det er inkje greidt at vera Diktar i Maalselvi, for Diktararne er dei mest unyttige og skadelege Kref paa Guds grønne Jord. Dei kjenna tvo Ting, som det er verdt at liva fyre heruppe: Guds Ord og Maten, alt annat er av det vonde. „Storegut“ hadde dei leset, men det var no og nokot stort „Sludder“. Og her vil dei hava ein „Folkehøgskule“. Men det forstend seg, paa den Skulen skal dei læra det som nyttigt er fyre Livet, Skrivning, Rekning, Jordbruk og Pontoppidan. Og so skal Læraren inkje faa stella som han vil, nei han skal vakkert standa under Kontrol av Bygdi. Det Namnet „Folkehøgskule“, det verd snart slik ein svart Stakk, som dei kann hengja paa alt, som heiter Skule. Eg sagde reint ut, at det maatte vera eit Helvite at vera Lærar paa slik ein Skule og hava kvar Gardbrukar i Bygdi til Herre, men det smilte dei aat; dei vilde nog hava nokot at segja paa den Skulen, der dei skulde senda sine vaksne Born.

Eg fekk snart endaa klarare Syn paa, forleides det var voret med Folket her. Paa Sengi til Egteparet stod maalat med kvite Bokstavar:

Naar du for Sengen klær dig af,

husk, den betegner dig din Grav.

Det var, som det gruste i meg. Eg kom i Hug Trappistmunkarne, som berre hava Lov at segja eit Ord, og det er: „hugsa paa Dauden!“ Det var som eg var komen midt innimillom deim. Kvar menneskjeleg Livshyttring av Gleda, av Lengsel skal kjøvast ned som Synd. Stira paa Syndi, paa Dauden, paa Moldi, tung som Trældhyret fyre Plogen, det er det ei Menneskja skal stræva etter, det er det ein Kristen skal gjera, han som eig Tanken: du er frelst ut or Synd og Daude, Guds Son bur i deg med Guddoms Kraft, soframt du trur, du skal koma heim til Himmelen, til din Fader, til Gud i evig Gleda. Na for utakksame mot Gud gjerer inkje denne Læra Menneskjorna, for eit usant Liv, for ei Hykling maa inkje dette Livssyn ala upp. Tenestgjenta kom burt aat oss, daa ho saag, me stirte paa Sengi, sukklade og sutrade: „aa ja! det skulde ein nog tenkja paa kvar Kveld det.“ „Tenkjer du paa det kvar Kveld daa?“ spurde

eit av Kvinnfolkum. „Nei, det er inkje eg, som ligg i den Sengi,“ svarade ho reint truget.

Dg likavel maatte ein halda utav dette Folket her paa Fagerliddal. Dei var so gjestvinlege, so kloke, djerve og beine til at snakka med som faae Bønder, eg heve raakat. Berre det, at dei so beint ut sagde si Meinung um „Per og Bergit“, som dei so vel visste, eg hadde skrivet, likade eg svært godt.

Eg kom at snakka med Sonen i Huset um Bonden, og so sagde han reint av seg sjølv: „Eg skal segja deg, kvat som vantar den norske Bonden,“ sagde han, „det er det, at han inkje altid vaagar segja Sanning, og at han inkje vil offra nokot paa ei Sak, som inkje nett er til Binnings.“ Det gledde meg at høyra detta so beint sagt av ein Bonde sjølv, eg kom i Hug, kvat eg skreiv i Innleidingsdiktet til „Sigmund Bresteson“:

Dg um du urædd sleppa kann
dei Tungor tvo du hev i Munn,
ei til kvar Bh= og Embætsmann,
ei til din Samning og din Hund,

Dg trengja fram mot Spott og Straal
til Bisp, til Fut, til Kongabord

med Sanning djerv paa Fedramaal,
med Meining under beine Ord,

Dg veit og vil du djervt din Rett
og tiggar Tankar ei paa Laan —
daa lyser eg deg her i Vett
med gamle Sigmund Bresteson.

Det saag ut til at vera eit sterkt Folkeslag her,
og slikt sterkt Nybyggjarliv maa ala sterke Kroppar.
Gardarne her er infje gamle, det er Farfar elder
Far, som heve rudt og brotet, og dei fleste, som
tok Flekken i ville Skogen liva endaa.

Uppe i Bardo ser ein endaa meir av slike Ny-
byggjarar. Eit Skur reist i Skogen, somhyt Kjerling
og Ungar kann bergast, og so — upp med Røterna,
Steinarne, Tuborna, endelaust Arbeid og Slit.
Dg so Nar etter Nar Flekk attaat Flekk, snart stend
der ein vakker Gard, den skrale Stova er bytt med
ei stor Laan, og Sønene taka i Arv Frukti av
Faderen sitt Helseflit. Eg var innum Ingeborg
Fosmoen, namnspurd fyre sin rivande Kjæst. Ho
heve ført slikt eit sterkt Liv. Ung og kvif som Fug-
len paa Kvist fylgde ho Guten sin inn i svarte
Skogen, langt fraa Folk, og alle riste paa Hovudet

aat, forleides det skulde ganga. Men dei braut og rudde, sleit og slæpte, ho tok Karmannstak, og no ligg den rike Garden væn og smilande med Fossestupet nedfhyre og Duren, som ber upp. No gjeng Wegen framum, so no kann dei faa sjaa Folk meir en dei hava Hug til; men Duren av Fossen shng fhyre henne ein Shrgesong, der miste ho sin Son; si kjæraste Dotter miste ho i Barnseng. Ho var endaa eit sterkt og haust Kvinnfolk, og det var som hennar sterke Liv i Basketak med Fordi um at giva Mat, hadde gravet Merke i henne og gjort henne ru og hard. Heruppe kunde vera mang ei sterk Saga at høyra.

Wegen upp aat Bardo er makalaus vakker, Skoggrunn heile Dalen oppigjenom, og so Elvi nedfhyre, som lik fram or Skogen ender og Gong som eit blankt Vatn. Det er Bjørkeskog innsprengd med Fura; Vindfall og digre attstandande Røter raakar ein heile Leidi og so grønne Gardar og Nybrot her og kvar. Uppe i Bardo stend endaa Skog urøydd av Dfs med svære, samntjukke Stubar. Ein raakar paa mange Romn her, som minner um Finn, Finnsund, Finnkroken. „I gamle Dagar, fhyr Bardobrui vardt bygd,“ fortalde Skyskaren

meg, „var her Sundstad fyre Finnom, som kom fraa Fjellet um Sumaren med Rein. Elles er her endaa den gamle Strid millom Bumann og Finn. Finnarne er ubyrde og slepp berre Reinarne fraa seg utan at gjæta deim, jo dei best som det er, er inne paa Bøen og Akren til Bonden og snønder honom reint. Ku og Rein trivast infje i Hop; Kui vil infje beita, der Rein heve leget; ho kjenner Teven av honom og elgjest ved honom. Det er no og paa den Tid Reinen røyter som mest, so det ligg Haardottar etter honom burtetter Marki. Naar slik ein Reinsflokk heve voret paa Bøen, mjolkar Arthyri litet elder infje. Finnarne, og mest Kautafeino=Finnarne, skjota stundom Gardhundarne, at dei infje skal vara Bonden. Det er, som dei vil hemna gamall Urett og gjera Krav paa alt Landet som i gamle Dagar. Her er og myket Bjørn paa desse Kantar. Skjuskaren min hadde som Gjætargut voret i Kast med honom, fortalde han. Bjørnen vilde hava ein Saud, men det vilde infje Guten; so affederte dei um detta, og Bjørnen sagde seg sidstpaa viljug til Bhte med ei Ku. Men detta vardt verre og infje betre. Dei andre Kyri kom seg undan, men ei Ku hadde nær roket med. Kui

sprang paa eine Sida av Stigen, Bjørnen paa andre, og Guten midt imillom med ein Stav. Han fekk berga Rui sagde han; men jamen thkte eg, det var ein godsleg Bjørn. So hadde Bjørnen og ein Gong lurt seg paa ei Merr, som laag og kvilte i Skogen. Merri upp i det same og flaug og valsfade so med Bjørnen paa Ryggen, at Tjoret rauf fundt, Bjørnen rullade av, og Merri kom skjelvande og skumsveit til Gards men med stygge Saar.

I Bardo er det Blandingsfolk liksom i Maalselvdalen, det meste Tynsætingar men ogsø Gudbrandsdøler, Opdøler, Heidemorkinger. Paa Bolstad var soleides Mannen Tynsæting, Rjeringi Nordlending, Verdotteri Gudbrandsdøl. Dei thkte visst, eg var ein Raring Folket der, daa det fyrste eg bad Mannen um, var um Lov til at kliva upp paa Hustaket hans; der stod ein diger Stige med Husveggen. Der sat eg daa paaskrevs hver Mønet og snudde paa Rifaren min, og dei glaamde paa meg som paa ein artig Fugl. Der var no bra vakfert der uppe fraa Hustaket. Eg saag langt uppetter Dalen, Elvi dukkade fram paa tvau Stelle som blinkande Tjørn, og dei runde Skoghaugarne laag mest som Holmar uti henne. Eg vardt no

fælt fine Viner med Folket, fyrr me skildest. Tenestgjenta var Lomver, og daa eg var kjend paa Lom, kunde eg fortelja sumt derfraa. Dei bad meg halda Fyredrag (det vil segja Upbyggels, for annat kjenna inkje dei), men eg hadde fenget nog av Møtet paa Fagerliddalen.

Det skal no aldri vanta paa Drm i Paradis, og soleides hava dei her og ei stor Plaaga, det er Myet. Eg vardt no stungen Bløra paa Bløra i Maalselvdalen, og fekk inkje sova um Notti berre fyre Slaade. So tjørebrædde eg Henderna og Armarne oppetter eit Stykke og ballade heile Hovudet inn i eit grønt Flor, — jau det hjelpte daa eit Bil. Myet i Syd Bardo likade inkje Tjørelukti, men den i Nord Bardo ansade forkje Eld, Vatn, Tjøra elder Flor, han stakk radt igjenom. Eg hadde gledt meg so til Sengi, for eg hadde inkje sovet paa fleire Næter. Fyrr eg lagde meg, gjekk eg paa Jagt etter alle dei Smaadjevlar, som var inne i det vesle Romet, drap fleire Tylster og gjorde ryndigt Bord. So ballade eg meg inn i Rasteplaget mitt med Sløret fring Hovudet. Jau eg hadde inkje fyrr lagt Kinni paa Puta, so kveiv og surrade ein heil Her fring meg; det var, som dei urde fram

or Golvet, frydde fraa Dursprungu. Det var til at verda rasande hver denne Surringi beint i Dyrat og sjaa desse smaae, blodgiruge Skadhr dansa fyre Hugo ferduge til at bora og eta seg inn i ein, saag dei berre eit Smette. Eg tenkte med meg sjølv, at Helvite visst maa vera fullt av My, og eg unner infje min verste Uvin at vera ein Sumar i det makalaus væne Bardo. Eg laut fleire Gongjer upp paa Sagt, dei kom lika fullt atter; eg fekk infje Blund paa Hugo. „Havet længes jeg mod, ja Havet“ — som kann driva Myet burt. Hadde Skulmeistren voret vaken, som eg hadde avtalt Fylge med, hadde eg rømt um Notti til Salangen. No laut eg sjaa Kloffa draga seg fram — aa so seint, so seint —; eg hørde i Halvblund Myet surra og sveitte, so det draup; det var den verste Notti eg heve havt. Folket her var no og halvt uppetet av My; dei maa røykja baade Dag og Nott til at fri seg nokorleides fraa det. Endelege kom daa Morgonen, Karjolen og Skulmeistren var ferduge, og eg sagde med lett Hjarta Farvel til „Kyrkjemoen“.

Kor underlege Tankar ein lagar seg heima, naar ein sit og studerar Landkortet. Eg veit, eg

undradest paa, um eg kunde sleppa fram fraa Bardo til Salangen; eg saag meg sjølv i Hælarnе paa ein kjend Mann vassa i Snjo, og bykka i Urer, og vada gjenom Myrar og Bredar paa den aude Fjellheidi med Skreppa paa Rygg, og no — fjøhrande i makleg Karjol paa njarbeidd Veg millom yndelege Bjørkelider og fram med blenkjande Vatn. Smaae runde Skogkollar dukka upp mot den blaae Himmelen og fraudige Gardar ligg heile Vegen burtetter. Det er herre ein laag Nasrygg, Kobberhyggen, millom Bardo og Salangen. Eg rodde ogso det merkelege Salangsvatnet, der Sjoormen held til. Visst er det, at kvar Vaar bryt Isen seg upp som ei lang Raak midt hver Vatnet, medan han ligg trygt paa baade Sidor, og dette veld daa Sjoormen, segja dei.

„Sjøvegen“. Paa Prestebaaten. Havnvik og Ibestad.

Paa „Sjøvegen“ hjaa den gilde Landhandlar Henrikken fekk eg daa rett kvila meg ut, og det som betre var, der raakade eg ein gamall, kjær Kamrat fraa Studentdagarne, som no var Stiftskapellan her og skulde halda Messa Dagen etter, som var

Sundag. Det var ein hyggeleg Sundag. Kyrkja stappande full, Messa gjekk med Liv og Hugnad, og Menigheiti song Salmarne med av fullt Brjost. Det gjorde meg so godt at sjaa mest all Stad i Nordland den Gleda i Kyrkja, som der var, det gudlege Liv og det vakre Barnasamhald Prest og Menigheit imillom. Nordlendingen er godlidande, so vinleg og pratsam; det er rein Motsetning til dei tunge Dølerne. Men i Namn rafa dei som verst. Den Dagen vardt ei døypt: „Bertine Olevia“. Eg fekk sjaa Protokollen fyre Ibestad Sokn, og der var daa Namn som: „Danilkea, Sihart Agenius, Beroline, Oldine Davine, Nils Skamfer, Stenette Simonette, Ravinia, Indiana, Efrit, Mikol, Sofiana, Marelius, Eberg, Gaalla, Evedia, Mosæus Bidervang, Norman Deberg, Teoline Esianna, Pauli, Gunnarnia, Arcilie, Deolora, Fentine, Siberhagen, Adler Marlus, Matetia, Elone, Evidianna, Ragnvarda, Agina, Celken, Tella, Etine, Claus, Job Selliken, Kattea, Ogestinia, Stinkenius. I dei sterkt bibelske Bygder hava dei no baade Elimelek og Melkisedek. Det er lugumme Namn paa norske Bondegutar og Bondegjentar! So hava dei og

teket Uttarnamnet til mange gamle Prestar, Skrivarar og Futar, som ventelege hava voret kjære fyre deim, og gjort um til Framnamn, so naar Folk her Sud heita Olav og Per, heita dei der Nord: „Lind, Vegener, Swan, Scheldrup, Richter, Meier, Harder Sandberg, Setman, Guldberg, Høgh, Balberg, Heggelund, Bang, Bernhoft, Han, Trane, Urfin, Klæbo o. s. v. Nordlendingen maa hava det litet romantisk han. Det er no og eit Merke paa den djupe Byrdnad og Age Folket der nord heve havt fyre alt, som heiter Dvrigheit og Embættessmann. Det er paa Tide, at det Landet, som eig so store historiske Minne, ogso fekk meir Sans fyre at verja um deim i Namn, so Torolv, Raud, Tore, Haarek o. s. v. kunde løysa av Hr. Stinckenius og Mosæus Vidervang. At dei kann taka mot annat en nettupp det gudlege, fekk eg no Syn fyre der i Salangen. Dei bad meg halda Fyredrag um Sundagskvelden, og eg fortalde Saga hans Tore Hund og Nashedbjørn Selvbane paa Landsmaal. Daa eg endade etterat hava drivet paa ein Time, var det eit einaste — „aa!“ og lysande Andlit kvar eg saag. Dei vilde hava meir, dei skulde gjerna lyda

paa heile Notti, sa' dei. „Dg so var det vaart eget Maal og!“ Det var fullt Bederlag fyre det tapte Slaget i Maalselvdalen.

I heile Salangen bur det Finnar og Nordmenner fring kvarandre. Finnarne hava kaupt seg Gard og driva Fiske, og det kann ofta henda, at ein Finn er „Høvedsmann“ paa Baaten, medan Resten av Mannskapet er Nordmenner. Men i gamle Dagar var Finnen inkje vyrdt likare en Hund. Han laut vera atter og agta Baaten, naar dei andre gjeff paa Land og moroade seg. Var det trongt i Norbudi, vardt Finnen skumpad ut, han kunde liggja paa Durstokken; fraus han daa formykt, slo dei ein Dram paa honom, so tagnade han og vardt nøgd. Sidan den gudlege Bæffels er komen der, smaka dei aldri Brennevin.

Sa den gudlege Bæffels! eg fekk høyra myket um honom, og forleides han ter seg her millom Finnom, av min Vin Presten, daa me laag i den maflege Prestebaaten med 4 Mann i Skys og strauft utetter Fjorden. Eg hadde høyrte gjetet denne Sektten uppe i Hammerfest, der var det mest Kvæner, som høyrde til honom. Naar dei gjeff til Alters og fekk Vinet, stod dei upp og gav seg til at hla og

gøya nett som Hundar og hoppa paa ein Fot. Detta var Tilfellet hernede og, og mest millom Kvinnfolket. Det kunde stundom verda til Basketaf i Kyrkja, naar Presten syntte deim ut, og so Mennerne gjekk fram og skulde verja Kjeringarne sine; det gjeld fyre Presten um at hava Medhjelparar, som inkje er armeveike. Naar dei so er komne ut or Kyrkja, klumpa dei seg i Hop, ofta ei 14—15, Karfolk og Kvinnfolk. Dei taka kvarandre fring Halsen og gnugga Hovudi mot kvarandre, hla og rista paa seg, og soleides draga dei seg frametter, so dei ofta reint sperra Wegen. Det er greidt, at denne Sekt er ei Etterdhyning av den Kora, som den svenske Rappepresten Vestadius vakte der Nord, og som greip so um seg millom Finnom. No heve mange, baade Nordmänner og Kvæner, givet seg i Lag med deim. Dei hava inkje sagt seg ut or Statskyrkja, dei halda hardt paa det, at dei er rette Lutherfolk, og Huspostilen hans Luther er høgt i Væra millom deim. Dei er bibelsprengde og sjølvbyrge, og eit Sermerke fyre deim er den sterke Motvilje mot Prestarne og deira „Præf“. Dei taka ofta Prestarne skarpt i Forhøyr, og Preika, dei høyra um Sundagen, taka dei tidt fram i Forsam-

lingom sine, skjær ho sund og prøvar henne Lid fyre Lid. Denne Motvilje kann ofta yttra seg bitande kvast; soleides er eit av deira Spursmaal: „kvat var det Masket, som den fortapte Sonen laut eta i Lag med Svinom?“ Svar: „det var Prestarne sine Preikor.“ Alt, til den minste Smaating i Bibelen, skal hava si andlege Tyding. Soleides heiter det etter deira Utlegging: „Kvat var det for Skoer, den forvillte Sonen fekk?“ Svar: „den nye Vandrings Skoer.“ „Kvat var den feite Kalven, som vardt slagtab?“ Svar: „det var Kristus, som vardt slagtab fyre oss.“ „Kvat var Svini han var millom?“ Svar: „Borni av denne Verdi.“ „Kvat var det for Vin, Kristus skapte i Brudlaupet i Kana?“ Svar: „det nye andlege Vin.“ „Kvat skal Medfarten til Helvite segja?“ Svar: „det er det, at Jesus vardt Kjøt her paa Jorden“ o. s. v. Dei kann ofta setja ein i Beit med sine underlege Spursmaal. Soleides spyr dei Presten: „Kvar er Gud?“ Svarar daa han: „paa alle Stader,“ so spyr dei: „er han daa paa Dansehus, paa Horehus, i Helvite?“

I Forsamlingom verd det ofta meir Samsnakk en Preika. Talaren stend fram, held ei stutt Bøn og les ei Evangelietekst. So kastar han daa Spurs-

maal ut i Hopen, og vil ingen svara, svarar han sjølv og spør um dei er samse med honom i denne Utlegging. Naar dei no er ferduge med detta, ropar Talaren: „graat og hl, for Verdi gled seg!“ og daa stig Kvinnfolket fram paa Golvet og tek til at andvarpa og hla og vrida Hender og rista paa Kroppen. So ropar Talaren: „rop med Gleda fyre Herren all Fordi, rop og slyng med Fagnad,“ og so til at klappa og hoppa og dansa fring og hengja seg fring kvarandre og femna kvarandre.

Dei tri formeste Talararne hadde dei kallat: Gud Fader, Gud Son og Gud den heilage Ande, so dei i deim kunde hava ein Avbildning av Trifaldugheiti. Men den Gleda fekk snarleg Ende. For „Gud den heilage Ande“ valdtok ei Gjenta, og „Gud Fader“ var under Tiltale fyre at hava lokkat ei Tufja til Fosterford, daa han var Fader til Barnet, og „Gud Son“ var strofen til Dfoten. Ein maa no vel agta seg fyre at døma deim berre etter detta; for elles høyrde eg mange Lovord um deim; dei var fredlege, kjærlege, og aldri var det Strid elder Kjæfl deim imillom; men det er greidt, at all denne Femning og sjuklege Nervepirring ofta maa føra til Utskeiing. Dei halda tidt „Kjærleiks-

maaltid", der det serleg gjeng paa Koffi laust, so at mang ein Mann no lht vera heima fraa Fisket og agta Kjeringi si, at ho inkje skal øyda alle Skillingarne hans upp i Koffi og Kjærleiksmaaltid, medan han er burte. Det er ofta so, at Kjeringi er med i Sekten, Mannen inkje.

I Dfoten er det og mange av desse Nlarar; der er det mest Kvinnfolket, som skrik. Dei byrja ofta fyre Preika Sundagsmorgonen. Soleides heldt dei ein Sundag paa at hla i Borstova til Presten, so det var høyrande lang Veg. Presten gjekk daa upp og bad deim tegja, so myket han kunde koma med eit Par Ord; men dei berre hlte endaa verre, hoppade og riste seg. So treiv ein Kar Presten i Kragen og sagde: „her ser du Jesu Blods Kraft, det heve du kannhenda aldri set fyrr Prest!“ Fyre fleire Nar sidan hadde dei fringsett Presten paa Vegen og tok til at truga honom, spotta honom og riva so smaatt i honom, hlte og dansade fring honom; men han stod reint logn paa same Flekken og sagde inkje eit Ord, og so gav dei seg. Daa han so etterpaa gjekk burt og vilde skriva Romni deira i Boki si, vardt dei rædde. No heve det lagt seg myket med Villskapen deira.

Paa Vegen ut aat Ibestad høyrde eg Segni um Grutlands-Urði, som me strauk framum. Der budde ein Gong ein Riking, men ein hard Kropp. So kom det ein Dag vekande ein fatig Mann, som had um Mat og Hus, men vardt sett paa Dyr. Mannen gjekk og tok Vegen uppetter Vidi. Her kvarv han burt, og i det same kom ei Skreda og sopte med seg Rikingen og Garden og alt han aatte.

Ibestad Prestegard ligg tekkleegt med Utsyn hver Sjoen og Topparne paa Senja, og tvau gamle Tre standa som Vakt paa kvar Sida av Dyr. Her bur Skrivar og Lensmann og fleire andre „kunstenerte“, so her mest ser ut som ein liten By. Inkje langt undan ligg Havnvik, der Handelsmann Dons bur; det er berre at ganga ei 10 Minuttar gjenom ein ynndefull Bjørkeskog med smaae Hus gjøymde i Skogen. Her kann ein daa rett faa sjaa Livet hjaa slii ein gjestmild, nordlendsk Handelsmann, som maa vera ein Fader baade fyre Reisesande, som kjem, og fyre Bønderne, som veka dit med Fisk og Uise og tuska Varorna sine med Tobak og Koffi og annat dei treng.

Eg gløymer aldri ei Ferd upp til eit litet Fjellvatn her paa Koll-Dyi, Bjørkelid paa eine

Sida, Ljngbakken paa den andre. Me kveifte Baal, song og fortalde Eventyr og Rispor, leikade, fiskade paa Vatnet, og daa me skulde heim, laag heile Senja sveipt i eit dimt, ljosraudt Skin, som drog seg smaatt um Senn uppetter alle Fjelltindarne. Det var mest same Liten som paa Albanerbergi attmed Rom i Solarglad.

Bjarkøy og Trondenes.

Um Notti kom Dampen og tok meg til Bjarkøy, og soleides stod eg atter paa Tore Hund si gamle Tuft. Dni er liti og mest skapt som ein Hummar med Klør. Det gjeng eit rikt Grasbelte tverthver Dni paa Smalsida, og midt paa det lyster seg ein Bakkerhgg. Der var det Garden hans Tore laag, og der kann ein daa sjaa vidt til baade Sidor, som fyrr er umsnakt. Tett attmed er det ein stor Haug, der det finst 4 runde Steinsetningar, 2 større og 2 mindre. Ingen veit, kvat det heve voret, ventelege Tufter etter Hob elder Gudahus. Nedde ved Grøtøysundet ligg det ei heil Rad med Gravhaugar men laage og ihopfigne mange av deim. Elles er det berre smaae nafne Knausar og Ljngmarker paa Bjarkøy.

Eg hadde stemnt til Møtes, for eg vilde fortelja Saga hans Tore Hund her paa Heimtufti hans. Dei kjende Namnet hans her men dei visste infje stort at fortelja um honom. Dei saag stort paa meg, daa eg bad deim koma og lyda paa, og dei spurde Gong etter Gong, um det infje var Uppbyggels. At ein ukjend Mann kjem farande med Dampen, stemner Folk i Hop til at høyra paa „gamle Eventyr“ og so ingen Ting tek fyre det — det var dei infje vane med, det maatte visst liggja nokot innunder. So tok dei meg daa i Forhøyr, um eg var Lutheranar elder infje. Eg trøystade deim daa med, at eg det var, og so gav dei seg. Det var elles ei ulugum Tid, for baade var det Onnedagar, og desutan laag Størsteparten av det unge Mannskapet ute paa Seidfiske; men lika vel møtte daa ei 30—40. Det hadde voret fleire, men sume var gjengne, daa eg infje kunde koma nett paa Klokkeslaget; kaut kann Nordlendingen vera. Det er undarlegt, for Saga kann gripa baade den, som fortel, og deim, som lyda paa, naar ein stend paa Tufti, der alt detta hende. Eg trur nog mange av Bjarkøyingom skal minnast Tore Hund eit Bil framigjenom.

Um Notti kom Dampen atter og tok meg til Harstad. Det var just Haraldsdagen, og det skulde vera Messja paa Trondenes, som ligg ein Fjordung derifraa. Det var ein stor Kyrkjeaalmuge samlad, og eg fekk daa tilfagt Møte til um Efta til Haraldsfeft. Denne Trondenes-Kyrkja er verd at sjaa, det er ei med dei gildaste Landskyrkjor eg heve set. Ho segjest vera bygd av Kong Dystein, Broder til Sigurd Forsalfare, og jamenn er det Murar, som kann taka mot ein Storm. Høg under Kvelbet er ho men no taarnlaus. . I Koren er tvau store Altarskaap med utskorne Heilagmenne inne i og Maa-larstykke baade innvendes og utvendes paa Skaapdyri. Paa eine Dyri stend St. Olav med Kruna og Dfs og trakkar paa ein Drake; paa andre er Marthyren i Klungren, som Jonas Lie snakkar paa i „den fremshnte“, og Pontius Pilatus, som dømer. Paa Altartavla er og utskorne gylte Figurar.

Um Kvelden møtte 70—80 paa Lag. Stova var pyntad med Kransar og Flagg. Eg fortalde Haralds Saga og snakkade um, kvat Minnestytta der sud i Haugefund skulde preika fhre ofs. Etter at hava pustat paa Fyredraget, kom Spelemannen fram med Fela si, og no gjekk Dansen lystugt til

langt ut paa Nott. Eg trur infje, det var paa mange Stelle, dei hadde sli^k morosam og hyggelig Fest som me paa Harstad.

Paa Trondenes er det vakkert. Kirkeja og Prestgarden tett med kvarandre, eit litet blankt Vatn som eit rundt Auga i ei Doff tett med Prestehuset og Bjørker fringum. Midt etter Neset gjeng som ein Bakkerhgg, og deruppe laag daa Garden hans Aasbjørn Selsbane, med Utkik til baade Leider, nett som hans Tore Hund. Derfraa var eit makalaust Utsyn. I Fjordbotnen paa andre Sida Neset ligg rike Gardar langsetter Strenderna og grøne Engjar og Skogland med Vatn langt uppetter Dalen. Hind-Dhi er no vel med dei vakkraste Dhar i Nordland. Eg fann meg fram til Haugen hans Aasbjørn; no er han reint forgrodd av Smaabjørker, men endaa ser ein thdelegt den runde Steinsetningi etter honom. Eg sette meg ned der og drøymde um gamle Dagar; det var som Saga hans atter klang i Dyro mine.

Saga hans Aasbjørn Selsbane.

Paa den Tid Kong Olav digre raadde fyre Landet budde det ein Mann paa Trondenes, som

heitte Sigurd Toresjon. Han var ovlege rik, var og gift med Syster til den megtugaste Bonden i Landet, Erling Skjalgsjon paa Sole paa Fadren. Han hadde ein Broder denne Sigurd'en, som var meir namngjeten en han sjølv, og det var Tore Hund burtpaa Bjarkøy. Tore var ein av Lendermennerne til Kongen, men Sigurd hadde infje givet seg i Kongstenesta endaa. Sigurd hadde det svært gildt heima paa Garden sin; med' han endaa var heiden, plagade han jamt halda try Blot elder Dsferlag der paa Trondenes, det eine med Betrancelterna, det andre midvetters, det tridje ved Sumartid. Daa han hadde tefet Kristendomen, dreiv han det paa same Maaten, berre det, at han snudde det etter fristeleg Vis. So hadde han daa stødt eit Lag um Hausten, eit Tolalag og eit med Paastetider, og daa bad han i Hop heile Grendi, og det skortade forfje paa Mat elder Drykk elder Gaman paa Trondenes i dei Dagarne. Elles er det infje stort meir um honom at melde, en at han døydde Sotttaude, og Son hans, Masbjørn, som daa var 18 Aar gamall, og ein stor, sterk og emneleg Kar, tok Arv etter honom. Denne Masbjørn vilde driva alt paa same Gjerdi som Fa'r hans hadde gjort,

og so heldt han daa paa med sine try Lag um Aaret. Men no hende det so uheppelegt til, at det nett vardt Aaar der nord i dei Tidom. Fyrste Aaret gjekk no paa ein Maate, for han hadde altid sopass myket gamalt Korn liggjande paa Laaven, at han kunde berga seg til Gjestbodi sine; men daa so andre Aaret kom, og det vardt verre og infje betre, saag det galet ut fyre honom. Moder hans gjekk til honom og sagde, han maatte sleppa Lagi sine i Aar, men det vilde infje Masbjørn. „Eg eg infje sjølv, so kann eg vel altid kaupa elder tinga sopass myket av Vinom mine, at eg er bergad,“ sagde han, og dermed strauk han ikring og jekk fara i Hop so myket, at han heldt sine try Lag paa Fedravis nett som fyrr. So kom daa tridje Aaret. Den Vaaren hadde dei litet fenget saatt, for dei kunde infje faa kaupa Saakorn, og litet og laaft var det, som upp kom og. So sagde daa Moderi med Masbjørn, at han laut skilja seg ved nokre av Huskarom sine. Men Masbjørn var strid og sagde, at det skulde infje skje, solenge han raadde Garden, og han vilde halda sine try Lag det Aaret og. „Er her infje Korn at faa her, so er det vel at faa sørpaa,“ sagde han. Og dermed strauk han med 20 Mann

judpaa og skulde kaupa Korn. Det var ei gild Segt han hadde; all Børnskapen var og utifraa god, og Seglet hans var namnspurt i heile Nordland; det var av Badmaal og striputt.

Det er ingen Ting at melde fraa Ferdi deira, fyrr dei kom til Karmt*) og lagde til ved Agvaldsnes. Der var ein gild Kongsgard, og fyre honom raadde ein Fut, som Kongen hadde sett inn der, og som heitte Tore Sel. Denne Tore var av ring Byrd, men han hadde karat seg fram, var djerv og kaut og uvyrden men høv til at sthira. Han kom um Morgonen tidlege ned til Sjoen og spurde, kven som raadde fyre den gilbe Segti, som laag der. Masbjørn svarade og namngav Fader sin. Tore spurde, kvart han etlade seg. Masbjørn svarade, han vilde kaupa seg Korn og Malt; „for det er Dyrtyd uppe hjaa oss,“ sagde han, „men eg heve høyrty gjetet, det skal vera bra Nar her sud. Kanstje du Bonde, hadde Koren at selja? eg ser her er store Sjelmar (Kornstakkar) her, og det kunde spara oss myken Umak, um me slapp at fara lenger.“ „Na den Umak kann du nog spara deg lel,“ sagde

*) Ei stor Dy med Stavangerskanten.

Tore; „for du veit kanskje, at Kongen heve forbo-
det ogs at selja Korn; du fær ikkje i heile Rogal-
land elder nokot annat Stalle, so du gjerer nog ret-
tast i at snu Maserna heimatter so snøgt du kann
no, Glunten.“ Masbjørn svarade: „er det so som
du segjer, at eg ikkje kann faa kaupt Korn her sud,
so er eg no ikkje lenger undan Sole, en eg kann
lydast innum og sjaa, forleides Trender min Erling
liver.“ „Er du skyld honom?“ spurde Tore forbi-
nad. „Ja han er Morbror min,“ svarade Mas-
bjørn. „Au — au — daa heve eg nog voret uvar
med Kjæften min,“ sagde Tore, „for den Rygja-
Kongen er ikkje at skjemta med. Men eg vonar no
du ser innum, naar du kjem atter.“ Masbjørn lo-
vade det, og dermed strauk dei til Fadren til Er-
ling Skjalgsfon og kom dit til Kvelds.

Um denne Ruggen her nede paa Sole er det
at fortelja, at han var gift med Syster til Kong
Olav Trygvesson. Den Tid han fekk henne, vilde
Kongen gjera honom til Jarl, men Erling svarade:
„aa nei! Bønder hava Forfederne mine voret, og
Bonde vil eg og vera, men vil du gjera meg til
Biljes, kann du gjera meg til største Bonden i Lan-
det.“ Det vardt han og, for han fekk heile Landet

fraa Sognsjoen til Lindesnes, og der fekk han raada mest som han vilde, berre det, at han svarade Skatt til Kongen. Paa Garden sin hadde alltid Erling 90 frie Mann umfram Trælarne. Til Dagverd drakk dei etter Maal, men til Nattverd kunde dei eta og drikkja, so mykjet dei lyste. Naar Kongen var nær, elder han laag i Herferd, hadde han 240 Mann kring seg. Han hadde det og paa den Maaten, at Trælarne hans hadde sitt visse Dagsarbeid; var dei ferduge med det, kunde dei arbeida fyre seg sjølve, og so gav han dei Jordflekkjer til at stella med. Mange kunde daa samla seg so mykjet, at dei kunde kaupa seg frie fyrste Aaret, og alle, som det var litet Mun i, kunde no iminsto løysa seg ut tridje Aaret. Fyre dei Pengarne, som kom inn, kaupte han seg nye Trælar, og soleides hadde han skapt seg av dei gamle Trælom ein heil Hop frie Husmenner, som aatte Smaagardar heile Fadren nedigjenom, dreiv Sildfiske elder rudde Skogarne der, og som kunde takka honom fyre alt dei aatte. Daa Olav Trygvesson fall ved Svolder Nar 1000, og Jarlarne Girik og Svein raadde i Landet, tykte dei nog, Erling var for truten, men daa han mest var jamsterk med deim, kunde dei inkje mukka, og solei-

des sat han nett slik som fyrr under deim. Men no hadde han funnet Karen sin i Slav digre; det var ein Mann som inkje tolade meir en ein Bilje i Landet, og Erling hadde alt havt fleire Samanstøyt med honom og hadde maatt giva fraa seg myket av Magti si. Det var inkje altfor blidt imillom deim daa, kann du vita.

Til denne Storkaksen var det Nusbjørn kom, og Erling tok vinlegt mot honom. Han sette honom nærmast Høgsætet sitt, og dei hadde det lystugt um Kvelden. Erling spurde um Tidender der nordantil, og Nusbjørn fortalde si Vrend. „Det var leidt detta,” sagde Erling; „her finst ingen, som trøyster seg til at brjota Kongsbodet, og du veit, det er nog av deim, som freista at setja Kongen upp mot meg.“ Daa svarade Nusbjørn: „seint skal ein daa faa Sanningi at vita. No heve eg høyrte fraa min Barnedom, at Moder mi var fribori i alle Vetter, og at Erling paa Sole var den gjævaste av Vrendom hennar. Men no ser eg, at du er rædd desse stafs Kongstrælarne og inkje torer gjera med ditt eget Korn som du lystet.“ Erling saag paa honom, drog paa Smilen og sagde: „du er kvass i Munnen du Nordlending, men eg kjenner Vetti mi

atter. Lat oss no drikkja i Kveld, so kann me i Morgon sjaa at hitta paa nokot." Det gjorde dei daa.

Dagen etter sagde Erling med Nasbjørn: „eg heve grundat paa Saki di, og eg veit nog Raad, soframt det er det same, kven du kaupar Kornet av." Nasbjørn svarade, at det var nett det same. „Ja," sagde Erling, „Trælarne mine hava visst so myket, at du kann faa Farm, og du veit, at dei standa utanfhyre Fog og Landsrett." Nasbjørn sagde, han gjerna vilde kaupa av deim. So vardt daa gjort, og han fekk Tegti si full baade med Korn og Malt. Han bad daa Erling livja vel, og dei skildest med stor Vinskap. Erling gav honom rike Gaa-
vor og mange Helsingar med heim. So siglde daa Nasbjørn og kom med Kveldstid til Agvaldsnes.

Tore Sel hadde spurt Ferdi hans, stemnde strakst til seg Folk, og med 60 Mann kom han i Graalhvingi umbord til Nasbjørn.

Nasbjørn og Folket hans hadde nett klædt seg. Nasbjørn helsade Tore, og Tore spurde daa, kvat Farm det var han hadde. „Det er Korn og Malt," segjer Nasbjørn. „Det var likt Erling det," sagde Tore, „endaa er han infje kjeid av at leggja seg ut

med Kongen; det er berre underlegt, at Kongen toler alt av honom." Og dermed gav han seg til at bruka Munn paa deim allesaman. Daa han sidst- paa tagde, svarade Masbjørn loqn: „Kornet heve eg med full Rett, det er Trælarne hans Erling, som selde meg det." „Na eg bryr meg forkje um Erling elder Trælarne," sagde Tore, „anten skal de no ganga paa Land elder me kasta dykk fyre Bord, for eg vil inkje hava Trengsla av dykk, med' eg ryd Skipet." Masbjørn saag, han var inkje mannsterk nog til at taka det upp med Tore; han laut ganga paa Land og sjaa paa, for Tore rullade Tunna paa Tunna og Seff paa Seff or Segti. Daa Skipet var rudt fraa Ende til annan, sagde Tore: „nei sjaa det var eit vakkert Segl denne Glunten heve; det er Synd at reisa med tomt Farty og slikt Segl; aa Halvar, spring inn i Naustet og tak det gamle Filleseglet der, det er godt nog fyre honom." Masbjørn beit seg i Lippa, der tok dei Seglet hans med, kastade Skarvaseglet umbord og gjeff. Han steig umbord og foor heim, men den Gongen tok han ntre Leidi. Han kom heim fyrst paa Betren, og det spurdest daa snart, kvat Ferd han hadde faret; han slapp iminsto halda Lag det Aaret.

Da Tore Hund hørde detta, bad han Nasbjørn, Moder hans, og so mange han vilde taka med til Solaturing paa Bjarkøy. Nasbjørn skjemdest fyre at fara og sat heima, men Tore Hund likade inkje det, at han skulde vera so kaut paa det, og ut paa Kvelden tok han til at spita paa Nasbjørn. „Det er no inkje til at undrast paa, at Vrenden min inkje vil koma hit,“ sagde han, „for han er ventelege so vitskræmd, at han trur at finna ein Sel-Tore i kvar Holme han kjem til.“ Desse Ordi spurde Nasbjørn, og dei gjorde honom inkje blidare. Han sat heima og furtade all Betren og vilde inkje fara i nokot Lag.

Nasbjørn aatte eit Langskip paa tjugo Sessar, som stod i eit stort Naust. *) Etter Kyndelsmessa skaut han det paa Vatnet og reidde det til. Han stemnde Biner og Folk til seg, og 90 Mann sterk foor han sudetter. Han strauk havleides, og femte Dag Paaske um Kvelden kom han til Karmt. Denne Dhi er soleides lagad, at ho er stor og lang, men paa dei fleste Stelle inkje alt so breid; paa den eine Sida ut mot Havet er ho litet bygd men paa den andre

*) Tufti etter Naustet ser ein endaa.

Sida ligg det mange Gardar. Nasbjørn tok Land paa den nakne Sida, og daa dei hadde fest Skipet, sagde han, han vilde ganga einsleg paa Land, dei kunde bida paa honom solenge; det var best at sjaa, forleides alt stod til fyrst.

Nasbjørn var stngt klædd, hadde ein sid hatt paa og ein diger Lurf i Hondi, men Sverdet bar han kring Livet oppunder Kaapa si. Han gjekk framigjenom eit Stykke og upp aa ein Haug; daa saag han, det foor so mange Folk att og fram med Agvaldsnes. Han gjekk daa inn paa Garden og burt i Koffehuset; der fekk han høyra, at Kong Olav var komen til Gards og nett no sat med Maten. Nasbjørn gjekk daa aat Stova; daa han kom i Svali, vardt han standande og saag inn, for Dyri stod opi, og dei flaug att og fram med Mat og Drykk. Kongen sat i Høgsætet, og Tore Sel stod nett framfhyre Bordet og lagde ut um Ferdi hans Nasbjørn og Nasbjørn høyrde, for han smurde paa. Dei log daa, og so var det ein, som spurde: „men forleides tedde han seg den Gongen du rudde Skipet?“ „Aa,“ sagde Tore, „han bar seg no paa ein Maate, daa me rudde Skipet, men daa me tok Seglet, daa gret han.“ I det same flhg ein Kar

inn i Stova og hogg til Tore, so Hovudet dansar framhver Bordet mot Kongen. Kroppen dett paa Føterne hans, og Blodet flaumar uthver Dufen. Kongen spratt upp og sagde, dei skulde bera Lifet ut og taka Maten burt. So vardt gjort, og det var no ingen, som hadde stor Mathug helder det Maalet. Nasbjørn tok dei strakst og leidde honom ut. Kongen var ovlege breid, men han visste at styrke seg. Det var ei lang Stund stilt, men so gjekk Skjalg Erlingsson fram og sagde: „Herre Konge! det er vel no som oftare, at ein av deg kann venta seg alt godt; eg vil bjoda deg Bøter fyre denne Mannen, at han kann faa Liv og Limer; so raader du fyre Resten.“ Kongen svarade: „du thkjer vel infje, det er Dauden verdt det, fyrst at ein Mann bryt Paaskefreden, so at han drep ein annan Mann i Herbyrget til Kongen, og so at han brukar mine Rne til Hoggestabbe, men det finn vel baade du og Fa'r din lugumt det?“ Skjalg svarade: „det er illa Konge, at du mislikar detta so, for sant at segja so var det eit Karsthkke. Eg heve no helder infje bedet deg um so mange Ting, og det kunde vera dei som meinte, eg var meir verd.“ „Eg kann

inkje brjota Logi fyre di Skuld, Skjalg," svarade Kongen. Daa snudde Skjalg seg og gjekk harmful ut; tolv Mann hadde voret med honom hjaa Kongen, dei gjekk alle etter honom, desutan fylgde honom mange andre. Ute paa Tunet raakade Skjalg paa Torarin Nevjulfsfon, ein Islending, som var ein god Vin av Kongen. Til honom sagde han: „vil du vera min Vin Torarin, so haldt Liv i Mannen til paa Sundag, daa kjem eg attende." Dermed sprang han og Mennerne hans i ei Koskuta, og rodde, so det fossade og bran fring Stammen, alt til des det naadde Sole. Det var i Graalhvingi, dei kom til Fadren, og Skjalg sprang strakst upp aat Garden til det Loftet, der Erling sov. Han rende so hardt paa Dhri, at ho sprakk fring Naglom. Erling sprang ut or Sengi, treiv Sverd og Skjold, foor mot Dhri og spurde kven detta var, som foor slik aat. „Aa det er meg Skjalg, Son din." „Er det du Galningen? er det Skiff at koma inn i Folksens Hus paa?" „Aa lat berre upp Fa'r min, han Frenden vaar Nabbjorn, som no sit i Bolt og Tarn paa Agvaldsnes, tykkjer nog inkje, eg er for snar." Erling skaut Loka ifraa, og Skjalg lagde

ut. Strafst sende dei Bodstikka kring, at alt som kunde bera Vaapen maatte møta fram, og 1800 Mann sterkt strauk dei stad til Agvaldsnes.

Det var stilt i Halli paa Kongsgarden, den Kvelden Draapet gjekk fyre seg. Ingen vaagade snakka til Kongen, og han var ovlege vreid. Endelege spurde han, forleides det var med Draapsmannen. Dei svarade, at dei hadde honom ute i Svaki. „Kvifyre drep dei honom inkje?“ spurde Kongen. Daa gjekk Torarin Nevjulfsson fram og sagde: „Herre Konge! kallar du inkje det Mord at drepa Folk Nattartider?“ „So set honom i Fotjarn og drep honom i Morgon,“ sagde Kongen. Dei sette daa Nasbjørn i Fotjarn um Natti.

Dagen etter lydde Kongen Morgonmesssa, sidan hørde han paa dei Safer, Bønderne lagde fyre honom, og sat i Tinget radt til Høgmesjetid. Daa han gjekk fraa Messsa, sagde han med Torarin: „no er vel Soli so pass høgt komi, at Vinen din, Nasbjørn, kann verda opphengd?“ Torarin bøygde seg fyre Kongen og svarade: „Herre, Biskop Sigurd sagde sidst Fredag, at den Kongen, som heve Magt hver alt, bar lika vel Spott og Haad, og at den er sjæl som verd honom lik, og inkje deim, som

den Gongen dømde Menneſkja til Dauden, elder deim, ſom var Skuld i Manddraapet. No er det inkje langt til Morgons, og daa er det Byrkedag, daa kunde min Herre og Konge gjera ſom honom lyſter.“ Kongen ſaag paa honom og ſvarade: „eg ſkal giva meg i detta, men vit, at du ſkal bøta med Livet ditt, um han paa nokon Maate ſlepp undan.“ Torarin gjekk daa dit, ſom Aasbjørn ſat, løyſte honom or Farni og fylgde honom inn i ein liten Kleve, der det ſtod Mat og Drykk aat honom. Torarin ſagde honom og, kvat Kongen hadde ſagt, ſoframt han ſlapp undan. „Du ſkal vera urædd fyre meg,“ ſvarade Aasbjørn. Torarin var daa der den Kvelden og ſov hjaa honom um Notti.

Laurdagen ſtod Kongen upp og lydde Morgonmeſſa ſom vanlegt; ſidan gjekk han paa Ting med Bøndom og ſat der til langt paa Dag, daa det var mangt, Bønderne hadde at fjæra. Etter at han daa hadde lydt Høgmeſſa, gjekk han til Bords. Torarin ſmaug ſeg daa ſtad til Preſten der med Ryrkja og ſagde med honom: „ſjaa her heve du eit Par Dalar og ſo maa du vera ſo ſnild at ringja inn Helgi,¹⁾

¹⁾ Dei plagade ringja inn Sundagshelgi den Gongen med Nonsbil, Kl. 3 paa Lag.

med det same Kongen reiser seg fraa Bordet.“
„Godt,“ sagde Presten — stakk Pengarne i Luma.

Kongen sat lenge med Bordet den Dagen men sidstpaa gav han Teikn til, at dei skulde bera Maaten ut, og so sagde han: „no er det vel paa Tide, at Trælarne drep denne Karen.“ I det same ringjer Kyrkjeklokka, so det ljomar uthver. Kongen ser forbinad ut. „Er det no alt Helg?“ spyr han. „Du høyrer det Herre,“ svarade Torarin, han kom fram og bøygde seg, „og det var daa Synd at drepa Mannen no i Helgi.“ „Hm —“ sagde Kongen, „lat honom liba til Maandags, men agta honom vel Torarin.“

Um Sundagen gjekk Biskopen til Nasbjørn, let honom skrista seg og gav honom Lov at lyda Høgmesja; men han skulde standa utanfhyre Kyrkja i Tarni sine og Vakt ikring. So vardt daa gjort, Kongen og hans Folk var inne i Kyrkja, Nasbjørn stod utanfhyre; men paa den Tid var det nettupp Erling og hans Flokk kom til Dhi. Snaudt nog var Presten ferdug med Evangelieteksti, so kom Erling farande med Fylkingi si; dei slo Tarni av Nasbjørn og reid honom inn i Flokken sin. Daa vardt det fælt til Staak. Dei som ute var, foor inn i

Kyrkja; og dei, som inne var, glaamde ut; berre Kongen røhyde seg infje, stod still og bøygde Hovudet i Bøni.

Erling fylkte Hopen sin som ei Gata, Mann fyre Mann, paa baade Sidor aat Kyrkjeporten og radt aat Kongsgarden, og der stod dei daa med Vaapn i Hond og ventade Kongen. Daa Kongen kom, vardt han standande paa Durstokken litel, men so gjekk han fram gjennom Manngarden, rett som infje var, og Mann fyre Mann etter honom. Daa han kom til Kongsgarden, stod Erling paa eine Sida Dhri, Skjalg, Son hans, paa den andre. Erling steig mot honom paa Durstokken, og der vardt dei daa standande og saag paa kvarandre eit Bil, Kongen og Bonden. So tok Erling til Ords: „eg høyrer, at Trenderen min, Nasbjørn, heve forbrotet seg mot deg, og det er illa, at so skulde henda. No er eg komen og vil bjoda deg Forlik og Bøter fyre honom, so myket du sjølv vil fastsetja, og so skal du giva honom Liv og Limer til Bederlag.“ Kongen svarar: „det ser ut til Erling, som du meiner, det er du, som skal raada fyre Livet hans, og eg veit infje, kvifyre du lætst, som du vil bjoda Forlik; eg kann nog skyna, at du heve

fenget denne Fylkingi saman i den Tanke, at du skal raada." Erling svarar: „nei du skal raada Konge, og raada soleides, at me skiljast forlikte." Kongen segjer: „tenkjer du skræma meg Erling, daa du kjem so mannsterk?" „Nei," svarar Erling. „Sa for stikk det nokot annat under, so kann eg segja deg det, at eg rømer inkje," sagde Kongen. Daa vardt Erling raud som Blod i Andlitet, og so sagde han: „du skulde inkje minna meg for hardt paa det, Konge, at dei Gongjer me fyrr hava voret i Hop, var du den mannsterkaste. Idag er det eg, og det segjer eg, at eg rikkar meg inkje av Flekken, fyrr me skiljast forlikte, elder detta verd vaart sidste Møte." Daa lagde Biskopen seg imillom og bad Kongen fyre Guds Skuld inkje lata det koma til Blodspilla, og so gav Kongen seg. Nasbjørn gjeff fram, kysste Kongen paa Hondi, og Kongen tilfagde honom Fred. So dømde daa Kongen soleides: „Ettersom du Nasbjørn drap ein av Tenestmennerne mine, so skal du lyda Landslogi, som segjer, at du skal treda i hans Stalle, soframt Kongen det vil. Difyre vil eg, at du no skal vera min Varmann her paa Agvaldsnes, og sthira Kongsgarden her." Nasbjørn takkade Kongen og sagde, at det skulde

i det Stykke vera som Kongen vilde, men han bad fyrst um Lov at fara heim til Garden sin paa Trondenes og stella alt til Kettes der, so skulde han koma atter. Det fekk han, og dermed skildest han og Kongen. Erling foor og heim med Heren sin, men det vardt no inkje betre millom Kongen og honom etter den Dag.

Det gjekk no snart Ord um denne Ferdi hans Nasbjørn, og dei fleste tykte, det var Karsferd. Ein var det, som inkje tykte detta, og det var Tore Hund burt paa Bjarkøy. Det fyrste han møtte Nasbjørn, spurde han honom nøgje ut um alt fraa fyrst til sidst, og so sagde han: „du tykjest vel hava hemnt den Spe, dei gjorde deg i Hautst?“ „Ja,“ svarade Nasbjørn, „elder kvat meiner du Frende?“ „Na, det er snart sagt,“ sagde Tore, „eg tykte, det var ei skrapa Ferd du foor fyrste Gongen, men jamen thfjer eg denne sidste var laakare; for at du, som er av vaar gode Vett skal smaaminke deg til at verda Kongstræl og Tamning med den Skarven Tore Sel, det hadde eg inkje ventat av deg. Syn deg no som Mann og verd sitjande her paa Garden din; me Frender skal nog hjelpa deg, um du kjem i Knipa.“ Desse Ordi grov seg djupt i Nas-

bjørn, han var dt sitjande paa Garden sin og kom infje atter til Kongen, som han hadde lovat. Daa Kongen saag, han vilde brjota Ordet sitt, var dt han harm, og det var kunnigt fyre kvar og ein der i Hyr di, at Kongen infje vilde vera uglied den Dagen, han fekk Hemn paa Nasbjørn Selsbane. Det varade no infje alt so lenge, fyrr han det fekk.

Nasmund Granfelsjon heitte ein ung Mann, ein Nordlending, som var ein god Vin av Kongen; han foor og siglde der millom Dhom, for han var vorden Sjsjelmann (Fut) der. Med honom var eit Par Brøder fraa Langø, Gunstein og Karle. Dei kom paa Snakk um denne Nasbjørn Selsbane, og Nasmund sagde, han skulde hava god Hug til at sjaa honom. Eingong, som dei daa laag i eit Sund, kom det ei gild Segt imot deim. Segti var lett kjennande, ho var maalad kvit og raud og hadde eit striputt Segl. Daa sagde Karle til Nasmund: „du heve tidt snakt paa, du skulde hava Hug at sjaa han Nasbjørn Selsbane; infje er eg kjennespak, um dette infje er Segti hans, som kjem fraa Vaagø-Stemna.“ „Gjer so vel og seg meg, kvar han sit,“ sagde Nasmund. I det same foor Segti framum. „Der sit han,“ sagde Karle, „der med Sthret, han

i den blaae Kjolen.“ „So skal eg giva honom ein raud Kjole,“ sagde Nasmund, og dermed so skaut han Spjotet sitt etter honom, og det hørde so vel, at det raakade Nasbjørn paa Midten, gjekk tvert igjennom honom og stod fast i Sthrvolen. Nasbjørn stupte daud paa Deffet.

Det var ein tung Farm dei kom med til Trondenes den Gongen, i det minste thkte no gamle Moder hans, Sigrid, det. Ho gjorde eit stort Gravøl etter Son sin, og han var dt hauglagd der tett med Garden paa Nasryggen. Ho gav alle sine Biner rike Gaavor ved Burtferdi, so nær som Tore Hund, han fekk ingen Ting; men honom fylgde ho ned paa Bryggja. Daa dei no skulde handtafast til Farvel, sagde Sigrid: „no vil eg takka deg Tore, fyre den gode Raadi, du gav Nasbjørn, Son min, at han inkje skulde fara til Kongen. Han fekk inkje langt nog Liv til at løna deg, som han skulde, og eg skynar meg litet paa slikt, endaa det inkje skortar meg paa Vilje. Her er no ei Gaava aat deg, og eg vil ynnskja, du maa bruka Gaava vel.“ Og dermed stakk ho eit Spjot i Neven paa honom. „Sjaa dette Spjotet stod gjenom Son min Nasbjørn, og endaa sit Blodet, som rann av hans Saar,

fastkliftrat paa det. Den Dagen, det Spjotet sit i Bringa paa Olav digre, skal eg lova meg lukkeleg, og no lyser eg deg til at vera kvar Manns Riding, um du infje hemner Nasbjørn." Tore vardt so reint magtstolen av Ordi hennar, at han gløymde at sleppa Spjotet, ragade som ein drukken Mann burtetter Bryggja og hadde gjenget luft i Batnet, hadde infje Mennerne hans teket honom. Han foor heim til Bjarkøy og sagde infje eit Ord. Spjotet var litet, men det var Runer rift paa Bladet. Det vardt snart spurt, kven som hadde voret Upphavet til Draapet paa Nasbjørn, og det kom og til Tore Hund.

Sumaren etter fekk Tore spurt, at Brøderne Gunstein og Karle etlade seg til at fara Bjarmelandsferd,¹⁾ og Kongen skulde hava halvt i Skipet. Strakst sende han Bod aat deim og sagde, at han vilde og dit, so kunde dei slaa Fylge. Han fekk Svar atter, at han gjerna det kunde, men han skulde infje hava meir en 25 Mann liksom dei, og so skulde dei skifta likt, alt dei tente paa Ferdi. Daa Tore so raakade deim i Sandver, hadde han

¹⁾ Bjarmeland er Landet fring kvite Havet.

det svære Langskipet sitt og 80 Mann. Gunstein sagde daa ved Karle, Broder sin, at han tykte, det var inkje raadelegt at fara lenger, daa Tore var so mannsterk. Karle svarade: „snu vil eg inkje, for det heve eg aldri gjort: men hadde eg visst detta heima paa Langøh, so vilde eg nog teket fleire Folk med.“ Dei spurde daa Tore kvat detta skulde segja, at han hadde so mange Folk. Na, han hadde stort Skip „og etter mi Meinung kann ein inkje hava for mange flinke Gluntar med paa slik ei Ferd,“ sagde han. Dei kom lukkeleg og vel til Bjarmeland og handlade seg til baade Skinnvaror og andre Ting, men daa dei vel var ut Elvi (Dvina) komne, sagde dei upp Freden med Folket der. Dei hadde daa ei Samraad, og Tore spyr, um dei hadde Hug til at faa seg Pengar. Ja kven hadde inkje det. „Ja men det kunde ganga paa Livet laust.“ „Ja det fekk vera det same.“ So sagde daa Tore, at det var Skiff der i Landet, naar ein Mann døhdde, at dei daa skifte Arven millom den daude og dei etterlivande, soleides at den daude fekk minst Tridjepar- ten. Dei Pengarne vardt daa utborne i ein Haug elder i Skogen og der nedgravne. „Dg no veit eg eit Stelle, der det er fullt av slike Sylv- og Gull-

haugar," sagde han. Ja dei var daa fuse etter at fara dit, men dei maatte lova at lyda Tore i det, han sagde. So gjeff dei fraa Skipi paa Land. Vegen gjeff fyrst hver lange, flette Bollar, so bar det gjennom ein Skog. Tore gjeff fyrst, bad Folket vera stilt og riva litet Bork av Treom, at dei kunde finna same Vegen attende. So kom dei til ein stor Skigard med Port fyre, som var læst. Vaktmannerne var nettupp fraagjengne, og dei nye, som skulde løysa deim av, var endaa inkje komne. Tore sprang uppetter Skigarden, hogg Økfi fast og halade seg upp etter Skaftet; det same gjorde og Karle paa den andre Sida av Porten. So slo dei Stengsla ifraa og opnade Porten fyre dei andre. Midt paa Plassen stod eit Bilæte av Bjarmeguden, Somale; det sagde Tore, dei inkje skulde røyva. Dei gjeff daa paa Haugen, og auste upp i Fanget sitt, Gull, Sylv og Mold, alt dei berre orkade. So sagde Tore, dei skulde fara, men han vilde vera Sidstemannen. Daa so dei andre vel var ut or Porten komne, sprang Tore attende, treiv ein Sylvbolle full av Pengar, som stod i Fanget paa Somalen, hellte Pengarne i Kjolen sin, stakk Armen i Hodda, som var hver Bollen og gjeff. Daa Karle

jaag, at Tore var burte, skulde han sjaa etter honom, og der kom han dragande med Snylbollen. So sprang daa Karle og burt aat Somalen og jaag eit digert Halsband kring honom, som var fest bak med ei Snor. Han lyfte Dfsi og vilde hogga Snori av, men Hogget var so sterkt, at Hobudet raul av Somalen med ein stor Smell. Karle treid Halsbandet og sprang, men aldri fosnart hørde Vaktmannerne Skrellet fyrr dei kom fram paa Plassen og bles i Horni sine, og so svarade det paa Lur rundt ikring i Skogen. No gjekk det paa Sprang med Nordmannerne gjenom Skogen, men Bjarmarne etter; dei hørde deim hua og ropa bak seg. Men daa syntte Tore, at han kunde meir en Fadervaar. Han gjekk sidst og hadde eit Par Mann med seg, som bar ein Sekk, der nokot laag, som var likt til Dfska. Tore stakk Hondi i Sekken og straadde av Dfska paa Wegen rund ikring, stundom kastade han henne fram hver Folket og fiktade so underlegt i Lufti. Dei kunde daa skyna, dei vardt ushynlege, og at Tore skynade seg paa Finnegan, for Bjarmarne urde kring deim med Rop og Staak, men naadde deim inkje. So kom dei seg lukkeleg umbord, kappade Landtogi og sette til Havs. Det

var berre maateleg Bhr, og daa det Skip, som Brøderne aatte, var lettare til at sigla, kom dei snart langt framum Tore. Fyrst daa dei hadde siglt framum Ganvik og laag med nokre Dnar og bidde paa Straumfallet, naadde Tore deim. Han sette strakst Baat ut og gjeff umbord til deim. Han bad Karle um at faa Halsbandet, „for det var no mi Skuld, at me slapp utan Manntap, og det var du Karle, som sette oss i Faaren.“ Karle sagde han gjerna skulde fenget det, var det infje fyre di, han hadde etlat det aat Kong Olav. „Men vil infje han hava det, av di det hev voret kring Halsen paa ein Avgud, so skal du faa det,“ sagde han. Tore segjer daa, dei skulde ganga upp paa Dhi og skifta Herfanget. Gunstein svarar: „no er det Straumskifte og nettupp Tid at sigla.“ Og dermed vatt dei upp Seglet og lettade Ankar. Tore laut i Baaten atter og umbord til seg, og fyrr han fekk gjort seg ferdug var Brøderne langt til Havs. Men no aukade Vinden, so Tore fekk snøggare Fart, og med Geirsver tok han Brøderne att. Han gjeff daa atter umbord til deim og tok til at gnika paa same Strengen, at dei skulde skifta Herfanget. Brøderne meinte, det var tidsnog, naar dei kom heim;

og daa Tore saag, han ingen Veg kunde koma, gjekk han med Fylget sitt. Men braadt, som det var, snudde han og spurde, um han kunde faa tala nokre Ord ved Karle i Einrom. Karle gjekk burtaat honom, og i det same dei møttest, rende Tore eit Spjot gjennom honom og sagde: „her Karle skal du smaka ein Bjarkøyhing; du skulde vel inkje kjennast ved Spjotet Selshemnaren?“ Karle stupte strakst, og Tore gjekk umbord til seg sjølv. Gunstein og Folket hans saag Karle stupa, dei sprang til og bar Viket ned aat Skipet, vatt upp Segl og hadde seg ut som snøggaste. Tore etter, og no vardt det eit Jag nedetter heile Leidi; dei siglde og dei rodde Dag og Nott. Ved Lenvik naadde Tore deim, Gunstein og Folket hans laut springa paa Land, men Tore etter. Gunstein sprang inn til ei Kjeriing der, og ho gjøymde honom so vel, at Tore fann honom inkje. So snudde Tore, tok Skipet til Gunstein og bar alt Godsset, som i var, umbord til seg, fylde det so med Stein, førde det ut paa Fjorden, hogg Hol i det og sekte det ned. Etter detta strauk han heim til Bjarkøy. Gunstein lurte seg under mange Vaarar sudetter, kom luffeleg og vel til Midaros (Trondheim) og fortalde Kongen det, som hendt var.

No hadde Tore fullført den eine Hemnen sin, no var den andre atter, den at setja Spjotet i Bringa paa Olav digre, og han mintest Ordi hennar Sigrid. Det var nettuþp paa den Tid, at Dansekongen, Knut den megtuge, som ogsø hadde vunnet Engelland, gjorde Krav paa Noregs Kongestol, men vardt burtshnt av Olav. Men Knut var inkje raadlaus; han visste Nordmønnenne var pengakjære og hatige paa Olav, av di han var hard og streng ved deim. So sende han Folk ut, som auste Gaavor og Þengar paa Storkararne i Landet, og det var mange, som beit paa den Sylvkrofen. Kongen saag, det maatte koma til Slag millom honom og Knut, og dishre baud han ut Hersthrken sin fraa heile Landet. Han sende ein av sine gode Binner, Finn Arneson, nordpaa og han stemnde daa heile Floten til at møta med Vaagoy visse Bilet. Dit kom daa og Tore Hund med det store Langskipet, som han um Sumaren hadde havt i Bjarmelandsferdi; han hadde tilreidt det paa eigen Kostnad. Daa Finn kom, bles han i Hop Husting, og saag daa etter, um Vaapen og Tilreiding var som det skulde vera. Daa han var ferdug med det, snur han seg mot Tore Hund og segjer: „og so spyr eg

deg Tore Hund, kvat Bøter du vil giva Kong Olav, fyre di du drap Hyrdmannen hans, Karle, og tok Kongsgodsset der i Renvik? Eg heve Fullmagt fraa Kongen til at greida det." Tore skjeglade fring seg; der stod Gunstein og fleire av Trenderom hans Karle i fullt Vaapen. „Na mitt Tilbod er snart sagt," svarade han, „eg vil skjota Saki under Kongen, so kann han sjølv døma." „Na nei! du lht finna deg i ringare Heider en som so," svarade Finn, „du lht lata meg døma." „Eg er nøgd med det," sagde Tore. So dømde daa Finn, at Tore skulde betala 10 Merker Gull til Kongen, og til Gunstein og hans Trender andre 10 Merker, og fyre Ran og Skade paa Gods dei tridje 10 Merkerna. „Dg det skal framleggjast no strafst," sagde Finn. „Det var mange Pengar detta," sagde Tore „og du maa no unna meg Frist til at faa laana i Hop so myket." „Paa Flekken skal du koma med det," sagde Finn, „og so skal du attpaa koma med det digre Halsbandet, du tok fraa Karle." „Eg tok inkje nokot Halsband," sagde Tore. Daa gjekk Gunstein fram og sagde: „Karle hadde Bandet fring Halsen, daa me skildest, og daa me tok Rifet hans, var det burte." „So maa det vel liggja i ei Ro derheima paa Bjarkøy,"

svarade Tore „eg heve infje ansat vidare paa det.“ Daa sette Finn Spjotsodden fyre Bringa paa Tore og sagde lognt: „vil du koma med det Tore?“ Tore reib daa Bandet av Halsen sin og gav det til Finn. „Ja var det infje det eg visste,“ sagde Finn, „du fann det nog fram, naar du berre fekk sansa deg litet vetta, men no var det Bøterna.“ Tore smudde seg og gjekk umbord paa Skipet sitt, Finn etter honom. Daa saag Finn, at det stod under Tiljom attmed Mastri tvo Tunnor so svære, at det tyktest reint underlegt. „Kvat heve du paa dei Tunnom?“ spurde Finn. Tore svarade det var Ol. „Kvifyre byd du ogs infje ein Skjent daa?“ sagde Finn. Tore bad ein av Mennerne sine ganga ned og tappa ein Bolle. Det var Ol, og det som godt var, og. Finn bad daa Tore koma med Pengarne. Tore slang att og fram paa Skipet og talade snart ved den eine, snart ved den andre av Mannskapet. Tore bad Finn fylgja seg i Land, so skulde han betala der. Finn so gjorde. Tore kom fyrst fram med ein Pung; der var daa 10 Merker. So kom han berande med mange Rnyte og løyste upp. I sume var daa 12 Skilling, i andre ei Mork, i andre berre eit Par Skilling. „Sjaa

her ser du, for eg maa laana meg fram," sagde han, „det Sylvet eg og mine aatte, heve eg brukt.“ So gjeff Tore ut atter paa Skipet og kom attende med ein heil Hop nye Rynthe og betalade Skilling paa Skilling. Under detta tok Folk paa at reisa. Finn saag, det minskade kring honom, og Folket hans bad honom skunda seg, at dei kunde koma stad. „Det gjeng seint med Betalingi Tore," sagde daa Finn, „og eg ser, det tek hardt paa deg; no kann det vera med detta solenge, Resten kann du svara Kongen, naar de raakast.“ Dermed stod Finn upp og vilde til at ganga. „Det er nog bra, me skiljast no Finn," sagde Tore, „og no skal eg lova at betala baade deg og Kongen, so de infje skal synast, de fekk for litet.“ Soleides stildest dei, Finn fylgde etter dei andre Skip, men Tore sette beint utigjennom Vestfjorden og radt til Havs og stansade infje, fyrr han kom til Knut den megtuge i Engelland. Der baud han seg fram. Daa synthe det seg, at Karen hadde Gods nog, for dei tvo svære Tunnorna var fullstappade med det Godset, han hadde teket i Lenvik, han hadde berre gjort dubbel Botn i Tunnorna og millom baade Botnarne hadde han fylt Ol. Den Gongen hadde han narrat Finn.

Dg han gløynde infje det Ordet, han hadde sagt, at han skulde betala Kongen. For daa Kongen og Bønderne seinare møttest ved Stiflastad, daa stod Tore Hund klædd i Reinskufsta si med Spjotet Selshemnaren i Hondi som Hovding i Bondafloffen og hadde tingat paa at ganga mot Kongen. Dg daa dei møttest, hogg Kongen til Tore, men det berre gavv av Reinskufsta hans og Sverdet beit infje. Daa stakk Tore etter Kongen, og dei skifte Hogg, men Tore stod lika fast. „Na slaa til Hunden, som Sverd infje bit paa,“ sagde Kongen til Bjørn Stallar, som gjekk attmed. Bjørn snudde Øksi i Hondi og dreiv til Tore med Økshamaren, so han ra-gade; men i det same stakk Tore Spjotet gjennom Livet hans og sagde: „soleides veida me Bjørnar i Fimmorki.“ Bjørn stupte ned fyre Føterne til Kongen og var daud. Daa stod Tore atter Andlit til Andlit med Kongen, men daa hadde Kongen alt fenget eit Hogg i Beinet av Torstein Knarrar-smid. Han kastade Sverdet, studde seg upp mot ein Stein og bad Gud taka seg. Daa kom Tore rennande, fjørde Spjotet oppunder Brynja, og det vardt hans Bane.

Men daa Slaget var endat, segjer Saga, var

Tore den fyrste, som fann Kongeliket. Han turfade Blodet av Andlitet, lagde det ned og rette det ut, og daa saag han, det var so forunderleg fagert. Kongen laag, som han sov; Kinnerna var endaa raude, og det straalade som ein Glans fraa honom. Og so rann det nokot av Blodet fraa Kongen ned paa Tore si Hond, der han hadde eit djupt Saar og det Saaret slap han reiva, det grodde i Hop av seg sjølv. Daa tok Tore til at tenkja paa, at han kanskje hadde voret paa den range Sida lel, og han var den fyrste av deim, som hadde voret mot Kongen, som trudde paa honom som ein heilag Mann. So sat han daa myrke Betrarne heima paa Bjarkøy og grundade paa detta, og so fann han, at han hadde nog mangt at sona, og no vilde han, fyrr han døyhde, fara til Jerusalem, lauga seg i den Elv, der Frelsharen vardt døypt, sjaa Stallen, der han vardt fødd, og beda ved Gravi, der han var lagd. So sette han Langskipet paa Vatnet og strauk stad, men aldri heve nokon spurt meir til honom og hans Ferd; han kom aldri attende.

Dfoten.

Begjerne i Nordland er Sjoen, og Baaten og Seglet er Karjolen og Skjshshesten; paa Land er det ofta skrakt med Begom, det fekk eg røyna, daa eg skulde ganga hver Eidet til Prestgarden i Dfoten. Det finst inkje Beg, berre ein smal Stig, som ein paa ein Maate kann rida, endaa der er so forgrodt med Bjørk, at Buskarne slaa deg i Andlitet, og du maa ro deg Beg millom deim med Armom sume Stelle. Nei for myket Land her ligg ubrukt og ubrotet, og det godt Land saag det ut til. Paa huse Stelle laag det vakre Gardar, men so milevidt av skoglendt og myrlendt Land atter, som visst ligg endaa, som Gud heve skapt det. Blomar og Bregner og Gras voks knehøgt i Smaaskogen, og eg laut liksom vada gjennom deim. Mange av Husmannerne hava no rudt fring seg store Stykke, soleides hadde ein Husmann aat Presten no 12—14 Ahr; han var Finn og budde i Gammen som fyrr. Det er no Pengar, som det skortar paa, og det attaat, at Folk legg seg so litet paa Tor di her, dei vil helder pløggja Blaamyri, som kann giva hundradfald paa ein Dag utan at vera saadd.

Kyrkja i Dfoten ser ut som ein stor, stygg, kvitmaalad Gard paa tvo Høgder men gjøhmer daa eit Kunstverk inne i seg likavel. Det er ei Altar=tabla, som er maalad av Gørbitz: „Jesus signer dei smaae Borni“. Ho er gjevi aat Kyrkja av ein Prest, som var der inkje alt so lenge sidan, og ho skal kosta 400 Spd. Det er underlegt at finna eit Kunstverk soleides burtstengt i ein Avkrok, og endaa underlegare, at Presten, som kostade Tabla, var ein stor Gnikar. Dfferstillingarne skulde berre betalast i Shlv, og naar han hadde samlat deim, slo han deim ned i ei stor Gryta og stod sjølv og rørde i Gryta med ei Sleiv og skumade av nett som ein fløyter Sod elder Grim. Dei fyrste Dagarne i det nye Aaret maatte ogso Tenararne hans sitja og blenkja alle Dalarne, som han hadde paa Ristebot=nen, og dette var Dagsverk fyre lange Tider, og sjølv gjeff han daa og agtade deim som ein Smed. Den, som fortalde meg det, var ei gomol Tomfru, som sjølv hadde voret med mang ein Gong paa dette Arbeidet. Ho fortalde meg og av si Ungdoms=saga, forleides ho ein Gong hadde lotet klæda seg ut som Lensmann og skræma burt eit Fantafylge. Alt Husfolket var paa Fiske, og Fantarne heldt ei

Leven, som var fælt, trugade seg til baade det eine og det andre og skræmde mest Vitet av Kvinnfolket paa Garden. Daa tok Tomfrui Mod til seg. I Lensmannsuriform med Logboki under eine Armen, Farni under andre og digre Kollstrik kring Munnen, gjekk ho inn til Fantarne, bad deim hava seg undan, og sagde til ei av Gjentom, at ho skulde springa upp i Borstova til dei 9 Kararne, som der sat og beda deim koma ned. Ho heve ventelege gjort sine Saker godt, for Fantarne spa knade og hadde seg ut som snøggaste. Ein kunde visst samla i Hop mange slike underlege Rispor um Livet i desse avleides Bygder, naar ein var der lengre.

B o d e.

Byen Bode skulde med Ketten hava Namnet Hundholmen, og det Namnet høver mykter betre, for der er sthygt. Men gjeng ein so berre vel ein halv Fjordung utanfyre Byen til Prestgarden, er det med det vakkraste du ann sjaa. Kyrkja og Prestgarden ligg i ei liti Doff millom store Bjørkehaugar so lognt og tekkelegt, og so ser ein derfraa uthver Saltenfjord med Fjell som blaae, skjmande Kyrkjetaarn. Kyrkja er fraa det 13de elder 14de Aarhundrad.

Paa eine Muren er det innfelt ein gamall Gravstein med ein tjukk, feit Prest i Ornat, og der kann ein lesa: „Her huiler Hans Lauritsen Blix, Sogneherre til Baadegjeld och Prowist offuer Saltens Lehn, født och baaren Anno 1596 och i Herren Hen soffuit saligen Anno 1666.“ Der gjeng mange Segner um denne Steinpresten; ein skal inkje uneist kunna spotta elder gjera honom nokot ilt. Ein kaat Gutunge, som slo Beslesingren av honom, gjekk fraa Vitet, og ein annan, som vilde forgripa seg paa honom, vardt naamen. So var det daa ein Bymann, som tok paa seg at rydja ut denne Overtru or Alnmugen. Han reid framum der og slo til Steinpresten med Svipa, men i det same snaavar Hesten, han dett av og brøyt Fingren sin, og skamfull og flat vardt han innboren paa Prestgarden.

Alttertabla er elles merkeleg. Ho er fraa 1670 og er eit rikt Friskjerararbeid. Her er Adam og Eva, Moses og Aron, Petrus og Paulus. Nedst paa Tabla er utbygt som ei Stova, der er sett Bord og Benkjer, og paa deim sit Jesus med dei 12 Apostlom etter Rad og held sidste Paaskemaaltid. Alttertabla er gjevi Kyrkja av Kjeringi til Steinpresten, ho kunde inkje faa Ro i si Grav, fyrr Tabla

var oppsett i Kyrkja. Ho skal hava kostat store Pengar, denne Tavla, men Steinpresten var og ein grunnrik Mann, som tente grust paa Lofotfiske. Bilsæte av honom og Kona hans heng i Kyrkja.

Paa Preikestolen er det og mange Utstjeringar. Umfram dei 4 Evangeliemenner, er der ein Biskop i katolsk Bispeklædnad, og so eit Mariabilæte med tvau Born paa Fanget, Jesusbarnet med eit gylt Eple, og so ei liti Gjenta med Aruna paa og gylt utsleget Haar, som tøygjer seg etter Eplet. Kvad dei hava meint med detta, veit eg inkje.

Prestgarden er ein gamall Hovdingagard med latinsk Inskrift hver Dyri, gamle Beggjedukar, Maalarstykke og skapt som til Skrymt og Spøfri. Det er nog inkje so reint fritt fyre det helder ettersom dei segja. Presten Schølte, som heng der paa Beggen, vandrar endaa i fullt Ornat rundt i Prestgarden um Næterna. Han hadde havt slik Hug til at studera til Doktor, men vardt tvingad av Fader sin til at velja Presten. Han gløymde inkje Doktorhugen sin likavel. Han fekk mange Rom i Prestgarden gjorde til Sjukehus, foor desutan rundt ikring og gjorde mange Under paa sjuke Folk, so han galdd fyre litet av ein Trollmann. Han tok aldri Betaling

fyre Umaken sin. Han var grunnrik, og daa Son hans døydde barnlaus, gav han alt Godset til Stor=skulen i Kristiania til eit Regat fyre fatige Studen=tar, som studera til Doktor. Det er det største Regat, Skulen kann raada hver.

Den store Stova i Prestgarden ser rett ut som ei Hovdingastova. Den gamle Husbunaden, som var her fyrr, hadde Kong Karl den femtande til=bytt seg, men endaa stend daa Peisen, innbygd med Treverk med gylte Sular og adelege Vaapenmerke, ei Greivekruna, som kviler paa ein Bibel, og eit Sverd. Eit stort vakkert Bilæte av ein Adels=mann heng paa Veggen; reisande Engelsmänner hava sagt, det er Karl Edvard, den sidste av Stuarterne. I Sideromet, der Ludvig Filip laag, den Gongen han var paa si Finnmarksferd, er der snodige Begge=dukar, Kvinnfolk med Jarnsprikestakkar og Vistor, elskande Par klædde som Langgodsfederne vaare. Paa Prestgarden heve det fyrr voret Taarn, no er det nedrivet, daa dei laut betala Skatt av det.

Tett attmed Prestgarden ligg det ein Gard, som Amtmannen fyrr budde i. Han og Presten laag stødt og kjelade, so Peder Dass skreiv um den vesle Bekken, som renn millom Gardom:

Smellem dem begge der rinder en Bæk,

den skyller nok deres Kjærlighed væk.

Dei flost og um Skoggrensa, og Presten flagade hver, at Amtmannen hogg langt inn paa hans Grensfor. So fekk dei reist ein Stein paa Grenseskilet, som dei kallade „Krusemynten“, av di Presten heitte Kruse og Amtmannen Munte. Steinen hava Folk leitad etter i 50 Aar, no hava dei sidstpaa funnet honom fram, forgrodd med Mose, men K. M. stend innhogget der tydelegt. Vardt dei no stundimillom blide paa kvarandre, gav dei kvarandre Jordteigar, so endaa finst det smaae Teigar midt inne paa Prestgardsjordet, som høyrer andre Garden til.

Saltdalen, Ranen og Vessen.

Saltenfjorden fekk eg inkje stort godt av, men eg siglde daa den namngjetne Saltestraumen, som endaa veit at raada somhyket, at Dampen vakkert maa bøygja seg og retta seg etter Straumskifte; han kann inkje bakka seg upp, naar Straumen gjeng stridt imot. Og her var det daa Raud hin ramme budde, som gjorde Olav Trygvesson somhyket Mein. Fyrst flost han med honom i Lag med dei andre Haalagalendingar, og daa so Kongen etterpaa vilde knipa

honom paa Garden hans, galdrade han paa honom somhyket Skodda og Uveder og Motstraum, so Kongen laut snu. Eit Bil etter kom han attende og skulde freista, men Raud var vaken han, og same Driv og Skodda stod utigjenom Fjorden. Kongen laag og ventade og ventade, men daa det inkje vardt likare, gjekk han til Biskop Sigurd og spurde, um inkje han var Mann fhre at vinna paa dette Djevelfskapet. Biskopen svarade, han skulde freista, og dermed so tok han alt sitt Messeskrud, gjekk fram i Stammen paa Kongsskipet, kveikle Rjertor og bar fram Rønhelse; so sette han eit Bilæte av Kristus paa Krossen upp i Stammen, skvette Vigselvatn paa heile Skipet, og so las han Evangelium og bad med høg Røhst. Daa det var gjort, bad han Kongen ro til og sjaa — Sjoraaket skilde seg og stod tjuft som Murar paa baade Sidor. Kristi Kross og Bøni skar Veg, og i Rjølvatnet paa Kongsskipet gleid heile Floten innerter, Skip fhre Skip, radt til dei kom aat Garden hans Raud. Daa kneip Kongen Raud, og daa han inkje vilde avsverja Heidningatrui si men tvertum spottade Gud, so drap Olav honom paa ein sthgg Maate. Han sette ein Lur inn i Munnen hans, stakk ein Drm i Luren og

tvingade Ormen med gloande Farn til at ganga ned gjennom Halsen paa Kaud. Kaud liver endaa i Segni deruppe som ein stor Trollmann, og dei slyna Sundet, der Olav skar seg igjennom, men no er det sjølsagt St. Olav, som skal hava skoret seg Veg igjennom Fjellet der, daa han var etter Troll.

Saltdalen uppetter er ovlege fager. Lange Furemoar med Berlyng i Grunnen, skogvaksne Kollar, store, flate Slettor, der Gardarne ligg i store Klumpar, og so grøne, bratte Bakkar som Festningsvol-lar, ofta med Oldersskog. Det saag ut til at vera Velstandsfolk alt ihop, her liksom i alle Nordlandsbygdom. Her maatte dei kunna liba av Fordi, men Ungdomen strykt stødt paa Fiske lel, og Baatebyg-gjarar finst det mest paa kvar Gard. Det var underlegt at sjaa dei nybyggde Baatar standa langt upp i Landet, men dei fløyta deim ned etter Elvi og fjøyra deim sume Stykke paa Fjøret. Nordlandsbaaten er fagrafte Baaten i Landet. Den frie, karslege Reisning, den kveldde Barmen, den lette, liduge Skapnad. Gjennom heile Ranen ser ein og det same, Baatar mest paa kvar Gard.

Dei hadde mest skræmt Livet av meg i Bode med at fortelja um, for umogelegt det var at finna

fram til Ranen um Fjellet, og so var det ei av dei lettaste Fjellferder eg heve gjort. Det er 6 Miler hver, men paa Vegen heve Telegrafstjorni bygt tvo makalause Steinstovor, der du kann finna alt, du tarv, um du vil vera der Notti. Der er Ved og Koffikjetel og Kopper og Fat og Bytta og Øks og Skinnfeldar og Aaklæde. Kjendtmann tarv du inkje; det er berre at fylgja beint etter Telegrafstolparne, so kjem du fram. Fjellet er lik dei mange hundrad Høggjell i vaart Land, Rung- og Steinvidder med smaae Tjørn innimillom og blaae Fjell i Himmelsynet. Ridi upp fråa Saltdalen var skogutt, og naar du vardt turr og heit i Munnen, so stod Blaaber og Molteber med Vegkanten og baud fram Viporna sine. Ja Moltor — stod det inkje reint raudt etter deim som Blomar burtetter Fjellet sume Stader; men so var dei inkje gjorne. Det var som Tantalus¹⁾ at kvila millom lofkande Frukter og inkje kunna taka deim. Daa Skreppa var tung, og Vegen lang, tok eg Kjendtmann dei 4 fyrste Mi-

1) Um honom fortelst det i ei græsk Segn, at han traassjade Gudarne og dishyre til Straff laut liggja millom dei yndelegaste Frukter, men naar han fyrst rette seg etter deim, bøygde dei seg attende.

lerna, og me sat daa og kosade oss i Fjellbudi, kveikte Varme paa Peisen, sette Koffikjetelen paa og fekk Nista vaar fram. So sagde Girik Farvel og strauk heim, og eg var daa einsleg att paa ville Fjellet. Det er underlegt at vera einsleg so langt fraa Folk; ein kjenner seg so utrygg, so hjelpelaus. Eg skulde freista at sova, men det vilde infje ganga; eg drøymde um Huldr og alt som til var, og so fraus eg, endaa eg hadde lagt paa meg alt eg hadde i Skreppa. Skinnfelden, som hekk paa Slindi, vaa-gade eg meg infje i Rast med; eg tenkte paa det gamle Ordet „her er mange her, sa' Guten, saag i Huva si“. So stod eg upp Kl. 3, kofte min Koffi, vaskade og sopte etter meg og so —

„Farvel Huldr, som her budde,
flyt no du 'ti Selet inn,
Vinterstid er ilt at liggja
ute baa' fhr Ve'r og Vind.

At eg med heile Føter kom ned til Kanen var ei Guds Luffa, for Urdi eg laut krabba fram gjennom, var so forgrodd av Gras og Blomar, at eg, best som det var, reiste ned i eit Hol. Og so blaute Myrrar ender og Gong, so eg laut krøfja langt upp i Urdi til at sleppa fram. Eg kom daa sidstpaa ned

i Dunderlandsdalen, so trøht og trota, at den ma-
kalauft fagre Bjørkaskogen, som eg gjeff igjenom,
ingi Magt hadde hver meg, eg berre stundade etter
Mat og Seng. Eg undradest paa, at eg inkje raa-
fode ein Sæter, daa Fjellet tok til halla undan, og
eg saag gilde Beite paa baade Sidor av Dalen,
men nei — Sætrastel bruka dei inkje heruppe en-
daa. Det var fleire Gudbrandsdøler, som hadde
faret der og undrat seg paa det same, sagde dei,
men for kunde dei tenkja paa det, naar dei laut draga
 $\frac{1}{2}$ ja endaa 1 Mil fraa Garden. Eg fortalde
daa, at paa vaare Kantar hadde dei fleste Sætrarne
sine 3 Miler, ja mange til 5 Miler fraa Garden,
men daa slo dei Henderna i Hop. Dunderlandsda-
len er yndeleg med sin tette Bjørkaskog og smilande
Engjar innimillom. Naar ein kjem lengre ned i
Stordalen, ser det ut som i ei vakker austlendsk
Skoghygd: Skogaasar med Gron paa baade Si-
dor, Elvi i Midten og grøne Gardar, naar Dalen
vider seg ut og giv Rom. Ettersom ein nærmar seg
Fjorden glid Nasarne til Sida, Slettorna verd større,
Gardarne fleire og med Fjordgapet ligg daa som ein
heil By, der Pakkhusi og Bygnadarne hans Lars
Meier, Landhandlaren, herskar hver dei andre. Det

var straalande Solskin, daa eg gjekk med Skreppa paa Rygg dei sidste Milerna nedetter Dalen. Dei skiftande Skoglider, den sjogrøne, blanke Elvi, Søndagsstilla og den Gleda og Lukka, som Solljoset fastede hver det heile, gjorde meg so lett og glad; det var ein av dei lukkelegaste Dagar paa Ferdi. Men so tok eg og til at trøytna dugelegt, og Tankarne um ei god Seng hjaa Landhandlaren og all den andre Mathygge, slikt eit Stalle kann bjoda ein forsvolten Ferdamann, raadde med Skogpoesien. Daa eg so endeleg kom fram til Meier, var det berre sovidt eg vaagade meg inn i den fine Hagen upp mot det gilde Huset. Ei ung Gjenta gjekk og stelte i Hagen, det var Lærarinna fyre Bornom. Ho fortalde meg, at det ingen var heima, dei var alle paa Fesjaa uppi Dalen og kom fyrst heim ut paa Notti. Daa eg spurde etter Hus, saag ho fyrst stort paa meg, fæl som eg saag ut etter Fjellferdi; so sagde ho, som sant var, at Huset var so fullt av Gjester, at ho visste inkje av Rom at jegja, men ho laut snakka ved Tenestgjenta fyrst. Enden paa Affederingi var daa, at dei hadde eit litet Rot burti ein annan Bygnad, men det var so simpelt, at det var vandt um eg vilde taka til Takke. Sau det var

meg det same, naar der berre var Seng. Men kvat var daa Namnet mitt? „Kristofer Janson.“ Mei daa glaamde ho stort. „Kristofer Janson — han som heve skribet 'Liv' og 'Marit Skjølte'?“ Sau det var nog so. — Men daa skulde du set Moro. — Hagagrindi, Dyrerna upp, Ruggstolen fram, bayersk Öl, Egg, Kjøt, alt det beste, Huset aatte, sett fram, fineste Romet i Huset stelt til aat meg, Kvinnfolket, som laag der, utjagat og ned i Kotet, som eg skulde havt, og ein Plakat oppsleget paa Porten i desse Ordelag: „Diktaren Kristofer Janson søv i Romet der og der; Kvinnfolket maa hava seg ned i Kotet.“ Denne Tillysning tok daa mot „Fesjaafolket“, daa dei kom heim um Notti.

Men daa Kristofer Janson laag i den mjuke, gode Sengi, som han hadde vunnet utan Sverdsflag, i det smakfulle Romet med Bilæte etter Tidemann paa Beggjom, tenkte den gamle Adam i honom soleides: „Civilisationen“ er daa ovlege god, serleg naar ho tred fram fyre ein svolten Vandringmann i Skapnad av friskt Braud istadenfyre steinharde „Kamkator“, som Peder Dals hng so oppglødd um i sin „Trompet“; elskeleg er han, naar Dyrerna spring upp fyre Namnet Kristofer Janson, og ein daa

er kjær Vinagjest, som ingen Rekning skal betala, men berre verd beden um at vera lenger. — — — Men Skjemt til Sida! Ataat det, at det maa vera meg kjær, soleides at finna ein Heim og Kjenningar og Viner millom villframande, fhredi dei hava meg kjær gjenom mine Bøker, so er det og saart at tenkja, at dei, som dette er Tilfelle med, endaa i vaart Land mest er Embættesmännerne og Folk av Bydannelsen, stutt sagt dei, som eg, med at skriva paa Landsmaal, paa ein Maate heve skilt meg fraa, i det minste skræmt burt. Det er saart, naar ein arbeider fyre Bonden og vigjer seg heilt til honom, daa at sjaa, at ein infje heve rokket til Durstoffken hans endaa, at ein infje er meir kjend, en um ein var dotten fraa Maanen. Det er naturlegt, at det er so, men det er tungt. Her i Ranen, og visst i alle dei indre Nordlandsbygder, er Landsens Diktatarar reint ukjende endaa av Namn. Bjørnson, Ibsen, Vinje, Lie kann fyre deim lika godt vera Namn paa Skræddarar og Skomakarar. Men kor kann ein venta annat, der alle gamle Minne fraa Song og Saga er burtdøydde, der Folket endaa infje er komet solangt, at dei halda det minste Bladet. Her var store, rike Gardar i Ranen, der dei

inkje heldt somhykt som „Almudennen“. Livet gjeng i sitt daglege Traff, og dei veit inkje um nokot av det, som hender utum Bygdi, med minder dei faa høyra det av Kramkaren elder Bygdarsnakk. Eg kom paa Tale um „Tusindaarsfesten“ som nettupp hadde voret, med ein Gardmann, som skysfode meg ei Mil der øvst i Ranen. „Ja det skulde daa voret etter ein gamall Heidning, som heitte Haakon elder Harald, hadde Folk sagt.“ Eg spurde, um han daa inkje visste meir um honom, um han aldri hadde høyrte gjetet Namnet Harald Haarfager. Nei det hadde han daa aldri. So fortalde eg Haralds Saga der paa Kjerra me sat. Daa skulde du set honom. Hugo vardt so store og blanke; heile Tidi, med' eg fortalde, hadde eg hans: „nei seg det! — umogelegt! — netupp! — rett so ja!“ — til Fylgesvein. Daa eg sluttade, sagde han: „nei, den Boki, som det stend i, maa eg kaupa meg, for dyr ho so skal vera.“ Na her er store Ting at gjera, dei lengta, utan sjølv at vita det, etter meir andleg Næring en Pontoppidan kann giva, som verd pluggad inn i deim i Skulen; dei er takksame fyre det minste, naar dei berre faa det i ei Form, simpel og greid, og som dei kann kjennast ved og hyggja seg aat.

Det er ingen Ting, som soleides styrker meg i mi Tru paa, for naudsynlig Maalsaki er fyre vaart Land, som at lyde paa ein Skuleeksamen, og det fekk eg daa, daa me var fremkomne til Storforshei. Der stod desse smaae Stakkarar, som leidde seg nogso friskt ute paa Tunet, nett som Syn-darar fyre Skulebordet, glodde framfyre seg med nokre daude Fiskeaugo, og remsade med ihoplagde Hender paa det stivaste Bokmaal etter Pontoppidan og Rakisma. Ein gamall Støyt av en Prestemann var daa Skarprettar her, Skulemeistren leidde Dsferdyri fram. Eg thkjer altid slik Syn-d i Skulemeistrarne. Um det enn er nokot til Kar, som heve Hug at gjera Skulen frisk, hyggeleg og kjær fyre Borni, so er han magtstolen paa so mange Maatar av Log, Prest, Skulekommission og Lærebøker, at han med sin beste Vilje inkje kann leda seg som han vil. Denne Kroppen her sat no og og vreid seg paa Krakken. Bonden, som skysfode meg, hadde alt fortalt, kvat Kar eg var; dei kom og baud meg Mjølk, og han slo dugelegt av i Skysfen fyre Harald Haarfager si Skuld.

Synst i Ranen heve Saabælbladet veft litet Liv, um det inkje alt er av det gode. Saabæf var

den Mannen i Noreg, som var best kjend heruppe, og som Bønderne gleddest ved. „Den Saabæk er ein gild Kar, han hjelper Smaamannen han“ var det vanlege Ordet um honom. Dei taka no ogso hans Namn „forfængeligt“, for ettersom eg kunde skyna, tru dei um honom, at han skal hjelpa til at velta all Skatt, all Byrda, alt Offer paa Storkevarne, so Bonden kann sleppa fri. Det var inkje stor Fedralandshug elder stort Livssyn, som syntte seg i Samtalem deira, det var Sjølvkjærleiken og Hatet mot Embættesveldet, som stakk Hovudet fram. Det er rimelegt, at dette maa vera den fyrste Livssyntring, og at denne maa te seg hardt og hatefullt her i desse Bygder, der Bonden meir en andre Stelle i Landet heve voret eit umhyndigt Barn under Embættesmannen. Eg talade med ein Embættesmann paa Hemnes um detta, og han klagade gudsjammerlegt. „Det at vera Embættesmann her, er det same som at vera ein Kjeltring,“ sagde han; „eg kann gjera, kvat eg vil, segja kvat eg vil, alltid verd det møtt med Mistru, der skal gjøyma seg Tanken um Vinning under; det er inkje greidt at arbeida under slike Forhold.“ Og det er sant, det maa vera hardt, og det maa ganga ut hver mange

skuldbause og velmeinande; men det peikar og paa Forfedra Synder, som den Vetti, som liver no, maa sukka under og avsona. Naar Vefings=Tidi er ute, Synet til Bonden klaarnat, Tanken lyft upp hver det smaalege, daa vil dette Misforhold kverva burt av seg sjølv. Men det gjeld og um, at Embettesmannen forstend Tidarteifni, infje set hardt mot hardt og endaa drøymmer um, at Bonden maa verda dregen inn i hans Dannels, skal han verda ein brukande Kar, den Dannels, som heve voret so unorsk, so ufolkeleg og dishyre og boret slike beiske Frukter.

Morgonen etter laut og segja Velfar til desse gjestmilde Folk, som berre had meg vera lenger, og taka med Dampskipet til Hemnes. Sukka var med meg daa som alltid. Eg skulde hava Skjot 2 Miler inn til Rorgendalen, men det var infje at faa fyre Gull no midt i Skurd=Dnni. Daa laag Doftaren ferdug med Baaten sin og skulde dit inn, og eg fekk vera med. Rorgendalen er rik og fager, Skogland med Gardar uppetter Nasarne. Daa eg stod paa Høgdi og saag uthver, var han infje ulik Gausdal, thkte eg, berre fagrare. Det var ein vakker Dag eg gjekk burtetter Skogaasarne her, Soli skjein paa

Bjørkebladi, so dei glitrade som Sylv, og paa vinstre Hond, langt burte, dukkade Dfstindarne upp or Snjohavet som blaae Piggar. Paa Langmo raakade eg paa ein Døl; han var Dovring, Skulemeistr, hadde gift seg inn paa Garden og fenget Fa'r og Mo'r og heile Huslyden upp aat Nordland. Han fagnade meg vel, daa han kjende Namnet mitt, og me sat og pratade ei god Stund. Han fortalde meg, at det paa ein Gard langt uppe i Skogen paa andre Sida Elvi var ei Gjenta, som hadde voret paa Folkehøgskulen i Stjørdalen, og strakst strauk eg daa dit. Det er underlegt at ganga einsleg og tulla i ville Skogen, der det snaudt finst Veg og er langt millom Gardom; men Bønderne veit alltid at giva sliik fast og god Greida, at den, som er litet fjellvan, infje heve godt fhre at tulla seg reint burt. Eg fann no og fram til Bleikvasflid, og her fekk eg daa sjaa ein god, nordlendsk Fjellgard og fekk kvila meg ut hjaa hyggelege Folk. Um Sumaren held Nordlendingen mest til i Eldhuset, og det er daa tillagat nett som ei gomol, norsk Stova fraa Sagatidi. Det er ei Kottstova med Bjore og Takbjelkarne sparte av Røyk, Naren midt paa Golvet, Matgrnhta hangande i Skjeringen hver Elden, Langbord og

Bentjer i eine Enden. Det var morofamt at sitja her med den sprakande Elden og fortelja um Olav Trygvesson og Nordlendingarne, Mannen kjende det nog fhyr fraa ein gomol Bok av Ramus, som han aatte, men no vardt det so libande, som han hørde deim snakka, sagde han. Elles er det trongt um Folkehjelp heruppe um Sumaren, Slaattekarar er inkje at faa fyre Gull, og Tenestgjentor er det mest likjo vandt um. Herupp skulde dei draga mange av deim, som er plaagade av Amerikasotti. Denne Garden, og dei fleste Gardar her, er Leiglendingsgardar. Det er Koldevin, Brodtkorb, angelske Stiftelse i Trondheim, som eig mest halve Nordland; men ho er inkje stor Avgifti, som Jorddrotten krev, og dei var velhaldne dei fleste av desse Bygselmenner. Likvel var det at hyskja, at dei kunde løysa desse Gardarne ut, for det er underlegt, for den Tanken kvesser baade Hugen og Dugen hjaa ein Mann at han er fri, og at hans Arbeid paa Garden skal koma Sonen og Metti nedetter til Godes.

Det var ein hyggeleg Dag eg hadde paa Bleifvasflid. Friske Blomar møtte meg i Glaset, daa eg slo Hugo upp, og Molteber hadde „Karen“ funnet i Skogen aat meg. So song eg med henne,

manade fram atter gamle Folkehøgskuleminne og hjelpete til med Høyingi. Dagen etter fylgde Mannen meg gjennom Skogen eit Stykke og fortalde um Starkad; det var ei underleg livfull og poetisk Sjæl her uppe i villske Fjellmarki. Det var Ramus, som hadde gjevet honom Kjærlæike til dei gamle Minne og Hug til, at Borni hans skulde læra meir. For ein Skatt slikt eit gammalt Ervestykke kann vera paa ein Gard, der dei ligg utestengde fraa den andlege Røra elles i Vandet, og maa liva sitt einslege Liv.

Eg var inkje langt fraa det store Røsvatnet no og hadde Hug at gjera Kroken um det, men det var inkje slikt lagat. Fyrst gjekk eg og tullade i Skogen og paa Myrom mest i 2 Timar etter Slaattefolket, daa eg laut hava meg kjend Mann; so laut eg attende til Garden eg var komen til, og freista koma hver Elvi paa ei onnor Leid; men alt eg huade og skreik, var det ingen, som vhrde meg. So fekk eg Kjeringi til at losa meg aat Slaattefolket, men daa var det lidet so langt paa Dag, at eg maatte taka beinast um Fjellet til Bessen. Skoddutt vardt det paa Fjellet og Musevatn, so eg dyvaat naadde fram til fyrste Gardarne i Almliddalen. Her hørde eg daa strakst det snodige Bessenmaalet,

som gjerer a til æ (jæ istadensfyre ja) og e til i (fir, Fjill istadensfyre ser, Fjell). Kornet stod alt paa Staur, og Augustmaanad var netupp byrjad; vinlegt og vakkert var her. Dagen etter var eg daa i Store Bessen, saag atter Fjorden og ventade paa Damphesten, som no skulde bera meg ut millom Sund og Skjer og Dyar. I Bessenbotnen ligg daa mest ein liten By, Mosjøen, eit utekkelegt Fantahol, som alle slike „Dyrar“ er. Um Notti slost dei utanfyre Huset, der eg laag, og braut Foten av ein Mann. Her er no og samlat alt Slag Kask, som fær seg Arbeid paa dei store Sagbruk, som Engelsmennerne hava bygt her, etter at dei hava kaupt Skogarne. Det ser ut til, at dei skyna seg paa den Kunst at reinska Skogen desse Engelsmennerne; i Nar hadde dei hogget 22,000 Tnlvter, Naret fyrr 16,000; driv dei paa so hardt, verd nog Bessenfallen snart fleinskallad, endaa han no saag ut til at hava diger Lugg til at taka av. Harmelegt er det, at alle desse Pengarne skal ganga til Utlandet, og so attpaa Bygdi verda øydelagt. Det er infje nog med, at uvituge Folk av vaare eigne ruska og riva i vaare arme Skogar, no skal Utlenningar og faa Tak i deim. Her er svært til Han-

delsliv no her i Vessen, Skip ganga og koma stødt Sumar og Betr; det er Timbr og Bord, som ganga til England. Gjestmilde Folk var her som all Stad i Nordland. Dampen kom daa, tok meg vidare, og Dagen etter var eg i Brønøh.

Torge og Torghatten.

Torghatten og dei gamle Minni fraa denne vesle merkelege Dy vittade paa meg, daa eg stod paa Troppi paa Prestgarden i Brønøhsfund, og daa det var Solskinsvedr den Dagen, fekk eg meg strakst Taf i ein Baat og for dit ut. So her var det, du budde Torolv Kveldulvson! Ein vinleg Gard i Rind av Torghattfjelli, infje alt so stor, flate, grøne Marker som halla jamt mot Sjoen, elles sfoglaust. Det maatte nog vera Fisket og dei makalause Egg- og Duncær, som bar Rikdomar til Torge den Gong som no. Garden hans Torolv laag litet burtanfhyre der som Garden no ligg, dei slyna endaa Tufterna av det digre Skipsnaustet hans. Det var snilde og hnggelege Folk, som no budde paa Torge; det var so reint og fint og velstelt i alle Maatar, at det var Hugnad til at sjaa; Komoden og Skjenken og den andre nette Husbunad hadde

Gamlen paa Garden gjort med eigne Hender. Likso fint var det i Plassarne paa andre Sida Torghatten. Dei kjende nog Saga um Torolv Kveldulvson men mest etter ei Bok, som Stortingsmann John Nordhuus lagde upp 1848, og som er ei Skildring av „Brønø Hovedsogn“ i stort og smaatt. Meir livande paa Folkemunn var Segni um Alfel Gintersberg og Kona hans, som aatte Torge paa Fredrik den andre si Tid, daa den nordiske Sjauaarsfrig var ifring 1560. Han var ein tyff Adelsmann som hadde fenget Fotfeste heruppe og styrde Helgeland som Tut. Han var hard og streng mot Bønderne, tok fraa deim baade Forder og annat, og naar dei spurde harme, um han visste, for mykjet som hørde til Torge, svarade han byrg: somykjet som eg kann øhgna fraa Garden. Kona hans var Kirstine Benkestokk men som av Segni er døypt til Groe. Ho var, segjer Segni, so rik og byrg at det var utan Maate. Ein Gong stod ho paa Bryggja og saag sine 7 Skip koma heim fullladde, og daa tok ho ein diger Gullring av Tingen, heiv honom i Havet med dei Ord: „likso umogelegt, som det er, at denne Ringen kjem atter, likso umogelegt er det, at me kann verda fatige.“ Men Ringen fann ein

Fiskar i Magen paa ein Fisk, og Frua fekk honom atter, og no valt Ulukka inn paa deim; Skipi forliste, Garden brann, eine Dotteri vardt gift med Sjørøvaren Magnus Heinesson, men fhyr han foor fraa Torge lofkade han Syster hennar med seg til Sjøs og hadde desutan forført den tridje Systeri. Daa hennar Skam vardt openberr, vardt ho innmurad paa Bergenhus Festning. Elles fortel Segni, at daa Groe Güintersberg med 7 Døtter skulde kjøhra til Bedehuset paa Lunderhaug, kjøhrde ho ned i Tilrumsvatnet, og der bleiv dei alle. I Ryrfja i Brønøy hekk der til 1772 ei Tavla, der ein saag baade Aksel og Kirstine med 4 Sønner og 6 Døtter. Marknadsplassen paa Tilrum er elles namnspurd av alle dei Dragsmaal, som hava voret milsom Overhaldingar og Helgelendingar, der Helgelendingarne stødt fekk Bank; men etter Ufredsaari i 1807 og 8 tok Helgelendingen Mod paa seg, og no lht Overhaldingen giva seg.

Her er mange Segner her i Brønøy. Paa Garden Skille budde soleides i Bhrjingi i fhyrre Aarhundradet ein rik og girug Gast, som grov Skattarne sine ned i Skogen. Men der fann ein Husmann deim og tok heile Greida. Daa Kniparen

saag, at Pengarne var burte, drap han seg sjølv. Husmannen, som fann Skatten, heitte Herman og var slik Krypling, at daa han skulde gifta seg, drog Medhjelpararne honom paa ein Kjelke upp aat Altaret. Han gjekk etter den Dag under Namnet Herman paa Kjelken.

Paa Kvaløhi gjeng endaa Segni um Handelsmannen Peter Ebbe, som budde der 100 Aar sidan. Han hadde slik rivande Kjering, Kari Kolsteinsdotter heitte ho, at ho strauk til Bergen med Segti, medan Mannen sat heima og saug paa Labben. Daa ho døydde, gjekk det attende fyre Peter, og verre vardt det, daa han gifte seg med eit Vaustroll fraa Bergen, som heitte Gunhild. Um Kjærleiksbæven-thri hennar gjeng endaa Bygdarsnakket.

Paa ytre Torge budde i Fyrstningi av 18de Aarhundradet den fyrste Mannen som strauk til Lofoten med Tossegarn. Namnet hans var Peter Ulrik. Han fekk ein ulukkeleg Vagnad. Han hadde med Guten sin voret inne i Naumdalen etter Trevrøke, og der hadde han fenget Taf i tvo Maskor, som var sjeldshnte den Tid. Paa Heimvegen var han innum Buskholmen, der det budde ein gamall Husmann, og der skreemde han med Maskom solei-

des Vitet av deim, at Kjeringi uvitade og Mannen mest gjekk fraa seg; dei trudde, det var Djevelen sjølv med ein Fylgesvein. Daa no Mannen raadde med seg litet, tok han ein Baat og strauk som fortaste burt aat Presten paa Nærøh og fortalde det, som hendt var. Presten skynade strakst, forleides det hekk i Hop, og sette etter Djevlarne, men naadde deim inkje. Presten gav seg inkje med dette og fekk Saki fyre Ketten. Peter Ulrik vardt innstemnt og no vardt det Halsvor i Leiken. Det stod slik Støkk av Dvrigheiti den Tid, og Peter Ulrik var so rædd fyre at koma i Skade fyre det han hadde gjort, at daa dei tvingade honom til at gjera Eid, svor han paa at han ingen Ting visste um det heile. Men fraa den Stund hadde han inkje ein roleg Dag. Han sjuknade burt baade paa Sjæl og Likam.

Torghattholet er merkelegt; ei diger Steinurd, forgrodd med Eimestabbe og Gras, ber dit upp, og svarte, bratte framstupande Bergveggjer er Durstolparne til Halli. So tred du inn. Kvelvingen er so høg, at dei godt kunde sigla gjennom med ein Tremastring, store Steinar slengde fring kvarandre i ville Kast er Golv, og so ser du tvert igjennom Berget Himmelen og Havet med Dhar, Holmar,

Skjer og kvite Segl. So sng og kling det, berre det rapar ein Stein, Maalet ditt verd mangdubbelst. Kvar Fossoknott samlast Ungdomen fraa heile Grendi med Felor og Dragspel her i Holet, daa er her Song og Raatt og Klang i Føtunstova, daa sfin det av det raude Baalet gjennom Torghattholet. Eg sette meg i Urdi framfhyre det uhorvelege Kvelvet med Bertuvor, Bring og Bregner kring meg og saag paa Refa-Møhi,¹⁾ som lyste seg blaa derute i Himmelshnet. Hestmannen²⁾ paa Hestmannøh skaut ei Pil etter henne, men eit Halmstraa laag i Wegen, og Pili flaug gjennom Torghatten og skar ut Holet. Refa-Møhi saag Pili koma flugande og bøygde Hovudet undan, so det endaa sit skakt, og Pili datt ned tett attmed henne og er endaa sngande i Holmen der.

Eg steig upp aa Torghatten, han er inkje alt so høg men bratt. For eit Utsyn! Paa eine Sida det endelaufe Havet glitrande i Soli, paa andre heile Helgeland, med fine runde, vridne, nakne Knau-sar. Nordigjenom: Havet straatt med Dyar, Alsten, Tjotta, Godøh, Begøh, i Sud Innsiget mot Naum-

1) Cit Fjell paa Reføh. 2) Cit Fjell.

dalen. Eg krabbade meg ned atter gjennom Djuv og Gil og Staup og Hamrar; i Skorom voks det Smaabuskor, Bregner og Mose so tjukk og fin som den finaste Fløyelsdust; ein Rev smatt framum meg og under ein Stein.

Eg hadde voret inne paa Plassen, som ligg nedfjyre Torghatten; det var hyggelege Folk at suakka ved. Gamlen paa Plassen var sjuk i Mjødmen, so han litet kunde ganga, men daa han høyrde, at eg den Kvelden vilde fortelja um Torolv Kveldulvson og det, som hadde hendt paa Torge i gamle Dagar, sagde han: „ja daa lht eg nog faa Staven og sjaa til at krabba meg fram.“ Det vardt for seint for Gamlen lel Staffar, for fyrst Kl. halv 10 paa Kvelden samladest Folket, daa dei laut driva hardt paa Onni den Dagen, det var slik makalaus Høyterre. Og daa fortalde eg paa Lag soleides:

Saga um Torolv Kveldulvson.

De hava vel allesamen høyrte gjetet han Harald Haarfager, den Kongen, som øydelagde alle Smaakongarne i Landet og samlade Riket til eit. Det var inkje lett Arbeid, han der tok paa seg, for Nordmannerne den Tid var sjølvraadne, og Fri-

domshugen var soleides inngrodd i deim, at dei littede tolde hava nokon hver seg. Daa Harald dishre var nøydd til ofta at taka paa deim med harde Hender, so strauk mange burt ifraa Landet med alt dei aatte og busette seg paa Island, Færøharne og dei skotske Dyarne, som soleides fekk Folk; dei som atter var, klagade jamt hver, at Harald gjorde deim til Trælar og tok Fridomen fraa deim. Men endaa det at Nordmennerne soleides i mange Stykke laut mislika han Harald, so stod det slik Støff og slik Glans av Namnet hans likvel, at til honom flokka=dest alt av Ungdom, som traadde etter Storverk og lengtade etter Æventyr. Det hadde no og gjenget mest som ein Leif fraa Slagmark til Slagmark; der den unge Kongen med det lurvutte Haaret¹⁾ og Uvbednerne²⁾ etter seg skreid fram, stoff alle undan; ingen var god at standa seg mot honom, og soleides gjekk det i ein Sigersgong fraa Upplandsfogaarne gjennom Trondheimsbygderne og heile Vestlandet radt til Hafsfjordslaget Aar 872.

¹⁾ Han hadde lovat inkje at skjera elder kjemba Haaret sitt, fyrr han hadde vunnet Noreg; dishre kallade dei honom Lurve-Harald.

²⁾ Namnet paa dei grumaste Kjemporna hans, av di dei klædde seg i Bargstakkar.

Daa no heile Noreg laag i hans Hond, galddt det fyre honom um at grunnfesta si Magt, og det trudde han best let seg gjera paa den Maaten, at han batt seg i Hop med dei megtugaste Etter i Landet og tvingade alle urolege Hobud inn under sin Farnvilje. Difhyre gifte han seg med somange Jarladøtter baade i Nord og Sud, difhyre vakade han med vart Muga hver alle, som han tykte lyste Hobudet vel høgt. Dette gjorde honom og mistruen og viljug til at lyda paa Baksnakk, so han ofta vardt uretferdig og laut gjera det, som han kvidde seg fyre, og som skar honom i Hjartat; men det galddt um med sterk Hond at vaka hver Livet til det nyfødde Barnet, Noreg som eit Rike, og fyre dette Verket maatte alt offraast. Detta maa ein koma i Hug, naar ein høyrer um, forleides det gjekk millom Kongen og Torolv Kveldulvson, annars kann ein lett koma til at gjera Kongen Uskjel.

Fader til denne Torolv heitte Ulv. Han hadde voret ein stor Viking i sine unge Dagar, no sat han heima paa Gardom sine inn i Fjordom. Dei kallade honom Kveldulv, av di han var so sømnug um Kvelden, og daa var han so sær og vill, at det var litet Raad at snakka til honom. Denne Ulv

var ein Kar av den gamle Skulen. Naar han kunde verja seg og sitt og, kom det høgt, si Bygd, so tenkte han infje lenger; det var Bygdarpolitiken, som raadde den Tid; Tanken um Fedralandet som Samling av alle Bygder med Krav paa Offer og Kjærleike, var reint ny, det var den, Harald Haarfager skulde bera fram. Daa Kongen hans soleidesjende Bod aat honom, at han maatte koma og hjelpa honom med Folket sitt mot Furve-Harald, dei skulde fara nord til Sunnmøre og slaa Lag med Kongen der, so svarade Ulv, at det var han slett infje nøydd til; vilde Kongen hans vera heima og slaaft i sitt vesle Land, skulde han møte fram men hver Landgrensa drog han infje.

Daa Kong Harald hadde vunnet Landet, sende han Bod paa Ulv og bad honom koma og verda hans Mann, men Ulv svarade, at han var for gammal og styrd no, men Spnerne kunde faa Lov at fara, um dei vilde. Grim elder Skallagrim, som dei kallade honom, av di han vardt fleinskallad so tidlegt, som var ein ægt Farsjon baade til Kropp og Sjæl, og som mest hadde voret heima og stelt med Garden, drivet Sildfiske og Smiding, svarade nei; det var det same, um dei baud honom verda

Lendermann, ¹⁾ han vilde inkje vera meir en Fa'r sin; men Torolv, som fraa han var 20 Aar stødt hadde faret ute paa Viking, hørde inkje so snart Tilbodet, fyrr han strauk stad med Vinom sine, Eyvind Lambe og Olve Snufa, eit Par Brødr, som hadde faret med honom paa Viking. Rvelbulv talde honom fraa at fara, han trudde inkje det kom nokot godt av det, sagde han, men Torolv var inkje til at halda. Der hjaa Harald raakade dei daa i Hop med ein ung, gild Nordlending, Baard Brynjulvson fraa Torge, og desse fjore fylgdest stødt aat som dei beste Biner. Serleg var det no Baard og Torolv, som gav seg i Fostbroderskap, og Torolv fylgde Baard, daa han var nordpaa og gifte seg med Sigrid av Sandnes (Sannæsfund) og var hjaa honom paa Torge eit langt Bil.

Fader til Baard, Brynjulv, var den megtugaste Mann der Nord; han var Lendermann og hadde Retten til at handla med Finnom og krevja Kongsskatten av deim. Daa Brynjulv døydde, fekk Baard Garden og all Rett og alle Embætte, som Faderen hadde havt.

1) Ein som heve fenget Land i Len av Kongen.

I Slaget paa Hafrsfjorden var dei 4 Vinerne med; dei var fremst i Stammen paa Harald sitt eget Skip og tok mot verste Støhten. Dei slost og som Karar, so det gjekk Ord um deim, at dei hadde voret dei formeste; men daa Slaget var til Endes laag Baard og Torolv blødande paa Deffet med mange Saar. Dei laag lenge av Saari sine, Torolv tok til at besna Dag fyre Dag, men det vardt verre med Baard, og daa han merkade, at detta vardt Dauden, bad han Kongen um Lov til at gjera som han vilde med Arven sin. Kongen gav sitt Samthkke til det, og daa sagde Baard, at han gav alt av laust og fast, som han aatte, til Torolv paa det Villkor, at han skulde gista seg med Enkja og fostra hans Son; „for honom trur eg best av alle,“ sagde han.

Det vardt no skotet til Vitnes paa detta, Baard døhdde, og Torolv strauk daa nordpaa til den nye Gården sin paa Torge. Fyrr dei skildest, gav Kongen honom Finneretten, desstutan eit godt, fullt tilreidt Langskip, og synte honom Heidr og Kjærleike paa mange Maatar. Enkja tok ogsø vel imot honom, endaa ho syrgde paa Mannen sin, lovade at giva honom si Hond soframnt Fader hennar inkje hadde

nokot mot det, og Brudlaupet stod same Haust. Um Betren døyhde Fader til Sigrid, og daa ho var einaste Dotter, ervde Torolv Sandnes og alt hans Gods.

Torolv var soleides vorden den rikaste og megtugaste Mann her Nord og han var og verd at vera det. Fager var han og ljøs som ein Dag, givmild, vinsæl og hovdingsleg i alle Maatar, so Folk laut halda utav honom baade høge og laage, rike og fatige. Likso framdjerv som han var i Striden, likso dugeleg og um seg var han i Freden. Han hadde Folk ute paa Skreid= og Sildfiske, paa Eggver og Dunver. Han foor sjølv ikring og handlade med Finnom, og 90 Mann hadde han kring seg, naar han foor. Han visste ogsø med det gode at lokka Finnarne aat seg og gjera seg til Vins med deim, so han fekk Skatten mykter lettare en dei, som ihrr hadde voret Skattekrøvjarar. Torolv foor gjenom heile Finnmorki til lengst Aust. Rusfarne var den Tid fæle til at herja og rana der, men Torolv gav deim so dugeleg Suling og tok Godset fraa deim, so dei etter den Dag heldt seg i Skinnet. Paa denne Maaten aukade Torolv sitt Gods, men han trengde det og, for han livde nett som

ein Kouge. Aldri hadde han minder en 100 frie Mann paa Garden umfram alle Trælarne, og Folket sitt heldt hann med Vaapn og Klæde so det skjein av deim. So gav han og rike Gaavor baade til deim og alle Vinom sine.

So var det ein Sumar, at Kongen etlade seg der Nord paa Gjesting, og alle Storkakfjarne gjorde daa Lag fyre honom, kvar han kom. Torolv stelte og til eit dugande Lag paa Torge og hadde bedet i Hop ikring 500 Gjester; Kongen hadde med seg 300 Mann, so det i alt var 800 Mann Torolv hadde at halda med Gjestebodskost i 3 Dagar. Daa det inkje fanst Stova paa Garden, som var stor nog til at taka denne Flokken, stelte Torolv til Kornløda si og pyntade henne med Skjoldar fring alle Beggjer, so ho vardt som ein stor Hovdingahall, og her stod daa Laget. Daa Kongen var komen i Høgsetet og saag nedigjenom paa denne Mannamengd, vardt han raud og mælte inkje eit einaste Ord, so det var lett skynande, at han var vreid. Laget var framifraa gilddt, og Trakteringi so god som ein kunde nnskja seg; men Kongen sat der sur og ublid alle 3 Dagarne, med' Laget varde. Daa Kongen skulde fara, fylgde Torolv honom ned aat Sjoen og gav

honom eit nytt Drakeskip tilbutt paa det fagrafte, og sagde honom, at han hadde bedet i Hop so mange Gjester berre til at heidra Kongen desß meir, og slett inkje til at brassa. Daa blidkadeß Kongen, og daa so fleire Menner kom til, lovade Laget og Torolv med og sagde, at slike Folk var den beste Styd= nad fyre Kongen, so skildeß han fraa Torolv med største Vinskap. Men Mistrui var no ein Gong veft, og ho var inkje so lett at faa ut. Det syntte seg ogso snart.

Paa Lekøh budde det eit Far Brøder, Haarek og Rørek; dei var Farbrøder til den fyre Eigaren av Torge, Baard Brynjulvson. Det hadde seg so= leides, at Farfader til Baard, gamle Bjargulv, som var Føderaadsmann paa Torge, vardt hugstolen paa sine gamle Dagar av den fagre Hilderid, ei Bondegjenta fraa Lekøh. „Gamle Rubbar brenna lenge“, veit de, og Gamlen var so braad, at han strakst strauk til Lekøh, tvingade Fader hennar, som var ein rik men simpel Bonde, til at halda Lausabrud= laup¹⁾, og foor attende til Torge med si unge Brud.

¹⁾ Brudlaup utan at Festarmaal var gjenget i Fyrevegen. Borni etter slike Egtenskap var inkje arvborne.

Med henne fekk han daa desse Sønerne, Haarek og Rørek, men daa Faderen vel var daaen, vardt baade Moderi og Gutarne heimatter sende aat Lekøh, og fekk infje Smaken av Fadersarven ein Gong, daa gamle Bjargulv alt fyrr han feste Hilderid, hadde gjevet alle Egedomarne sine fraa seg til rette Son sin, Brhunjulv. Daa Baard tok Arv etter Brhunjulv, Fader sin, kom desse Hilderidsønerne fram med Krav paa ein Part av Arven; men Baard negtade. Daa so Torolv igjen ervde Baard, og soleides ei ny Rett var komi paa Torge, kom dei atter fram og gnifade paa same Strengen; men Torolv heldt seg til det, Baard hadde sagt, at dei var at rekna som Frillesøner og ingen Rett hadde. Dei heldt paa at gnaala, og sidstpaa fekk dei Torolv harm, so han svarade beint ut, at dei var Lausingborn og trælafødde. Med dette Ordet laut dei fara heim men dei gløymde det infje. Daa Kong Harald var paa Heimvegen fraa Haalogalandsferdi, bad Brøderne honom aat seg paa Lekøh. Her var infje mange Gjester, Trakteringi var god, og Kongen var lystug hver all Maate. Under heile Laget gjekk Brøderne og fleiskade seg inn hjaa honom, og daa dei var vordne fælt fine Biner med Kongen, sagde

Haarek, at han ynskte Kongen til Luffa med at han so vel var floppen undan den store Faare, som hadde trugat honom, og at han hadde gjort flokt i at lata Mennerne sine bera Vaapn Nott og Dag paa Torge. Kongen bad honom snakka reint ut kvat han meinte, og so freistade no Haarek ut or seg, at Nalmugen der Nord var leid og fjeid av Kongen sitt Hardsthre og ventade berre paa ein Hovding, so han kunde reisa seg; ingen var betre lagad til detta en Torolv, for han var rik og bar seg i alle Maatar som ein Konge, og no var det avsnakkt, at dei skulde brenna Kongen inne i Laget paa Torge, naar dei fyrst hadde druffet honom og Mennerne drufne, difyre hadde han bedet i Hop so mange og difyre hadde han haldet Laget paa Laaven, daa han inkje vilde kosta Stovebyggnaden. At det inkje gjeff etter Avtalen, kom seg berre av di, at Kongen hadde voret so sløg og var, og Bønderne var rædde vordne, daa dei saag, at Kongen hadde so mange og gode Skip. No skulde Kongen taka Torolv til seg i Hyrdi som fyrr, so kunde han hava Muga med honom; det var faarlegt at hava honom gangande her einsleg so langt Nord.

Kongen vardt ovharm, daa han hørde detta

og spurde strakst um Torolv var heima no. Haaref svarade, at han var stroken til Garden sin paa Sandnes, so det kunde infje nytta at leita honom upp. So foor daa Kongen vidare inn i Naumdalen, Hilderidsfønerne gav honom rife Gaavor ved Skilnaden, og han tilfagde deim sin Vinskap. Med' Kongen var i Naumdal, gjorde dei seg fleire Gongjer Wrender aat honom og visste kvar Gong paa ein fløg Maate at eggja honom mot Torolv.

Medan detta gjekk fyre seg, hadde Torolv gjort Finneskatten ferdug, og var meint at fli Kongen honom, naar han kom attende. Daa han høyrde, Kongen var i Naumdal, fende han fyrste Huskaren sin, den djerve Torgils Gjallande, som hadde gjort seg namnspurd i Hafsfjordslaget, med Skatten aat honom. Torgils fann Kongen, helsade honom og sagde si Wrend; men Kongen saag vreid ut og vilde infje svara. Torgils gjekk daa til Olve Snufa, Ungdomsvinen aat Torolv og bad honom leggja godt Ord inn fyre seg hjaa Kongen. Olve so gjorde og fekk Kongen talt til, at han iminsto skulde umaka seg ned aat Skipet og sjaa paa Skatten. Daa fekk Kongen sjaa, at Skatten var større og betre en som fyrr. Han vardt daa blidare, og Torgils gav

honom daa fraa Torolv nokre Bjorsfynn og andre dyrlege Saker, som han hadde fenget i Finnmorki. Kongen vardt no glad, bad Torgils fortelja um Torolv sine Ferder og sagde sidstpaa: „det er Skade, at Torolv inkje skal vera trufast men vil vera min Banemann.“ - Men daa sagde alle, som der stod, at detta var skamlaus Uhygn og Baksnakk av deim, som vilde Torolv ilt. Kongen svarade inkje vidare til detta.

Betren etter strauk Torolv atter til Finnmorki, gjekk i Samlag med Kvænekongen mot Rusfen, vann paa deim og kom med uhorvelegt Herfang ned aat Bessen, strauk derfraa til Sandnes og so til Torge. Her fekk han høyra at Hilderidsfønerne hadde voret inne i Trondheim og baksnakkat honom fyre Kongen, men Torolv brydde seg inkje større um det, sagde berre, at han var viss paa, Kongen inkje vilde festa Vit til slikt Snakk. Men det vardt no inkje so vel. Hilderidsfønerne hadde sagt til Kongen, at Torolv snaut honom paa Finneskatten, og soframt som berre Kongen vilde giva deim Finneretten, skulde han nog faa annan og likare Skatt.

Daa Sumaren kom vilde Torolv sjølv fara med Skatten aat Kongen. Med 90 Mann kom han

til Trondheim. Han leitade fyrst upp Olve Hnufa og bad honom tala hans Sak, for han visste inkje, um han kunde sthva seg, soframt det vardt visst, at Kongen hadde lydt etter Baksnakket. Dagen etter kom Olve og sagde, han kunde inkje verda klok paa Kongen. „So lyt eg ganga sjølv daa,“ sagde Torolv og dermed gjeff han. Kongen sat nettupp til Bords, daa Torolv kom. Torolv helsade honom og sagde si Vrend. Kongen bad deim giva Torolv at driicka og sagde: „eg skulde no inkje venta annat en godt av deg, endaa her gjeng so mangt eit Ord, so ein veit inkje kvat ein skal tru.“ Torolv svarade, at dei som laug paa honom, synte Kongen ei klen Vinskapstenesta, og han skulde nog snaffa med deim etter Fortenesta fekk han Takk i deim. Dagen etter flidde han Kongen Skatten og desutan fleire fine kostelege Skinvaror i Gaava. Mange tykte, detta var svært til Gaava, men Kongen sagde at Torolv nog visste at taka seg bitalad paa ei onnor Reid. Torolv vissade Kongen Gong etter Gong um sin Truskap og undrade seg paa, at han synte honom mindre Tillit no, en daa han var hans Hrdmann. „Det verd visst ogsø det beste,“ svarade Kongen, „at du kjem attende til mi Hrd, verd min

Merkesmann og Fyrestander fyre Hyrði; daa skal ingen kunna baksnakka deg, naar eg Dag og Nott kann sjaa, forleides du fer aat." Torolv kastade berre Hugo sine paa Huskararne sine, som stod paa baade Sidor og svarade: „ugjerna skil eg meg ved denne Flokken; det Ven og det Embætte, du heve givet meg, maa du sjølv raada fyre, men Huskararne mine slepp eg inkje fraa meg, solenge eg heve Gods nog til at halda deim; mi Bøn er berre Konge, at du vil vitja meg og høyra kvat truverduge Folk hava at segja um meg." Kongen svarade, at han nog skulde agta seg fyre tidare at koma til Torge. Daa gjekk Torolv og strauk heim, og Kongen gav Venet og Finneretten aat Hilderidsfønerne. Sa det vardt inkje nog med detta, men han sagde og, at Garden Torge og alt, som Baard Brynjulvson hadde aatt, var hans Egedom, og no skulde Hilderidsfønerne hava det til Sthyrings. Daa Torolv fekk spurt detta, tok han Skipi sine, bar alt sitt Lausøyre ut paa deim og foor med alle sine Folk, frie og Trælar, aat Sandnes, og her livde han nett paa same Storvarsmaaten som fyrr.

Betren etter foor daa Hilderidsfønerne i Fjellet, men dei hadde inkje Lukka med seg. Dei hadde

berre 30 Mann, so Finnerne vhrde deim infje stort, og det var flen Skatt dei fekk. Men Torolv strauk til Kvænland og i Samlag med Kvænekongen herjade han paa Rusland som fhrer og gjorde stort Herfang. So dreiv han og Vosotfiske og tente mange Pengar. Han fullladde eit stort Skip han aatte med Fisk, Huder, Skinnvaror og annat, og sende Torgils Gjallande med det til England at han skulde selja Farken, og hava med seg attende Klæde, Vin, Honing, Korn og annat, som han mest turvte. Torgils gjorde god Handel og strauk um Hausten attende til Noreg.

Med' detta stod paa, var Hilderidssønerne komne til Kongen med Skatten, og han undradest storlege, at han var so liten, myket minder en i Torolv si Tid. Hilderidssønerne laug daa i Hop, at Torolv hadde gjenget deim i Begen, drivet inn Skatten fhrer deim, og voret etter deim, ja han hadde givet Finnerne sitt Ord paa at ingen kongeleg Skattekrøvjar skulde setja sin Fot millom deim tidare. No tenkte han paa at riva seg laus, verda Konge hver Finnmarki og Haalogaland, og no nyft hadde han gjort i Begen eit Skip, ladet med Skinnvaror og annat, av alt det han hadde stolet fraa Kongen. Kongen

skulde difyre passa upp Skipet, naar det no kom attende fraa England.

Desse Ord gjorde somyket, at Harald sende i Begen eit Par paalitande og framdjerve Folk, som han brukte til slikt, og dei skulde daa lura paa Skipet, taka det og Farmen men inkje gjera Mannskapet Skade, med minder dei var nøydde til det. Sigtrhgg Snarfare og Halvard Hardfare — so heitte dei — siglde strakst og kom uforvarande paa Torgils i Furusund. Torgils visste inkje Ordet, fyrr Skipet var fullt av vaapenklædde Menner, han og Mannskapet vardt sett i Land vaapenlause, og han laut sjaa paa, for Halvard og Sigtrhgg strauk stad med Skip og Farm utan at leiva somyket som ein Baat, som dei kunde faa seg fram i. Torgils laut tigga seg fram, til desz han kom til gamle Rveldulv, Fader hans Torolv, og fortalde honom, kvat som hendt var. Gamle Rveldulv sagde berre, at det gjeff som han hadde spaatt, det vilde inkje koma nokot godt ut av at halda seg til Vins med denne Kongen, difyre var det best, Torolv strauk til Danekongen elder Sveakongen elder Englandskongen og baud seg fram der. Rveldulv gav deim daa eit Farth, somyket dei kunde koma heim. Daa

Torolv fekk vita Tidendi sagde han berre: „det er godt at skifta Gods med Kongen; det skader vel inkje, at Huskararne mine lyt vera minder fint klædde en eg ein Gong tenkte.“ Han maatte daa selja ifraa Egedomarne sine no og pantsjetja andre, for liba vilde han som fhyr og lika mange Folk vilde han halda.

Baaren etter gjorde Torolv eit stort Langskip ferdugt, og foor sudpaa med meir en 100 Mann, alle gasta Karar. Han lagde inkje til Lands, fhyr han kom til Viken (Landet fring Kristianiafjorden), og der fekk han daa høyra, kvar Kongen var og skulde vera Sumaren. So strauk han derifraa, herjade ei Stund i Dystresjoen, men stelte det so, at han laag i Dresjund, nettup daa Kjøpmannsfloten skulde skiljast og fara heim. Kvart Nar var der Marknad der ved Dresjund paa Haløre (Helsingør), og daa var der altid mange norske Skip der. Torolv hadde Hugo med seg og fekk lurt seg innpaa eit stort Skip som høyrde Kongen til, og var fullsladt med Korn, Malt og Honing. Han gav Sthresmannen Valet millom at slaast elder at giva Skipet fraa seg godviljigt; og daa Torolv var mannsterfare, vilde han det sidste. Torolv sette daa Mannskapet paa Land

og strauk med Skipet. Men han tyktest ikkje vera fullhemnd med detta. Han hadde spurt, at Garden hans Sigtrygg og Halvard laag med Gaut-Elvi, og dit foor han daa, fringsette Garden fyre Dag og sette i Herrop. Folket der vaknade og greip til Vaapen, og no vardt det til eit Basketak. Sigtrygg og Halvard var ikkje til Stadar men tvo yngre Brøder av deim; den eine vardt drepen med 20 Mann, den andre kom seg undan men miste eine Hondi. Torolv herjade Garden, sette Eld paa honom og siglde so til Havs; der kneip han endaa eit Skip ladt med Malt og Mjøl, og no foor han herjande som ein Viking nordetter, alt til han kom til Fader sin i Fjordom. Gamle Rveldulv sagde, at han gjorde ukloft i at draga Krok med Harald, og at han ottadest, det var sidste Gong han saag honom. Torolv kom godt og vel til Sandnes med Herfanget sitt og livde no som ein Konge den Betren.

Det varde ikkje lenge, fyrr Kongen fekk spurt, kvat Torolv hadde gjort, og han vardt ikkje alt so blid, kamm du vita. Og endaa verre vardt det med honom Halvard og Sigtrygg, som fekk spurt, at dei var gardlause. Dei bad Kongen um Lov at ganga mot Torolv strakst. Kongen svarade ikkje

nei til det, men sagde ogsaa beint ut, at han trudde inkje dei raadde med honom; snarare trudde han, at um dei siglde i No og Maaf sunnantil, vilde dei koma baade roande og siglande attende, alt dei berre orkade. Han Halvard og Sigtrygg kom seg i Be- gen lel med 2 Skip og 200 Mann, men dei fekk Motbyr. Inkje fyrr var dei farne, fyrr Kongen og drog stad med 4 Skip og 400 Mann. Han siglde inkje fring Agdanes men upp Beitstadsfjorden, let Skipi vera der, gjeff hver Naumdalseidet, og let Bønderne i Namsenfjorden møta fram med 6 Skip. Med desse rodde han Dag og Nott nordetter, til dei ein Kveld kom til Sandnes. Der laag eit Langskip, tjeldat og siglferdugt, elles var ingen til at sjaa. Torolv hadde inkje minste Tanke paa, at Kongen var nær, han skulde nettuopp Morgonen etter segja Fedralandet sitt Farvel, hadde no bryg- gjat Reisesølet og sat i Stova med Mennerne sine og drakk. Difyre var inkje Bakter ute.

Kongen let Mennerne sine ganga stilt i Land og fringsette Huset. So lyfte dei Herrop, og Lu- rarne skrall. Torolv og Mennerne hans spratt fraa Benkjom, treiv sine Vaapn og vilde ut, men Dyrerna var stengde. Kongen let kunngjera, at

Kvinnfolk, Born, gamle Folk og Trælar skulde faa Lov at koma ut, og dei gjekk. Sigrid, Husfrøya, spurde, um Eyvind Lambe og Olve Snufa var der, og dei gjekk fram og spurde, kvat ho vilde. „Fylg meg til Kongen,“ sagde ho. Dei gjorde so. „Er Forlik mogeleg med Torolv, Herre?“ sagde ho. Kongen svarade: „vil Torolv giva seg paa Naade og Unaade, daa skal han faa Liv og Limer, men Mennerne hans skal reffast, so som det kann høva seg.“ Olve Snufa gjekk daa til Stovedhri og sagde til Torolv Bilkori aat Kongen. Torolv svarar stutt, at han vil inkje tigga Forlik av Kongen. „Bed du honom lata oss faa Lov at koma ut, so skal me freista Mann mot Mann.“ Daa Kongen fekk dette Svaret, sagde han berre: „legg Eld fring Huset! inkje vil eg spilla Livet til Mennerne mine og stridaft med honom ute; eg veit vel, at Torolv vil gjera oss stor Mannskade, um han kjem ut, endaa han heve færre Folk.“ So sette dei daa Eld paa Stova, og snart sleikte Logen uppetter, for Timbret var turt, Beggjerne tjørebrædde, og Nævr paa Taket. Torolv og hans Menner braut seg gjennom Bordveggen og rende so hardt mot Timberveggen, so Stokkarne sprang ut or Naverna, og

det vardt eit stort Hol. Gjeff daa Torolv fyrst ut, so Torgils Gjallande, so kvar av dei andre. No vardt det den hardaste Strid paa Tunet, Torolvsflokken stod klembd millom den brennande Stova og Kongsfylkingi, men Kongen fekk og fanna sitt Ord um Torolv; dei visste at gjera det ljost i Hyrdi hans. Torolv tok Sverdet i baade Hender, sprang fram, hogg til baade Sidor og skar seg Veg framigjenom Flokken heint mot Kongsmerket. Han sette Sverdet gjenom Merkesmannen, og so stod han Andlit mot Andlit med Kongen. Men daa stod det og Sverd og Spjot so tjukt igjenom honom, at han stupte fram fyre Føterne til Kongen. „No kom eg tri Steg for stutt,“ sagde Torolv, og dermed hogg Kongen honom Banehogget. I sidste Aalaupet var og Torgils Gjallande fallen. No bles Kongen i Lurarne, at dei skulde enda Striden, og so vardt gjort. Daa sagde Kongen til Olve Snusa og Broder hans: „taf no Torolv, dykkar Frende, syn honom og dei andre, som her er fallne, all Sønd, og lat ingen rana her, for detta er altfaman min Eigedom.“ So gjeff Kongen umbord paa Skipi sine og saag til dei særde Mennerne. Han stansade ved ein, som sat og reivde ei Flerra,

han hadde fenget. „Inkje heve Torolv gjevet det Saar,” sagde Kongen, „onnorleides beit Vaapni i hans Hond; dei slepp nog reiva dei Saari, han gav, og stor Synd er det, at slike Folk maa falla.“ Daa det lyste av Dag siglde Kongen burt, og daa møtte han i kvart Sund Skip, som skulde upp at verja Torolv mot Halvard og Sigtrygg, daa det gjekk Ord um, at dei var i Vegen. Daa Halvard og Sigtrygg endelege naadde fram, fekk dei lang Nos og maatte snu igjen til stor Spott og Spe.

Olve Snufa og Egvind Lambe vardt verande eit Bil paa Sandnes. Dei reiste Haug hver Torolv og sette Bautasteinar paa Haugen. Sidan stelte dei og alt i Lag fyre Sigrid. Men daa dei var attende komne til Trondheim, kunde dei inkje lenger trivast der hjaa Kongen. So gjekk dei daa ein Dag til Harald og Olve sagde: „me er komne og vil beda deg um Heimlov Konge, for inkje hava me Hug til lenger at sitja Sida um Sida og drikka med deim, som har Vaapn paa Torolv, Frenden vaar.“ Kongen vardt vreid og svarade stutt nei, men Dagen etter let han deim falla aat seg, lovade deim mykjet fyre deira Truskap og Dug og sagde, at no var han meint paa at senda Egvind der Nord,

gifta honom med Sigrid og giva honom alt det Torolv hadde aatt; „men du Olve maa vera her hjaa meg, for deg kann eg infje unvera.“ Brøderne takkade Kongen mykkt, og det gjekk etter hans Vilje. Egvind vardt gift med Sigrid, og av deim er komne ei stor og merkeleg Vett. Son deira vardt gift med Dotterdotter av Kongen, og hans Son var den namngjetne Skalden, Egvind Skaldaspiller, som kvad det makalause Draapa yver Haakon Adalsteinsfostre. Hans Son var igjen Haarek av Tjotta.

Daa gamle Rveldulv spurde, at Sonen hans var fallen, vardt han so sorgfull, at han lagde seg ned. Skallagrim gjekk ofta burt aat Sengi hans, og bad honom manna seg upp; „alt annat er høvelegare en at gjera seg laak og leggja seg nedfyre; mi Raad er den, at me skal freista hemna Torolv; kanskje kann me raaka burt i fume av deim, som var med, daa han fall elder andre, som Kongen heve kjær.“

Olve Hinufa talade ofta fyre Kongen paa det, at det var best at bjoda Rveldulv og Skallagrim somelege Bøter fyre Torolv. Kongen svarade infje reint nei til detta, naar dei berre vilde koma aat

honom. Daa disyre Kongen var paa den Kant, der Kveldulv aatte Gard, saag Olve seg Kans til at snarta innum. Gamlen tok vel mot Olve og spurde honom ut til det minste um, korleides det gjekk til den Kvelden paa Sandnes, um Torolv inkje gjorde eit og annat Storverk fyrr han fall, kven som bar Vaapn paa honom, kvar han hadde dei fleste Saar, og korleides han fall. Olve fortalde daa, at han fall aa Grube framfhyre Føterne paa Kongen, og at Kongen gav honom Banehogget. Daa vardt gamle Kveldulv glad. „God Tidend er det,“ sagde han, „for so sagde dei gamle, at den Mann skal verda hemnt, som fell framstupes, og Hemnen skal koma nær innaat den, som han fell imot.“ Olve talade no paa det, at dei skulde fara aat Kongen og krevja Bot, men Kveldulv sagde, at han var for gamall og sthyrd til det. Grim var helder inkje hugad paa den Ferdi, men sidstpaa fekk daa Olve talt honom til det, og Dagen vardt avsnakkad, daa han skulde koma.

Skallagrim lagade seg til Ferdi, daa Tidi kom og valde 11 Mann av dei sterkaste og største derikring til Ferdalag. Dei rodde inn Osterfjorden, foor so landleides til Bofs, til Evangervatnet og

fekk seg Baat der. Dei fekk spurt Garden, der Kongen heldt til, og kom dit, daa han sat til Bords. Skallagrim sende Bod inn etter Olve, og ein Mann gjekk daa inn i Stova og sagde: „her er komne tolv Karar til Gards, um eg skal kalla deim so, men dei ser likare ut til Troll en til Folk.“ Olve stod strakst upp og gjekk ut, han skynade nog, kven detta var. Olve bad Grim fylgja seg, og seks Mann gjekk dei daa inn aat Kongen, dei andre seks stod ute og skulde gjæta Vaapni. Olve gjekk fram fyre Kongen, heldt ein lang og fin Tale, der han bar fram Vrenndi til Skallagrim. Kongen saag seg ifring og saag daa ein Mann standa bak Olve, som var eit Hovud høgare en alle andre og fleinsfallad. „Er detta Skallagrim, den store Kroppen?“ spurde Kongen. „So er det,“ svarade Grim. „Daa vil eg, at du skal ganga i mi Tenesta og verda min Hyrddmann,“ sagde Kongen. „Dg i Bøter fyre Broder din skal du faa likso stor Heidr, som han fekk, og vonar eg daa, at du betre kann bera honom en han.“ Skallagrim svarar: „det var kunnigt, forlangt Torolv gjekk framum meg i alle Maatar, og likavel hadde inkje han Lukka til at tena deg Konge. Difyre vil helder inkje eg verda din Mann, for eg

trur inkje, det vilde ganga meg likar en Torolv.“ Kongen tagde og vardt blodraud i Andlitet. Men Olve snudde seg strakst og bad Skallagrim skunda seg ut og fara heim som snøggaste. Han gjorde so, kom seg hver Vatnet med Fylgjet sitt, og Olve tok daa og borade Hol i dei Skip, som var oppsette ved Vatnet. Daa ei Stund var lidi, sagde Kongen: „det saag eg paa Skallen til hin digre Karen, at han verd aldri min Vin og vil gjera meg og mine all den Skade han kann. Far etter honom og drep honom.“ Dei foor daa til Vatnet og gjeff fraa Skip til Skip men ubrukande var dei alle, og soleides slapp Skallagrim undan.

Daa Skallagrim kom heim, let Rveldulv vel hver soleides som han hadde svarat Kongen, „men her verd inkje buande fyre oss lenger her i Landet,“ sagde han. So vardt dei daa samstelte um, at dei skulde fara til Island, der fleire av Rjenningarne deira alt var farne. Dei fekk seg daa 2 Skip og 30 Mann paa kvart umfram Rvinnfolk og Born. So bar dei alt sitt Lausøyre um Bord, men Fordi fekk dei inkje felt, daa ingen vaagade kaupa fyre Kongen. Dei siglde daa i Vegen, men det var som kunde dei inkje skiljast fraa Landet, fyrr Torolv var hemnd. Dei laag lenge og bidde med Solund=Dy-

arne ytst i Sognefjorden, daa der var Bidsyn hver Havet og mange Hamner. Hemnen kom og, fyrr dei hadde ventat.

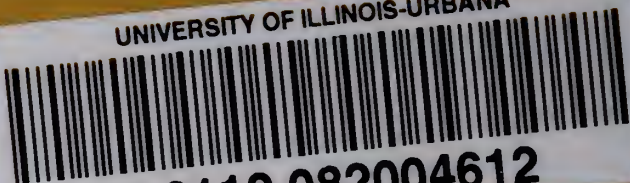
Kong Harald hadde ein Morbroder, Gutorm, som nettupp var daaen i Tunsberg, og no hadde Kongen sendt Halvard Hardfare og Sigtrhgg Snarfare etter dei tvo unge Sønnerne hans med det Skipet, dei hin Kongen hadde teket fraa Torgils Gjallande. Dei kom nettupp no siglande hver Sognefjoen. Skallagrim kjende Skipet paa lang Reid, saag, kvar dei lagde seg i Hamn, og foor attende til Fader sin og fortalde det. Gamlen var strakst ferdug til at ganga paa Skipet. Dei firade Baatarne sine i Sjoen, 20 Mann paa kvar, og rodde stilt um Notti burt aat Skipet. Her hadde dei lagt seg til Ro, og Baktmannerne sat paa Bryggja. Daa Skallagrim og Rveldulv lagde til Bryggja, sprang Baktmannerne upp, ropte Herrop, og no tumlade dei fram or Sengjom umbord. Rveldulv og Skallagrim med Flokken sin etter, og no vardt det eit Blodbad hver all Maate. Rveldulv og Skallagrim gjekk fram fraa kvar sin Slamn og hogg, og ingen kunde standa seg mot deim. Gamle Rveldulv var reint som rasande. Han hogg ned alt som kom i Vegen, sidstpaa sette han Dksi si i Hovudet paa

Halvard, so ho seig i til Skastet; han tverrykte henne aat seg, so han lyfte Halvard upp med det same og heiv honom utanbords. Midt paa Skipet møtte han Son sin, Skallagrim; daa hadde han drepet Sigtrygg, og Skipet var rudt; alt som inkje fall fhre Dfsi, sprang paa Sjoen og thndest der. Berre tri Mann var att, som kunde bera Tidend til Kongen um detta. Rveldulv og Skallagrim tok Torolv sitt gamle Skip og sthrde til Island, men paa Wegen vardt gamle Rveldulv klen, han hadde røhnt seg for hardt i Striden. Daa han merkade, det vardt Dauden, sagde han, dei skulde leggja Riket hans i ei Rista og kasta henne fhre Bord og soframt som Rista dreiv iland paa Island, skulde Skallagrim festa Bu paa det Stelle. Skallagrim fann ogsa Rista att i Borgarfjorden paa Island, bygde seg der Gard og fraa honom er ei stor Rett komi som altid laag i Ufred med Haraldsætti. Hans Son var den namngjetne Egil Skallagrimson.

Detta var inkje den einaste Hemn hver Torolv. Ketil Høng, ein av Skhldfolket hans, foor med 60 Mann til Torge, drap der Hilderidsfønnerne, tok Godset, som var paa Garden og strauk so med alt sitt til Island.

Prentat hjaa Georg Grieg i Bergen.

Hjaa Ed. B. Giertson.

- Janson, Kr.** Fraa Bygdom. Andra Upplaget. 60 þ, fint bundet 90 þ.
 — Norske Dikt. 60 þ, fint bundet 90 þ.
 — Jon Arason, Syrgespil i fem Aktar. 60 þ, fint bundet 96 þ.
 — Ei Slaastkjempa. 12 þ.
 — Han og Ho. 60 þ, fint bundet 84 þ.
 — Marit Skjölte. 48 þ, fint bundet 72 þ.
 — Soldatboki. 12 þ.
 — Tri Preikor fyre dat norske Landsfolket. 12 þ.
 — Sigmund Bresteson. 60 þ, fint bundet 90 þ.
 — Torgrim. 48 þ, bundet 72 þ.
- Krohn, Henrik.** Minne fraa ei Stokholmsferd. 40 þ.
 — Smaakvæde. 20 þ, fint bundet 40 þ.
 — Ei liti Ferd fraa Sogndal til Fjerland, 24 þ.
 — Med Fotografi av Fjerland 40 þ.
 — Geirstad-Trond. 12 þ.
 — Fraa Vestlandet. 24 þ.
 — Svein og Gudveig. 24 þ.
- Nygaard, M.** Kortfattat Fremstilling av det norske Landsmaals Grammatik. 12 þ.
 — Oldnorsk Læsebog for Begyndere til Brug paa Skoler og ved Selvundervisning. 30 þ.
 — Oldnorsk Grammatik til Skolebrug. 30 þ.
 — Kortfattat Fremstilling af den oldnorske Formlære. 12 þ.
 — Eddasprogets Syntax. I. 36 þ. II. 24 þ.
- Paulson, O.** Læsebok i Landsmaalet. 30 þ bundet.
- Binje, A. O.** Om vaart nationale Stræv. 8 þ.
- Bunyan.** Pilegrimsferd. I. Oversett fraa Engelsk. 24 þ.
- Luthers litle Katekisma.** 6 þ.
- Evangelium etter Markus.** 12 þ.
- By og Bygd.** I—VI. à 18 þ. Tredje Aargang I—III. à 18 þ.
 Fjerde Aargang I—III. à 18 þ. Femte Aargang I. II. à 18 þ.